

429-1 (S.E. 1991-1992) (Sénat)
- 561/1 - 91/92 (S.E.) (Chambre)

**Sénat et Chambre
des Représentants
de Belgique**

SESSION EXTRAORDINAIRE DE 1991-1992

—————
6 JUILLET 1992
—————

**Groupe de travail mixte chargé d'examiner la
loi du 3 mai 1880 sur les enquêtes parle-
mentaires**

—————
RAPPORT
FAIT AU NOM
DU GROUPE DE TRAVAIL MIXTE
CHARGE D'EXAMINER LA LOI
DU 3 MAI 1880 SUR LES
ENQUETES PARLEMENTAIRES
PAR MM. MOUTON ET LANDUYT

Composition du groupe de travail :

- Sénat : M. Arts, président, MM. Erdman, Hasquin, Lallemand, Maertens, Van Belle, Vandenberghe et Mouton, rapporteur.
- Chambre des Représentants : MM. S. De Clercq, De Groot, Grimberghs, Mayeur, Mme Stengers, MM. Vande Lanotte, Van Parijs et Landuyt, rapporteur.

429-1 (B.Z. 1991-1992) (Senaat)
- 561/1 - 91/92 (B.Z.) (Kamer)

**Belgische Senaat
en Kamer van
Volksvertegenwoordigers**

BUITENGEWONE ZITTING 1991-1992

—————
6 JULI 1992
—————

**Gemengde werkgroep belast met het
onderzoek van de wet van 3 mei 1880 op
het parlementair onderzoek**

—————
VERSLAG
NAMENS DE GEMENGDE WERKGROEP
BELAST MET HET ONDERZOEK
VAN DE WET VAN 3 MEI 1880
OP HET PARLEMENTAIR ONDERZOEK
UITGEBRACHT
DOOR DE HEREN MOUTON EN LANDUYT

Samenstelling van de werkgroep :

- Senaat : de heer Arts, voorzitter, de heren Erdman, Hasquin, Lallemand, Maertens, Van Belle, Vandenberghe en Mouton, rapporteur.
- Kamer van Volksvertegenwoordigers : de heren S. De Clercq, De Groot, Grimberghs, Mayeur, mevr. Stengers, de heren Vande Lanotte, Van Parijs en Landuyt, rapporteur.

SOMMAIRE

	Pages
I. Introduction	3
II. Discussion générale	3
1. Les pouvoirs matériels	3
2. Référence aux pouvoirs du juge d'instruction ou énumération des pouvoirs spécifiques de la com- mission d'enquête	5
3. Article 10 de la loi du 3 mai 1880	6
4. Secret professionnel	6
5. Concours de l'enquête parlementaire et de l'ins- truction judiciaire	7
III. Discussion des articles	8
Article premier	8
Article 2	8
Article 3	9
a) Procès-verbal	9
b) Accès à la réunion de commission	10
c) Obligation de discrétion	12
d) Nouvelle proposition de texte	14
Article 4	16
a) Première proposition	17
b) Deuxième proposition	18
Les pouvoirs de la commission	20
Les mesures d'instruction	21
Mesures d'instruction spécifiques	21
Le statut et la désignation du magistrat	22
Droit de regard sur des pièces judiciaires ou administratives	24
Articles 5 à 7	28
Article 8	28
Article 9	32
Article 10	32
Article 11	34
Article 12	35
Article 13	36
IV. Texte adopté par la commission	38
V. Annexes	48
Annexe 1	48
Annexe 2	50
Annexe 3	76
Annexe 4	78
Annexe 5	80
Annexe 6	81

INHOUD

	Blz.
I. Inleiding	3
II. Algemene bespreking	3
1. De materiële bevoegdheid	3
2. Verwijzing naar de bevoegdheden van de onder- zoeksrechter versus opsomming van de specifieke bevoegdheden van de onderzoekscom- missie	5
3. Artikel 10 van de wet van 3 mei 1880	6
4. Beroepsgeheim	6
5. Samenloop parlementair onderzoek en gerechte- lijk onderzoek	7
III. Artikelsgewijze bespreking	8
Artikel 1	8
Artikel 2	8
Artikel 3	9
a) Proces-verbaal	9
b) Toegang tot de commissievergadering	10
c) Discretieplicht	12
d) Nieuw tekstvoorstel	14
Artikel 4	16
a) Eerste voorstel	17
b) Tweede voorstel	18
De bevoegdheden van de commissie	20
De onderzoeksmaatregelen	21
Specifieke onderzoeksmaatregelen	21
Het statuut en de aanwijzing van de magis- traat	22
Inzagerecht gerechtelijke of administratieve stukken	24
Artikelen 5 tot en met 7	28
Artikel 8	28
Artikel 9	32
Artikel 10	32
Artikel 11	34
Artikel 12	35
Artikel 13	36
IV. Tekst aangenomen door de Commissie	38
V. Bijlage	48
Bijlage 1	48
Bijlage 2	50
Bijlage 3	76
Bijlage 4	78
Bijlage 5	80
Bijlage 6	81

I. INTRODUCTION

Le groupe de travail mixte chargé d'examiner la loi du 3 mai 1880 sur les enquêtes parlementaires s'est réuni cinq fois.

Avant d'entamer la discussion, une sélection d'ouvrages concernant la doctrine (voir l'annexe 6) et une note de base (voir l'annexe 1) ont été communiquées aux membres du groupe de travail par son président. Le but de cette note était de déterminer les problèmes justifiant une proposition de modification de la loi.

Le président est d'avis que les membres devraient préalablement se mettre d'accord sur l'objectif du groupe de travail. Selon lui, il convient de parvenir d'abord à un consensus de principe sur les points de la législation actuelle qui suscitent des difficultés.

Dans un deuxième temps, on pourra examiner comment ces points pourraient déboucher sur une proposition de loi, qui serait déposée de préférence d'un commun accord.

Les membres approuvent la méthode proposée. Ils font toutefois remarquer que rien n'empêche que l'on puisse malgré tout avancer quelques options sur lesquelles il n'y aurait pas eu de consensus. Elles ne seraient donc pas automatiquement écartées, mais insérées dans le rapport.

La discussion générale se fonde sur la note de base, qui peut se ramener à quelques lignes de force: les pouvoirs matériels, les pouvoirs formels, le secret professionnel, le concours de l'enquête parlementaire et de l'enquête judiciaire, le secret, la conclusion des enquêtes parlementaires.

II. DISCUSSION GENERALE

1. Les pouvoirs matériels

Le président demande s'il est nécessaire de consacrer un texte aux pouvoirs matériels. Tout texte de loi risque de limiter le droit d'enquête.

Un membre estime que le groupe de travail doit se prononcer sur le sens de la notion de « séparation des pouvoirs » dans le cadre du droit d'enquête. A cet égard, on peut notamment tenir compte de l'avis du Conseil d'Etat du 3 octobre 1989 (Doc., Chambre, S.E. 1988, 59/8, p. 29-34).

En se basant sur cet avis, on pourrait nuancer les choses et préciser certains aspects. Il faudrait définir plus clairement ce que l'on entend par « enquête parlementaire » et examiner dans quelle mesure le risque existe de voir une enquête se dérouler parallèlement à l'enquête judiciaire.

I. INLEIDING

De gemengde werkgroep belast met de bespreking van de wet van 3 mei 1880 op het parlementair onderzoek is vijf maal samengekomen.

Alvorens de discussie aan te vatten, hebben de leden van de werkgroep een selectie van rechtsleer (zie bijlage 6) en een basisnota van de Voorzitter ontvangen (zie bijlage 1). Die nota was bedoeld om aan te geven welke problemen een voorstel tot wijziging van de wet rechtvaardigen.

De Voorzitter meent dat de leden het vooraf eens zouden moeten worden over het doel van de werkgroep. Volgens hem dient men eerst een principiële consensus te bereiken over wat de knelpunten zijn in de huidige wetgeving.

In een tweede stadium kan dan worden onderzocht hoe deze punten kunnen uitmonden in een voorstel van wet dat bij voorkeur bij consensus zou worden ingediend.

De leden zijn het met de voorgestelde werkwijze eens. Zij merken evenwel op dat niets verhindert dat er toch enkele opties kunnen worden naar voor gebracht waarover geen consensus werd bereikt. Deze opties zullen dus niet automatisch worden afgevoerd doch worden opgenomen in het verslag.

De algemene bespreking gebeurt op grond van de basisnota, die herleid kan worden tot enkele krachtlijnen: de materiële bevoegdheid, de formele bevoegdheid, het beroepsgeheim, de samenloop parlementair onderzoek en gerechtelijk onderzoek, de geheimhoudingsplicht, de wijze van afsluiting van de parlementaire onderzoeken.

II. ALGEMENE BESPREKING

1. De materiële bevoegdheid

De Voorzitter stelt de vraag of het noodzakelijk is omtrent de materiële bevoegdheid een tekst te formuleren. Het gevaar bestaat dat elke wettekst het recht van onderzoek beperkt.

Een lid meent dat de werkgroep zich moet uitspreken over de betekenis van het begrip « scheiding der machten » binnen het recht van onderzoek. Daarbij kan worden rekening gehouden met o.m. het advies van de Raad van State van 3 oktober 1989 (Gedr. St., Kamer, B.Z. 1988, 59/8, blz. 29-34).

Op grond van dat advies zouden nuanceringen kunnen worden aangebracht en bepaalde aspecten nader kunnen worden toegelicht. Er zou duidelijker moeten worden omschreven wat met « gerechtelijk onderzoek » wordt bedoeld en worden nagegaan in hoeverre het gevaar bestaat dat een onderzoek plaatsheeft parallel met het gerechtelijk onderzoek.

Un autre membre confirme qu'il faut avant tout définir clairement l'objectif de l'enquête parlementaire. L'enquête parlementaire ne vise en tout cas pas à organiser une enquête judiciaire, mais à fournir les précisions nécessaires en vue des travaux parlementaires.

Il y a une différence entre la finalité d'une enquête parlementaire et les missions confiées aux pouvoirs exécutif et judiciaire. Dans le cadre de cette finalité propre, il n'y a toutefois aucune limitation en ce qui concerne les moyens, à la condition que le fonctionnement des autres pouvoirs, en particulier celui du pouvoir judiciaire, ne soit pas entravé. L'article 40 de la Constitution doit par conséquent être lu et interprété conjointement avec d'autres articles de la Constitution, notamment ceux concernant le pouvoir judiciaire.

Un troisième membre souligne néanmoins que l'opinion publique assimile une enquête parlementaire à une enquête judiciaire, parce que la commission d'enquête n'intervient que dans des cas exceptionnels et recherche, elle aussi, un responsable ou un coupable. D'un point de vue politico-juridique, la finalité peut certes être différente, mais il faut tenir compte des retombées sociales d'une enquête parlementaire. Il convient dès lors d'offrir suffisamment de garanties aux personnes comparaisant devant une commission d'enquête.

L'intervenant pense, en effet, que la loi du 3 mai 1880 est dépassée, n'étant pas adaptée aux droits fondamentaux prévus par une série de traités internationaux. Il se demande toutefois dans quelle mesure un texte pourrait apporter des précisions. Comment, par exemple, faut-il définir la finalité générale de la commission d'enquête?

Un membre souligne que la loi du 3 mai 1880 n'a pas spécifié les droits de la défense. Toutefois, les travaux parlementaires mentionnent le principe suivant lequel personne ne peut être forcé de s'accuser.

Un autre membre suggère que l'on vérifie s'il n'existe pas de définition générale en la matière dans la législation étrangère.

Un membre estime que le groupe de travail ne peut avoir pour seule mission de délimiter les rapports entre l'enquête parlementaire et le pouvoir judiciaire. Il doit également examiner ceux existant avec le pouvoir exécutif, les Conseils et les institutions internationales.

Le président demande si cette précision doit figurer dans un texte ou dans la motivation. Le danger d'un texte, c'est qu'il peut donner lieu à des interprétations divergentes.

Een ander lid bevestigt dat in de eerste plaats de doelstelling van het parlementair onderzoek duidelijk moet worden bepaald. Het parlementair onderzoek heeft geenszins tot doel een gerechtelijk onderzoek te organiseren doch wel voor de nodige verduidelijkingen te zorgen met het oog op de werkzaamheden van het Parlement.

Er is een verschil tussen de finaliteit van een parlementair onderzoek en de taken van de uitvoerende en de rechterlijke macht. Doch binnen het raam van die eigen finaliteit is er geen beperking van de middelen, met dien verstande dat de werking van de andere machten en meer in het bijzonder deze van de rechterlijke macht niet mag worden gehinderd. Artikel 40 van de Grondwet moet bijgevolg samen met andere artikelen van de Grondwet, o.m. deze betreffende de rechterlijke macht, worden gelezen en begrepen.

Een derde lid benadrukt niettemin dat de publieke opinie een onderzoekscommissie gelijk stelt met een gerechtelijk onderzoek, omdat een onderzoekscommissie slechts in uitzonderlijke omstandigheden optreedt en er daarbij eveneens naar een verantwoordelijke of schuldige wordt gezocht. De finaliteit mag dan wel verschillen uit politiek-juridisch oogpunt doch er moet wel degelijk rekening worden gehouden met de maatschappelijke weerslag van een parlementair onderzoek. Daarom moeten er afdoende waarborgen worden ingebouwd voor de persoon die voor een onderzoekscommissie verschijnt.

Spreker meent dat de wet van 3 mei 1880 inderdaad voorbijgestreefd is omdat in een aantal internationale verdragen fundamentele rechten zijn opgenomen waaraan deze wet niet is aangepast. Hij vraagt zich echter af in welke mate een tekst nadere precisering zal kunnen bijbrengen. Hoe kan bijvoorbeeld de algemene finaliteit van de onderzoekscommissie worden gedefinieerd?

Een lid wijst erop dat de wet van 3 mei 1880 de rechten van de verdediging niet heeft gespecificeerd. De parlementaire voorbereiding evenwel maakte melding van het principe dat niemand kan worden gedwongen zichzelf te beschuldigen.

Een ander lid suggereert te onderzoeken of er in de buitenlandse wetgeving geen algemene definitie terzake kan worden gevonden.

Een lid is van mening dat de werkgroep niet alleen de afbakening van de verhouding tussen het parlementair onderzoek en de rechterlijke macht tot doel kan hebben. Ook de verhouding tot de uitvoerende macht, de Raden en de internationale instellingen moet worden onderzocht.

De Voorzitter vraagt of zulks in een tekst dan wel in de motivering moet worden opgenomen. Een tekst houdt het gevaar in dat deze op diverse manieren kan worden geïnterpreteerd.

En outre se pose la question de savoir si le groupe de travail doit également se pencher sur l'enquête parlementaire au sein des autres assemblées, par exemple, les Conseils. Le président estime que ce n'est pas la mission du groupe de travail, bien que l'on puisse en tenir compte lors de la rédaction d'un texte.

Le président constate que tous s'accordent à inscrire, dans la motivation, une définition de la compétence et de la mission des commissions d'enquête parlementaire.

2. Référence aux pouvoirs du juge d'instruction ou énumération des pouvoirs spécifiques de la commission d'enquête

Un membre estime que la loi du 3 mai 1880 part de l'idée que le président de la commission d'enquête a les pouvoirs d'un juge d'instruction, à cette réserve près que pour certaines missions d'instruction (notamment les perquisitions et les saisies), il convient peut-être de recourir à un magistrat.

La question est de savoir s'il n'est pas préférable que la loi dispose que, lors de la création d'une commission d'enquête, on peut demander au premier président du tribunal de première instance d'« assumer » un membre du pouvoir judiciaire à la commission d'enquête. Ce magistrat se trouverait alors placé sous l'autorité de la commission et non plus sous celle du pouvoir judiciaire, étant entendu toutefois que l'intéressé continuerait à faire partie du pouvoir judiciaire et y conserverait sa fonction. Cette formule offre la garantie de faire exécuter les tâches spécifiques précitées sous le contrôle et la direction d'un membre du pouvoir judiciaire.

Un autre membre déclare que c'est effectivement une bonne idée de ne plus se référer aux pouvoirs du juge d'instruction comme tels. Mais il faut que la commission d'enquête puisse continuer à disposer de moyens de coercition. Si ceux-ci sont énumérés, il ne faut pas oublier qu'à l'avenir de nouvelles espèces de coercition peuvent apparaître qui ne figureront pas dans la loi. C'est pourquoi il vaut mieux prévoir que la commission d'enquête pourra recourir aux moyens de coercition prévus dans le Code d'instruction criminelle.

En ce qui concerne l'idée de mettre un magistrat à la disposition de la commission d'enquête, l'intervenant estime que l'intéressé devrait être choisi parmi les magistrats de la cour d'appel; de plus, ce magistrat devrait être bilingue et ne pourrait pas appartenir au ressort judiciaire dont le dossier relève normalement.

En réponse à la question du président, l'intervenant confirme que cette méthode pourrait également être utilisée pour l'audition de témoins; un magistrat a plus d'expérience dans ce domaine. Il est plus apte à dresser l'inventaire des questions à poser et à détermi-

Bovendien rijst de vraag of de werkgroep zich eveneens moet buigen over het parlementair onderzoek in de andere assemblées, zoals de Raden. De Voorzitter meent dat dit niet de taak van de werkgroep kan zijn, hoewel daarmee kan worden rekening gehouden bij het opstellen van een tekst.

De Voorzitter stelt vast dat er overeenstemming bestaat om in de motivering een omschrijving te geven van de bevoegdheid en de opdracht van de parlementaire onderzoekscommissies.

2. Verwijzing naar de bevoegdheden van de onderzoeksrechter versus opsomming van de specifieke bevoegdheden van de onderzoekscommissie

Een lid meent dat de wet van 3 mei 1880 vertrokken is van de idee dat de voorzitter van de onderzoekscommissie de bevoegdheden van een onderzoeksrechter kan uitoefenen, zij het dat voor bepaalde onderzoekstaken (o.m. huiszoeking en beslag) een beroep op een magistraat wellicht aangewezen is.

De vraag rijst of het niet verkieslijker is dat de wet bepaalt dat bij de oprichting van een onderzoekscommissie, aan de eerste voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg kan worden gevraagd een lid van de rechterlijke macht bij de onderzoekscommissie « toe te voegen ». Die magistraat staat dan onder het toezicht van de commissie en niet meer van de rechterlijke macht, met dien verstande evenwel dat de betrokken magistraat tot de rechterlijke macht blijft behoren en aldaar zijn functie behoudt. Deze werkwijze biedt de waarborg dat bovengenoemde specifieke taken worden uitgevoerd onder het toezicht en de leiding van een lid van de rechterlijke macht.

Een ander lid verklaart dat het inderdaad een goed idee is niet meer te verwijzen naar de bevoegdheden van de onderzoeksrechter als zodanig. Wel moet de onderzoekscommissie kunnen blijven beschikken over dwangmiddelen. Indien deze worden opgesomd moet men er wel rekening mee houden dat er nieuwe soorten dwangmiddelen kunnen ontstaan die dan niet in de wet zullen zijn opgenomen. Daarom is het beter te bepalen dat de onderzoekscommissie kan beschikken over de dwangmiddelen bepaald in het Wetboek van Strafvordering.

Wat het idee betreft om een magistraat ter beschikking van de onderzoekscommissie te stellen, is het lid van mening dat deze zou moeten worden gekozen uit de magistraten bij het Hof van beroep; bovendien zou deze magistraat tweetalig moeten zijn en niet mogen behoren tot het rechtsgebied waar het dossier normaal thuishoort.

Op vraag van de Voorzitter bevestigt het lid dat deze werkwijze eveneens zou kunnen worden aangevend voor het verhoor van getuigen; een magistraat heeft op dat stuk meer ervaring. Deze magistraat is beter in staat om de inventaris te maken van de vragen

ner la manière dont l'interrogatoire doit se dérouler. Cela n'empêche pas la commission d'entendre encore un témoin ultérieurement, assisté ou non du magistrat.

Cette méthode ne peut être considérée comme une enquête judiciaire parallèle, puisque le magistrat en question est désigné auprès de la commission d'enquête.

Certains membres ne souhaitent pas qu'un magistrat soit chargé de l'audition des témoins, vu que la preuve testimoniale est une question très délicate et qu'il appartient en principe à la commission d'entendre les témoins.

L'intervention du magistrat devrait se limiter à des actes techniques telles que les saisies et les perquisitions. Il ne faut pas donner l'impression de créer un parallélisme avec l'enquête judiciaire.

Le magistrat peut également jouer un rôle dans l'analyse des témoignages, dont un rapport serait alors transmis à la commission pour qu'elle puisse en tirer les conclusions.

Le président conclut qu'il résulte de la discussion que, parmi les experts auxquels la commission peut faire appel, il y a place pour la collaboration d'un magistrat. Le problème du secret, notamment à l'occasion d'une perquisition, peut être garanti dans ce cadre.

3. Article 10 de la loi du 3 mai 1880

Le président est d'avis que le groupe de travail devra clairement préciser si cette disposition porte uniquement sur le faux serment ou si elle vise la constatation de toutes les infractions.

Il existe à ce sujet une double interprétation, tant dans la doctrine que dans la pratique. Il serait peut-être souhaitable d'abroger cette disposition.

4. Secret professionnel

Un commissaire estime que le détenteur d'un secret professionnel doit pouvoir l'invoquer lorsqu'il compare devant une commission d'enquête parlementaire. Le respect du secret professionnel est une obligation.

Le président renvoie à la suggestion faite dans sa note (voir l'annexe 1). Il faut se demander si le « secret professionnel » ne devrait pas être étendu au secret lié à la fonction, par exemple.

Un membre constate que les dispositions relatives au secret professionnel doivent être assimilées à celles qui s'appliquent dans le cadre de l'instruction judiciaire; en d'autres termes, une fois le secret levé, on

die moeten worden gesteld en de wijze te bepalen waarop de ondervraging dient te geschieden. Zulks belet niet dat de commissie een getuige achteraf nog hoort, daarin al dan niet bijgestaan door de magistraat.

Deze werkwijze kan niet worden beschouwd als een parallel gerechtelijk onderzoek vermits de bedoelde magistraat bij de onderzoekscommissie is aangesteld.

Enkele leden zijn er tegen dat een magistraat zou worden belast met het getuigenverhoor omdat het getuigenbewijs een zeer delicate aangelegenheid is en omdat het in principe de commissie toekomt de getuigen te horen.

De tussenkomst van de magistraat zou moeten worden beperkt tot technische handelingen onder meer beslag en huiszoeking. De indruk mag niet worden gewekt dat er een parallellisme zou ontstaan met het rechterlijk onderzoek.

De magistraat kan ook een rol spelen bij het analyseren van de getuigenissen waarvan dan een rapport aan de commissie wordt overgemaakt die daaruit conclusies kan trekken.

De Voorzitter besluit dat uit de bespreking voortvloeit dat onder de experts waarop de commissie een beroep kan doen, er plaats is voor de medewerking van een magistraat. Het probleem van de geheimhouding bij onder meer een huiszoeking kan in dat kader worden gegarandeerd.

3. Artikel 10 van de wet van 3 mei 1880

De Voorzitter meent dat de werkgroep duidelijk zal moeten maken of deze bepaling enkel betrekking heeft op de meened dan wel op de vaststelling van alle misdrijven.

Daarover bestaat zowel in de doctrine als in de praktijk een dubbele interpretatie. Het ware mischien wenselijk dat deze bepaling wordt opgeheven.

4. Beroepsgeheim

Een lid stelt dat de drager van een beroepsgeheim dit moet kunnen inroepen wanneer hij voor een parlementaire onderzoekscommissie verschijnt. De eerbiediging van het beroepsgeheim is een verplichting.

De Voorzitter verwijst naar de suggestie in zijn nota (zie bijlage 1). Vraag is of het « beroepsgeheim » al dan niet moet worden uitgebreid tot bijvoorbeeld het ambtsgeheim.

Een lid stelt vast dat de regeling van het beroepsgeheim moet worden gelijkgesteld met de regeling binnen het gerechtelijk onderzoek m.a.w. dat, eenmaal het geheim is opgeheven, er voor een onderzoeks-

peut parler devant une commission d'enquête comme devant un juge. On peut toutefois se demander si l'intéressé pour lequel le secret professionnel a été levé a encore le droit de se taire et s'il ne faut pas obliger une catégorie déterminée de personnes à parler.

Un autre membre fait observer que le secret professionnel est souvent étendu au secret lié à la fonction. Le secret professionnel visé à l'article 458 du Code pénal se limite toutefois aux personnes qui y sont énumérées. Le recours au secret professionnel pourrait éventuellement encore être davantage limité. L'intervenant considère que l'on pourrait examiner dans quelle mesure le droit au silence devrait être levé dans des cas spécifiques et dans le cadre des missions d'une commission d'enquête.

Un commissaire confirme que ledit article 458 doit être interprété de manière restrictive.

Le président se demande si le problème ne pourrait pas être résolu par le biais de certaines procédures, par exemple un recours à des magistrats, pouvant imposer l'obligation de partager le secret professionnel; en d'autres termes, ceux qui partageraient le secret professionnel doivent offrir les garanties de garder celui-ci.

5. Concours de l'enquête parlementaire et de l'instruction judiciaire

Plusieurs commissaires estiment qu'une interdiction de principe d'organiser une enquête parlementaire dans des matières faisant l'objet d'une instruction judiciaire est trop radicale. En effet, il suffit qu'une personne se constitue partie civile pour empêcher une enquête parlementaire.

Il faut certes prévoir des garanties particulières de nature à ne pas entraver le déroulement normal de l'enquête judiciaire et à ne pas préjudicier la position des parties concernées.

Il faudra examiner les effets que peut avoir sur la procédure le déroulement simultané d'une enquête judiciaire et d'une enquête parlementaire (organisée ultérieurement ou déjà entamée). En outre, la question est de savoir qui jugera, en fin de compte, des garanties; à cet égard peuvent en effet surgir des situations conflictuelles entre la commission d'enquête parlementaire et les instances judiciaires.

Le président conclut que les membres sont d'accord pour légiférer sur la question, dans le respect du principe de la séparation des pouvoirs. La solution devra indubitablement être trouvée dans une formule d'arbitrage.

Un membre suggère qu'à cet égard, on entende le collège des procureurs généraux ainsi que le collège des premiers présidents.

commissie kan worden gesproken zoals voor een rechter. De vraag is evenwel of de betrokkene wiens beroepsgeheim is opgeheven nog het recht heeft om te zwijgen en of aan een bepaalde categorie van personen geen spreekplicht moet worden opgelegd.

Een ander lid merkt op dat het beroepsgeheim vaak wordt uitgebreid tot het ambtsgeheim. Het beroepsgeheim van artikel 458 van het Strafwetboek is echter beperkt tot degenen die daarin zijn opgesomd. Eventueel zou het inroepen van het beroepsgeheim nog verder kunnen worden beperkt. Hij is van mening dat kan worden onderzocht in welke mate in specifieke gevallen en binnen het raam van de opdrachten van een onderzoekscommissie het zwijgrecht zou moeten worden opgeheven.

Een lid bevestigt dat bedoeld artikel 458 beperkend moet worden geïnterpreteerd.

De Voorzitter vraagt zich af of het probleem niet kan worden opgelost door middel van bepaalde procedures bijvoorbeeld door een beroep te doen op magistraten. Daarbij kan de verplichting worden opgelegd het beroepsgeheim te delen m.a.w. degenen die er aan deelachtig worden gemaakt moeten de waarborgen bieden dat het geheim bewaard blijft.

5. Samenloop van het parlementair onderzoek en het gerechtelijk onderzoek

Verschillende leden menen dat een principieel verbod op het organiseren van een parlementair onderzoek in aangelegenheden waar een gerechtelijk onderzoek plaatsheeft te radicaal is. Het volstaat immers dat een persoon zich burgerlijke partij stelt om een parlementair onderzoek te verhinderen.

Wel moet er in bijzondere waarborgen worden voorzien die van die aard zijn dat het normale verloop van het gerechtelijk onderzoek niet wordt gehinderd en dat de politie van de betrokken partijen er geen nadeel van ondervindt.

De procedurele gevolgen van het samenlopen van een gerechtelijk onderzoek en een parlementair onderzoek (dat nadien wordt georganiseerd of voordien reeds is gestart) zullen moeten worden onderzocht. Bovendien rijst de vraag wie er tenslotte zal oordelen over de garanties: er kunnen ter zake inderdaad conflictsituaties ontstaan tussen de parlementaire onderzoekscommissie en de gerechtelijke instanties.

De Voorzitter concludeert dat de leden het erover eens zijn dat daaromtrent moet worden gelegifereerd, met eerbiediging van het beginsel van de scheiding der machten. De oplossing zal ongetwijfeld moeten worden gezocht in een formule van arbitrage.

Een lid suggereert dat in dat verband het college van procureurs-generaal evenals het college van de eerste voorzitters zouden worden gehoord.

Un autre membre est d'accord sur la nécessité de prévoir un arbitrage. Des problèmes peuvent d'ailleurs également se poser par rapport au pouvoir exécutif.

III. DISCUSSION DES ARTICLES

Le groupe de travail décide de procéder à la discussion des articles en se basant sur le tableau comparatif préparé par les services (voir annexe 2). De son côté, le président soumet au groupe de travail un projet de proposition de loi, dont il précise clairement qu'il n'engage que lui-même (voir annexe 3).

Article premier

Cet article renvoie à l'article 40 de la Constitution. Il ressort du tableau qu'à ce jour, personne n'a jugé souhaitable de le modifier.

Un commissaire demande s'il ne serait pas utile d'inscrire à cet article la possibilité de créer des commissions d'enquête mixtes (Chambre et Sénat).

Un autre membre souligne que la Constitution ne le permet pas. En effet, elle dispose, en son article 40, que «chaque Chambre a le droit d'enquête». La création d'une commission d'enquête mixte dérogerait au principe de l'autonomie des Chambres. Elle deviendrait une commission «officieuse», à l'instar du présent groupe de travail.

Le groupe de travail considère que le champ de réflexion tracé par le préopinant est intéressant, mais il se rallie au point de vue du deuxième intervenant.

Le groupe de travail propose dès lors de maintenir le texte actuel de l'article 1er de la loi du 3 mai 1880.

Article 2

Le président fait observer que, selon les avis du Conseil d'Etat, les propositions visant à permettre la constitution d'une commission d'enquête à la demande d'un quart des membres (proposition De Beul, Doc. Ch. 172/1 - 1985/1986) et d'un tiers des membres (proposition Van Gansbeke, Doc. Ch. 860/1 - 1988/1989) sont contraires à la Constitution.

Il suggère de compléter l'article 2 existant par un second alinéa libellé comme suit : « *Chaque Chambre peut adresser à l'autre Chambre une demande d'exercice du droit d'enquête sur un sujet précisé dans ladite demande.* »

Une telle disposition permettrait à une Chambre qui estimerait, à un moment donné, qu'une enquête est nécessaire mais qui serait «surchargée», de demander à l'autre Chambre d'instituer une commission d'enquête.

Een ander lid is het ermee eens dat in een arbitrage moet worden voorzien. Ook ten opzichte van de uitvoerende macht kunnen trouwens problemen rijzen.

III. ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING

De werkgroep besluit over te gaan tot de artikelsgewijze bespreking, uitgaande van de door de diensten opgestelde vergelijkende tabel (zie bijlage 2). Zelf legt de voorzitter een ontwerp van wetsvoorstel voor aan de werkgroep waarvan hij duidelijk stelt dat het alleen hemzelf bindt (zie bijlage 3).

Artikel 1

Dit artikel verwijst naar artikel 40 van de Grondwet. Uit de tabel blijkt dat niemand het tot nu toe wenselijk heeft geacht het te wijzigen.

Een lid vraagt of het niet nuttig zou zijn, in dit artikel de mogelijkheid op te nemen tot het oprichten van gemengde onderzoekscommissies (Kamer en Senaat).

Een ander lid wijst erop dat de Grondwet zulks niet mogelijk maakt. Artikel 40 bepaalt immers «Elke Kamer heeft het recht van onderzoek.» Een gemengde onderzoekscommissie zou in strijd zijn met het beginsel van de autonomie van de Kamers. Ze zou net als deze werkgroep een «officieuze» commissie worden.

De werkgroep is van oordeel dat de door het eerste lid geopende denkpiste interessant is maar sluit zich aan bij het standpunt van de tweede spreker.

De werkgroep stelt dan ook voor de huidige tekst van artikel 1 van de wet van 3 mei 1880 te behouden.

Artikel 2

De Voorzitter merkt op dat de voorstellen om een onderzoekscommissie te laten oprichten op verzoek van een vierde (voorstel-De Beul, Gedr. St., Kamer, 172/1-1985/1986) respectievelijk een derde van de leden (voorstel-Van Gansbeke, Gedr. St., Kamer, 860/1-1988/1989) volgens de adviezen van de Raad van State strijdig zijn met de Grondwet.

Hij suggereert het bestaande artikel 2 aan te vullen met een tweede lid, luidend als volgt: « *Elke Kamer kan tot de andere Kamer een verzoek richten tot uitoefening van het recht van onderzoek over een in het verzoek nader omschreven onderwerp.* »

Een dergelijke bepaling zou het mogelijk maken dat een Kamer die een onderzoek nodig acht maar op een bepaald ogenblik «overbelast» is, de andere Kamer zou verzoeken een onderzoekscommissie op te richten.

Un commissaire exprime certaines objections à l'encontre d'un tel système. En effet, l'article 26 de la Constitution dispose que le pouvoir législatif compte trois branches, qui exercent chacune leurs fonctions de manière autonome. D'après lui, la proposition du président va à l'encontre du principe de l'autonomie des Chambres.

Le président répond que, quoi qu'il en soit, la Chambre « sollicitée » conserve le droit de ne pas accéder à la demande de l'autre Chambre. Etant donné les réactions de la majorité des membres du groupe de travail, il décide toutefois de retirer sa proposition en la matière.

Dès lors, les membres décident à l'unanimité de maintenir le texte actuel de l'article 2 de la loi du 3 mai 1880.

Article 3

a) Procès-verbal

Le président observe que la proposition Van Elewyck (Doc. Chambre, n° 92/1 - S.E. 1988) prévoit de compléter cet article par un troisième et un quatrième alinéas.

Le troisième alinéa proposé dispose qu'il est dressé un procès-verbal de tous les travaux de la commission. Le président se demande s'il ne serait pas utile de reprendre ce principe.

Un membre estime inopportun que la loi impose d'établir un procès-verbal. Tout d'abord, parce que cela se fait déjà de toute manière dans la pratique et, en second lieu, parce qu'une telle obligation serait mieux à sa place dans le règlement d'ordre intérieur de la commission d'enquête.

Le président fait remarquer que le terme « procès-verbal » a également son importance sur le plan de la procédure. C'est, en effet, le seul document sur lequel on puisse se baser pour informer, le cas échéant, le procureur général de la cour d'appel d'un délit tel qu'un faux témoignage ou une fausse déclaration faits devant la commission d'enquête.

Selon le président, le quatrième alinéa de l'article 3, tel qu'il a été proposé par M. Van Elewyck, mérite réflexion, parce qu'il n'existe actuellement aucune disposition de loi relative à la rédaction du rapport et au dépôt de conclusions. Il renvoie à cet égard à son propre projet de proposition de loi (art. 6), qui propose d'insérer une disposition similaire à l'article 13 de la loi du 3 mai 1880. Il propose d'approfondir cette question lors de la discussion dudit article 13.

Een lid heeft bezwaren tegen een dergelijke regeling. Artikel 26 van de Grondwet bepaalt immers dat de wetgevende macht drie takken telt die elk autonoom hun rol vervullen. Volgens hem gaat het voorstel van de Voorzitter in tegen het principe van de autonomie van de Kamers.

De Voorzitter legt uit dat de « aangezochte » Kamer hoe dan ook het recht behoudt om niet in te gaan op het verzoek van de andere Kamer. In het licht van de reactie van de meerderheid van de leden van de werkgroep besluit hij zijn voorstel ter zake echter in te trekken.

Alle leden stemmen dan ook in met het behoud van de huidige tekst van artikel 2 van de wet van 3 mei 1880.

Artikel 3

a) Proces-verbaal

De Voorzitter wijst erop dat het voorstel-Van Elewyck (Gedr. St., Kamer, nr. 92/1-B.Z. 1988) voorziet in de toevoeging van een derde respectievelijk vierde lid aan dit artikel.

Het voorgestelde derde lid bepaalt dat van de werkzaamheden van de commissie telkens proces-verbaal wordt opgesteld. De Voorzitter vraagt zich af of het niet nuttig zou zijn dat principe over te nemen.

Een lid acht het niet aangewezen het opstellen van een « proces-verbaal » wettelijk verplicht te maken. Ten eerste omdat zulks in de praktijk hoe dan ook reeds gebeurt en ten tweede omdat een dergelijke verplichting veeleer thuishoort in het reglement van inwendige orde van de bewuste onderzoekscommissie.

De Voorzitter merkt op dat het woord « proces-verbaal » ook een « proceduraal » belang heeft. Het is immers het enige document waarop men kan steunen om de procureur-generaal bij het hof van beroep in voorkomend geval op de hoogte te brengen van een misdrijf zoals valse getuigenis of valse verklaringen afgelegd voor de onderzoekscommissie.

Het vierde lid van artikel 3, zoals het werd voorgesteld door de heer Van Elewyck, is volgens de Voorzitter het overwegen waard omdat er momenteel geen wettelijke bepaling bestaat over het opstellen van het verslag en het neerleggen van conclusies. De Voorzitter verwijst in dat verband naar zijn eigen ontwerp van wetsvoorstel (art. 6), waarin wordt voorgesteld om een soortgelijke bepaling op te nemen in artikel 13 van de wet van 3 mei 1880. Hij stelt voor op deze kwestie nader in te gaan bij de bespreking van het voornoemde artikel 13.

b) Accès à la réunion de commission

Le président propose de compléter le deuxième alinéa de l'article 3 de la loi du 3 mai 1880: «*Elle procède à l'enquête sans préjudice du droit d'y assister réservé à chacun des membres de la Chambre.*» par les mots «*à moins que la Chambre ou la commission ne décide le contraire*». L'expérience de la Commission «Glaive» du Sénat montre, en effet, qu'il doit être possible de travailler parfois dans la plus grande discrétion.

Un membre fait remarquer que ce problème n'est pas neuf. En 1880 déjà, M. Alph. Nothomb en faisait état dans un rapport dans les termes suivants:

«Le deuxième alinéa soulève des questions moins faciles.

Et d'abord, chaque membre aura-t-il le droit d'assister à l'enquête? Le texte proposé l'accorde formellement. Le texte voté en 1865, également. Mais ce n'a pas été sans une sérieuse discussion.

En lui-même, le droit n'a pas été contesté, et il ne pouvait l'être puisque la commission d'enquête n'est que la représentation et, comme on l'a dit, la continuation de la Chambre elle-même; mais on a cessé d'être d'accord sur deux points, à savoir: fallait-il expressément mentionner ce droit et où cette mention devrait-elle trouver sa place?

Pour les uns, cette mention était absolument superflue, le droit de présence aux enquêtes ne pouvant être contesté aux membres des Chambres dont la commission n'est que l'émanation; mentionner ce droit dans la loi, c'est en quelque sorte en douter et en subordonner l'approbation aux deux autres branches du pouvoir législatif; en tout cas, ce n'est pas dans la loi générale, mais dans son règlement que chaque Chambre doit consigner cette faculté attribuée à ses membres.

Pour les autres, ce droit de présence est tellement indiscutable, qu'il n'y a aucune appréhension à concevoir du côté des autres branches du pouvoir législatif, mais, d'autre part, il est tellement important, qu'il mérite bien d'être rappelé dans la loi; qu'il en recevra par là une consécration nouvelle, et surtout une sécurité qu'un simple règlement, qu'une majorité politique peut changer à sa volonté, ne saurait lui donner.

Cette dernière opinion a largement prévalu.

Quant à la section centrale, elle n'a eu, sur ce point, aucune hésitation; le droit des membres d'assister aux

b) Toegang tot de commissievergadering

De Voorzitter stelt voor, het tweede lid van artikel 3 van de wet van 3 mei 1880: «*Ieder lid van de Kamer heeft het recht om het onderzoek van de commissie bij te wonen.*» aan te vullen met de woorden «*tenzij de Kamer of commissie anders beslist*». De ervaring die in de zogenaamde Gladio-commissie van de Senaat is opgedaan heeft immers aangetoond dat het moet mogelijk zijn om soms erg discreet te werk te gaan.

Een lid merkt op dat deze problematiek niet nieuw is. Reeds in 1880 maakte verslaggever Alph. Nothomb er in zijn verslag melding van, in de volgende bewoordingen (*vertaling*):

«Het tweede lid van artikel 3 doet minder eenvoudige vragen rijzen.

In de eerste plaats zal elk lid het recht hebben om het onderzoek bij te wonen? De voorgestelde tekst kent dat recht uitdrukkelijk toe. De in 1865 goedgekeurde tekst deed dat eveneens, maar daar is toen een ernstige discussie aan voorafgegaan.

Het recht zelf is eigenlijk niet in vraag gesteld en dat kon ook niet, aangezien de onderzoekscommissie slechts een afvaardiging is en, zoals toen gezegd, de verlenging van de Kamers zelf; maar op twee punten was men het verder niet meer eens; diende dat recht uitdrukkelijk te worden vermeld en waar moest die vermelding dan worden ingevoegd?

Voor sommigen was die vermelding geheel overbodig. Het recht op aanwezigheid bij de onderzoeken kan immers niet worden ontzegd aan de leden van de Kamers waarvan de commissie slechts de emanatie is; door zijn vermelding in de wet komt dat recht op de een of andere manier ter discussie en wordt het afhankelijk gemaakt van de goedkeuring door de twee andere takken van de wetgevende macht; in alle gevallen moeten de Kamers dat recht dat ze hun leden toekennen, niet in de algemene wet vastleggen, maar wel in hun respectieve reglementen.

Voor anderen staat het recht op aanwezigheid zo onomstotelijk vast dat er niets hoeft te worden gevreesd van de andere takken van de wetgevende macht. Toch gaat het anderzijds om een zo belangrijk recht dat het nodig is het opnieuw in de wet te vermelden; hiermee wordt het recht opnieuw bekrachtigd en vooral veilig gesteld, iets wat niet kan worden bereikt met een eenvoudig reglement dat door een politieke meerderheid naar eigen goeddunken kan worden gewijzigd.

Deze laatste opvatting heeft ruim de overhand gekregen.

De centrale afdeling heeft op dat punt geen ogenblik getwijfeld; het recht van de leden om de door de

enquêtes que chaque Chambre ordonne est indéniable. C'est la garantie la plus efficace de la loyauté des opérations.

Elle estime que la mention doit en être faite dans le dispositif de la loi.

Il est bien entendu, dans notre opinion, que le droit des membres, c'est la faculté d'être présent, d'assister aux séances de la commission, mais ne comporte pas — comme une opinion, d'ailleurs isolée, l'avait proposé en 1865 — l'autorisation de poser des questions, de faire des interpellations, en un mot, de s'ingérer dans l'information. Le rôle doit rester purement passif. Permettre qu'on en sorte serait introduire le désordre et l'anarchie au sein de la commission.

Un membre de la section centrale s'est demandé s'il ne convenait pas de permettre la publicité des séances des commissions d'enquête. A son sens, la commission est en quelque sorte un tribunal où la publicité devrait dès lors être de règle.

Il a été répondu qu'une commission n'est pas un tribunal, puisque ses résolutions ne sont que préparatoires et soumises aux décisions de la Chambre: qu'il y a plutôt lieu de l'assimiler aux cabinets des juges d'instruction, non accessibles au public; que d'ailleurs cette publicité offrirait des inconvénients si grands, si multiples et si faciles à saisir, qu'il est impossible de se ranger à cette vue.

Cet honorable membre n'y a plus insisté. »

(Voir *Pas.*, Bruxelles, Bruylant, 1880, p. 186).

L'intervenant remarque que la Belgique n'a pas de tradition de publicité en ce qui concerne les commissions d'enquête, mais qu'il faut maintenir pour chaque parlementaire le droit de principe d'assister aux réunions. Selon lui, le problème de la publicité ne doit pas être réglé dans la loi, mais dans le règlement de la commission d'enquête.

Un membre trouve logique que la Chambre ou le Sénat puissent limiter le droit de leurs membres d'assister aux réunions de la commission d'enquête. Il estime toutefois inopportun d'accorder également ce droit à la commission d'enquête elle-même. Sinon, la majorité pourrait être tentée d'interdire l'accès de ces réunions aux membres de l'opposition qui ne sont pas membres de la commission d'enquête.

Un membre aimerait savoir comment la disposition proposée se situe par rapport au droit qu'a la Chambre de décider que les réunions de la commission d'enquête seront publiques.

Le président répond qu'à son avis, lorsque la Chambre a décidé que les réunions de la commission d'enquête seraient publiques, cette dernière ne peut en décider autrement. Il ajoute qu'après les remar-

Kamer gelaste onderzoeken bij te wonen is onbetwistbaar. Het is de doeltreffendste waarborg voor het eerlijke verloop van de handelingen.

Zij meent dat dat recht in het dispositief van de wet moet worden vermeld.

Naar ons oordeel betekent dat recht van de leden wel degelijk dat ze aanwezig mogen zijn, en de vergaderingen van de commissie bijwonen, maar dat houdt niet in — zoals een enkeling in 1865 voorstelde — dat zij gemachtigd zijn vragen te stellen, interpellaties te houden en om opheldering te verzoeken, kortom om zicht te mengen in het onderzoek. Hun taak moet enkele en alleen passief blijven. Toestaan dat daarvan wordt afgeweken, zou leiden tot wanorde en anarchie in de commissie.

Een lid van de centrale afdeling heeft zich afgevraagd of het niet aangewezen zou zijn de vergaderingen van de onderzoekscommissies in het openbaar te laten plaatsvinden. Naar zijn inzicht is de commissie een soort rechtbank, waar dus de regel van de openbaarheid zou moeten gelden.

Er is geantwoord dat een commissie geen rechtbank is aangezien haar besluiten slechts een voorbereiding vormen en onderworpen zijn aan de beslissingen van de Kamer: een commissie dient veeleer te worden gelijkgesteld met het kabinet van de onderzoeksrechter, dat niet toegankelijk is voor het publiek; aan die openbaarheid zijn zo grote, zo talrijke en zo makkelijk aan te grijpen nadelen verbonden dat het onmogelijk is dat standpunt te volgen.

Het lid heeft niet langer aangedrongen. »

(Zie *Pas.*, Brussel, Bruylant, 1880, blz. 186).

Het lid merkt op dat België inzake onderzoekscommissies geen traditie van openbaarheid heeft maar dat het principiële recht van elk parlementslid om de vergaderingen bij te wonen moet blijven bestaan. Volgens hem moet het probleem van de openbaarheid niet in de wet worden geregeld maar in het reglement van de onderzoekscommissie.

Een lid vindt het logisch dat de Kamer of de Senaat het recht kan beperken van haar leden om de vergadering van de onderzoekscommissie bij te wonen. De spreker acht het echter niet raadzaam dat recht ook te verlenen aan de onderzoekscommissie zelf. Zoniet zou de meerderheid wel eens geneigd kunnen zijn de toegang te ontfemen aan leden van de oppositie die geen lid zijn van de onderzoekscommissie.

Een lid wil weten hoe de voorgestelde bepaling zich verhoudt tot het recht van de Kamer om te beslissen dat de vergaderingen van de onderzoekscommissie openbaar zullen zijn.

De Voorzitter antwoordt dat, eenmaal de Kamer tot openbaarheid beslist heeft, de onderzoekscommissie naar zijn mening niet anders kan beslissen. Hij voegt eraan toe dat hij ingevolge de bovenstaande

ques que viennent de faire les membres, il est disposé à limiter l'ajout proposé à l'article 3, deuxième alinéa, aux mots « à moins que la Chambre ne décide le contraire ».

Un membre demande si cet ajout signifierait que l'assemblée plénière de la Chambre peut décider que des membres de la Chambre qui ne sont pas membres de la commission d'enquête ne pourront assister aux travaux de la commission ou à certains de ceux-ci.

Le groupe de travail est d'accord pour considérer que l'ajout doit s'interpréter dans ce sens.

c) Obligation de discrétion

Le président se réfère à l'article 3 de son projet de proposition de loi, qui tend à compléter l'article 3 de la loi du 3 mai 1880 par un quatrième alinéa, libellé comme suit :

« Les membres de la commission d'enquête ainsi que les personnes qui assistent ou participent à ses travaux en quelque qualité que ce soit sont tenus au secret, à moins que la Chambre ne décide le contraire. Toute infraction à cette disposition est punie des peines prévues à l'article 458 du Code pénal. »

Un membre n'est guère partisan de rendre l'article 458 du Code pénal applicable aux membres des commissions d'enquête. Cela aurait des conséquences considérables, puisque la Cour de cassation estime que l'observation du secret professionnel est une obligation de résultat qui a un caractère absolu.

Un autre membre est, pour l'essentiel, du même avis. La finalité d'une enquête parlementaire diffère de celle de l'enquête judiciaire. Étendre l'application de l'article 458 du Code pénal aux membres des commissions d'enquête parlementaires serait aller trop loin. De plus, il faut penser aux conséquences pratiques : en cas d'infraction à l'article 458 du Code pénal, le parquet devra intenter une action et on se trouvera confronté, par exemple, au problème de la levée de l'immunité parlementaire. La discussion relative à cette levée d'immunité risque alors de déboucher sur un jugement politique. L'intervenant ajoute qu'il ne faut pas non plus perdre de vue que si un certain nombre de choses ont changé dans le passé, c'est précisément parce qu'elles étaient devenues publiques.

Un membre déclare pour sa part que les parlementaires doivent se protéger eux-mêmes d'une ou d'autre manière contre les pressions de la presse. En outre, la loi doit également protéger les témoins. L'expérience de la Commission sur le banditisme, à la Chambre des représentants, a en effet montré qu'un certain nombre de témoins n'osaient pas parler librement parce que leurs déclarations risquaient d'être

opmerkingen van de leden, bereid is de toevoeging aan artikel 3, tweede lid, te beperken tot de woorden « *tenzij de Kamer anders beslist* ».

Een lid vraagt of die toevoeging zou betekenen dat de plenaire vergadering van de Kamer kan beslissen dat leden van de Kamer die géén lid zijn van de onderzoekscommissie, sommige of alle werkzaamheden van de commissie niet kunnen bijwonen.

De werkgroep is het erover eens dat de toevoeging in die zin moet worden uitgelegd.

c) Discretieplicht

De Voorzitter verwijst naar artikel 3 van zijn ontwerp van wetsvoorstel, dat ertoe strekt artikel 3 van de wet van 3 mei 1880 aan te vullen met een vierde lid, luidend als volgt :

« De leden van de onderzoekscommissie alsmede degenen die in welke hoedanigheid ook de werkzaamheden ervan bijwonen of eraan deelnemen, zijn tot geheimhouding verplicht, tenzij de Kamer er anders over beslist. Iedere overtreding van deze bepaling wordt gestraft met de bij artikel 458 van het Strafwetboek gestelde straffen. »

Een lid voelt er weinig voor om artikel 458 van het Strafwetboek toepasselijk te maken op de leden van onderzoekscommissies. Dat zou immers verregaande consequenties hebben, aangezien het Hof van Cassatie van oordeel is dat het bewaren van het beroepsgeheim een resultaatsverbintenis is die een absoluut karakter heeft.

Een ander lid is het daar in grote lijnen mee eens. De finaliteit van een parlementair onderzoek verschilt van die van het gerechtelijk onderzoek. Artikel 458 van het Strafwetboek op de leden van parlementaire onderzoekscommissies toepasselijk maken, is van het goede veel. Bovendien moet men de concrete consequenties voor ogen houden : als artikel 458 van het Strafwetboek wordt overtreden, zal het parket een vordering moeten instellen en rijst bijgevolg het probleem van de opheffing van de parlementaire onschendbaarheid. De discussie over die opheffing dreigt dan het karakter te krijgen van een politieke beoordeling. Spreker voegt eraan toe dat men evenmin mag vergeten dat een aantal zaken in het verleden veranderd zijn, precies omdat ze openbaar zijn geworden.

Een lid stelt van zijn kant dat de parlementsleden zichzelf op één of andere wijze moeten beschermen tegen de druk van de pers. Bovendien moet de wet ook de getuigen beschermen. De ervaring met de « Bende-commissie » in de Kamer van Volksvertegenwoordigers heeft immers aangetoond dat een aantal getuigen niet vrijuit durfden spreken omdat hun verklaringen de volgende dag in de krant dreigden te

reproduites le lendemain dans le journal. Si l'on veut protéger les témoins ainsi que les membres de la commission, le secret est la seule bonne méthode. L'intervenant se demande à ce propos s'il ne serait pas préférable de poser comme principe que la commission d'enquête se réunit à huis clos et que la publicité des réunions n'est que l'exception à la règle.

Le président fait remarquer que le fait qu'une commission parlementaire d'enquête est l'émanation de la Chambre qui la crée n'empêche pas qu'elle se réunisse à huis clos. A la Chambre comme au Sénat, il existe nombre de commissions qui se réunissent à huis clos.

Tout en admettant que le caractère fermé de la commission peut, dans certains cas, présenter un avantage, un autre membre craint néanmoins que l'on ne pourra jamais éviter que certaines informations parviennent à la presse.

Il remarque d'ailleurs que l'arrêté royal portant les principes généraux du statut des agents de l'Etat a supprimé l'obligation de discrétion pour les fonctionnaires (arrêté royal du 22 novembre 1991, *Moniteur belge* du 24 décembre 1991). Ces derniers peuvent donc parler librement devant une commission d'enquête, du moins en théorie.

Un troisième membre se demande si l'obligation « pénale » prévue à l'article 458 du Code pénal est la manière la plus indiquée de garantir la discrétion. Ne vaudrait-il pas mieux prévoir une obligation déontologique? L'intervenant se demande également si l'obligation de discrétion sera limitée dans le temps ou s'il s'agira d'une obligation « éternelle ».

Un autre membre estime que cette obligation de discrétion déontologique doit également avoir force contraignante. Il ne faut toutefois pas confier le contrôle du respect de cette obligation à une instance externe, mais interne (par exemple au président de la Chambre concernée).

Le président remarque que l'article 3 de la loi de 1880 prévoit déjà la possibilité de se réunir à huis clos. Il se demande comment l'on pourrait renforcer davantage l'obligation de discrétion déontologique si les réunions ont lieu à huis clos et si aucune sanction n'est prévue.

Un membre souligne que la loi de 1880 assimile, dans une large mesure, l'enquête parlementaire à l'enquête judiciaire. Malgré le principe du secret de l'enquête judiciaire, on constate également des « fuites » sur le plan judiciaire. Pourtant, aucun juge d'instruction ni aucun membre de la police judiciaire n'a jamais été condamné à cet égard. Il sera à fortiori difficile de sanctionner un parlementaire.

Un autre membre ajoute que le droit d'enquête des Chambres a bien souvent été compromis par des

staan. Wil men zowel de getuigen als de commissieleden « beschermen » dan is geheimhouding de enige juiste methode. Het lid vraagt zich in datzelfde verband af of men niet beter als principe zou stellen dat de onderzoekscommissie vergadert met gesloten deuren en dat openbaarheid de uitzondering is.

De Voorzitter merkt op dat het feit dat een parlementaire onderzoekscommissie de emanatie is van de Kamer die ze heeft opgericht niet belet dat ze met gesloten deuren vergadert. Zowel in de Kamer als in de Senaat bestaan er tal van commissies die met gesloten deuren vergaderen.

Een ander lid geeft toe dat beslotenheid in wel bepaalde gevallen een voordeel kan zijn maar vreest dat men nooit zal kunnen vermijden dat bepaalde informatie doorsijpelt naar de pers.

Hij merkt overigens op dat de discretieplicht voor ambtenaren sinds de uitvaardiging van het koninklijk besluit houdende de algemene principes van het statuut van de rijksambtenaren niet langer bestaat (koninklijk besluit van 22 november 1991, *Belgisch Staatsblad* van 24 december 1991). In theorie kunnen ze dus vrijuit spreken voor een onderzoekscommissie.

Een derde lid vraagt zich af of de « strafrechtelijke » plicht van artikel 458 van het Strafwetboek wel de meest aangewezen wijze is om de geheimhouding te waarborgen. Zou men niet beter voorzien in een deontologische plicht? Het lid vraagt zich eveneens af of de geheimhoudingsplicht in de tijd beperkt dan wel « eeuwig » zal zijn.

Een ander lid meent dat de deontologische geheimhoudingsplicht ook afdwingbaar moet zijn. De controle op de naleving van die plicht kan echter niet worden toevertrouwd aan een externe instantie maar moet intern (bijvoorbeeld door de Voorzitter van de betrokken Kamer) gebeuren.

De Voorzitter merkt op dat artikel 3 van de wet van 1880 al voorziet in de mogelijkheid om met gesloten deuren te vergaderen. Hij vraagt zich af hoe men de deontologische verplichting tot discretie nog kan verscherpen als men met gesloten deuren vergadert en als er niet in een sanctie wordt voorzien?

Een lid wijst erop dat de wet van 1880 het parlementair onderzoek in grote mate assimileert met het gerechtelijk onderzoek. Het principe van het geheim van het gerechtelijk onderzoek ten spijt, stelt men vast dat ook op gerechtelijk vlak vaak « lekken » voorkomen. Nochtans is daarvoor nog nooit een onderzoeksrechter of een lid van de gerechtelijke politie veroordeeld. A fortiori zal het dan ook moeilijk zijn een parlamentslid te sanctioneren.

Een ander lid voegt daar aan toe dat het recht van onderzoek van de Kamers al te vaak op de helling is

membres qui prenaient leur obligation de discrétion un peu trop à la légère. Selon lui, il conviendrait de prévoir dans la loi qu'en cas de réunion à huis clos, les membres de la commission d'enquête soient tenus à la discrétion. Une telle disposition constituerait un signal important, même en l'absence de sanctions concrètes.

Le groupe de travail s'associe à ce point de vue.

Un membre remarque qu'une telle disposition présente encore un autre avantage: si un membre de la commission prend des libertés avec son obligation de discrétion, toute personne lésée pourrait l'invoquer pour introduire un recours en indemnité.

Le président attire l'attention sur le problème que pourrait poser l'insertion dans le rapport de déclarations faites au cours d'une réunion à huis clos. Jusqu'où va le devoir de discrétion dans de tels cas?

Selon un membre, la décision d'entendre quelqu'un à huis clos n'empêche pas la rédaction d'un compte rendu de la réunion. En effet, une certaine retenue n'implique pas pour autant le secret. Le devoir de discrétion doit être vu dans son sens fonctionnel.

d) Nouvelle proposition de texte

Sur la base de toutes ces considérations, un commissaire propose de remplacer l'article 3 par les dispositions suivantes:

« La commission est constituée et elle délibère conformément aux règles établies par la Chambre.

Chaque membre de la Chambre a le droit d'assister aux travaux de la commission d'enquête.

Les séances où l'on entendra des témoins ou des experts sont publiques, à moins que la commission ne décide le contraire.

Les membres de la commission d'enquête, ainsi que ceux qui, à un titre quelconque, assistent ou participent à ses travaux, sont tenus à la discrétion en ce qui concerne l'information fournie au cours des séances à huis clos de la commission.

La commission peut lever l'obligation de discrétion lorsqu'elle l'estime nécessaire dans l'intérêt de l'exercice du droit d'enquête. »

L'intervenant commente ensuite sa proposition précitée. Les trois premiers alinéas ne changent rien au texte existant. Ils sont toutefois complétés par deux alinéas nouveaux qui ont un double objectif:

1. inscrire explicitement l'obligation de discrétion dans le texte de la loi;

gezet door sommige leden die het niet zo nauw namen met de geheimhouding. Hij vindt dat men hoe dan ook in de wet zou moeten inschrijven dat, als een onderzoekscommissie met gesloten deuren vergadert, de commissieleden tot discretie gehouden zijn. Een dergelijke bepaling zou een belangrijke signaalfunctie hebben, ook al voorziet men niet onmiddellijk in een concrete sanctie.

De werkgroep sluit zich bij dat standpunt aan.

Een lid merkt op dat een dergelijke bepaling nog een ander voordeel biedt: indien een commissielid een loopje neemt met zijn discretieplicht kan een benadeelde derde op grond van die bepaling een vordering tot schadevergoeding instellen.

De Voorzitter wijst op een probleem dat kan rijzen m.b.t. het opnemen in het verslag, van verklaringen die tijdens een besloten vergadering zijn afgelegd. Hoe ver reikt de discretieplicht in dergelijke gevallen?

Een lid is van mening dat de beslissing om iemand met gesloten deuren te horen niet belet dat van de vergadering verslag wordt opgemaakt. Terughoudendheid is immers geen geheimhouding. De discretieplicht moet in zijn functionele betekenis worden gezien.

d) Nieuw tekstvoorstel

Op grond van al deze overwegingen stelt een lid voor om artikel 3 te vervangen door wat volgt:

« De commissie wordt samengesteld en beraadslaagt met inachtneming van de regels die de Kamer bepaalt.

Ieder lid van de Kamer heeft het recht om het onderzoek van de commissie bij te wonen.

De vergaderingen waarop getuigen of deskundigen worden gehoord, zijn openbaar, tenzij de commissie anders beslist.

De leden van de onderzoekscommissie alsmede degenen die in welke hoedanigheid ook de werkzaamheden ervan bijwonen of eraan deelnemen, zijn tot discretie gehouden ten aanzien van de informatie verstrekt tijdens de zittingen van de commissie met gesloten deuren.

De commissie kan de discretieplicht opheffen wanneer zulks noodzakelijk is voor de uitoefening van het recht van onderzoek. »

Het lid licht zijn voorstel bij artikel 3 als volgt toe. De eerste drie leden van het voorstel wijzigen niets aan de bestaande tekst. Deze leden worden echter met twee nieuwe leden aangevuld. De wijzigingen hebben een dubbel doel:

1. de discretieplicht expliciet opnemen in de wettekst;

2. permettre la levée de cette obligation de discrétion lorsque les circonstances l'exigent.

Le président propose, avec l'assentiment du groupe de travail, de remplacer, au quatrième alinéa, les mots « ... des séances à huis clos de la commission » par les mots « ... des séances non publiques de la commission ».

Un membre déplore la disparition de toute référence explicite à une sanction ou même du simple rappel à l'ordre en cas d'infraction à la règle de discrétion. Il se demande si une infraction à la déontologie du parlementaire qui siège en commission d'enquête ne peut pas être sanctionnée par le président du Sénat. A ce propos, l'intervenant se réfère au rôle joué par le bâtonnier de l'Ordre des avocats.

Ainsi, le président d'une assemblée serait habilité à convoquer le membre en infraction pour que l'on sache tout de même que ce n'est pas une disposition gratuite et qui ne serait pas suivie d'effet. La possibilité d'une telle sanction augmenterait la crédibilité du devoir de discrétion.

L'auteur de la proposition susmentionnée fait remarquer que s'il n'a pas prévu de sanctions dans celle-ci, bien qu'il ne soit pas opposé, en principe, à une sanction, c'est parce qu'elles seraient difficilement compatibles avec l'exercice autonome du mandat parlementaire et avec son caractère représentatif. En outre, la discussion relative à la déontologie parlementaire se situe dans un plus vaste contexte. La notion de déontologie, à laquelle il est fait référence dans la loi sur les enquêtes parlementaires, doit être définie dans une perspective plus large. Tant qu'il n'y aura pas de réglementation déontologique globale, l'on pourra difficilement appliquer une sanction dans ce cadre étroit. En inscrivant le principe de l'obligation de discrétion dans la loi, on lui conférerait une certaine force, même si aucune sanction n'y était prévue pour le cas où il ne serait pas respecté.

Le président propose qu'en égard aux observations de l'intervenant, la commission demande aux Chambres d'adapter leur règlement en tenant compte des souhaits du groupe de travail, en d'autres termes de charger le président de contrôler le respect de l'obligation de discrétion.

On précise, en ce qui concerne les mots « qui, à un titre quelconque » (4e alinéa de l'article 3), qu'ils sont utilisés pour désigner les secrétaires, interprètes, etc.

Un commissaire propose de rédiger le cinquième alinéa comme suit : « La commission peut lever l'obligation de discrétion lorsque son maintien n'est pas nécessaire dans l'intérêt de l'exercice du droit d'enquête. » Aucune suite n'est donnée à cette suggestion mais, sur la proposition du président, le groupe

2. de opheffing van deze discretieplicht, wanneer de omstandigheden dit vereisen, mogelijk maken.

De Voorzitter stelt voor en de werkgroep stemt ermee in om de woorden van het vierde lid « ... *de zittingen van de Commissie met gesloten deuren...* » te vervangen door « *de niet-openbare zittingen van de Commissie...* ».

Een lid betreurt dat elke expliciete verwijzing naar een sanctie of zelfs maar een terugroeping tot de orde in geval van een overtreding van de regel van de geheimhouding uit het tekstvoorstel verdwenen is. Hij vraagt zich af of een inbreuk op de deontologie van het parlementslid, dat in een onderzoekscommissie zitting heeft, niet kan worden bestraft door de Voorzitter van de Senaat. In dat verband verwijst spreker naar de rol van de stafhouder van de Orde der advocaten.

Zo zou de Voorzitter van een vergadering bevoegd zijn om het lid dat de overtreding begaat op te roepen zodat toch blijkt dat het niet gaat om een onbelangrijke regeling die zonder gevolg blijft. De mogelijkheid van een dergelijke sanctie zou de plicht tot geheimhouding geloofwaardiger maken.

De indiener van het hierboven vermelde voorstel merkt op dat hij — hoewel hij in principe niet gekant is tegen een sanctie — geen sanctie heeft opgenomen in de tekst omwille van de moeilijke verenigbaarheid met de autonome en representatieve uitoefening van het parlementair mandaat. Bovendien situeert de discussie over de parlementaire deontologie zich in een ruimere context. De verwijzing naar de deontologie in de wet op het parlementair onderzoek moet aanknopen bij een ruimere situering van dat begrip. Zolang er geen globale deontologische regeling bestaat, kan een sanctie dan ook moeilijk alleen in dit beperkte kader worden gehanteerd. Het feit dat het principe van de discretieplicht in de wet wordt opgenomen zal er in elk geval een zeker gezag aan geven, ook al wordt er geen onmiddellijke sanctie aan verbonden.

De Voorzitter stelt voor dat de commissie, om aan de opmerkingen van de interveniënt tegemoet te komen, aan de Kamers zal vragen de wens van de werkgroep in hun reglement om te zetten, met andere woorden dat de Voorzitter belast wordt met het toezicht op de naleving van deze discretieplicht.

Met betrekking tot de woorden « die in welke hoedanigheid ook » (vierde lid van artikel 3), wordt gespecificeerd dat bedoeld worden de secretarissen, tolken, enz.

Een lid stelt voor, het vijfde lid anders te formuleren: « *De commissie kan de discretieplicht opheffen wanneer het behoud ervan niet noodzakelijk is voor de uitoefening van het recht van onderzoek.* » Op die suggestie wordt niet ingegaan maar op voorstel van de Voorzitter beslist de werkgroep het vijfde lid in te

de travail décide d'abrégier le texte du cinquième alinéa et de le rédiger comme suit : « *La commission peut lever l'obligation de discrétion.* » On précise, toutefois, qu'il y a lieu d'interpréter cette disposition dans le sens indiqué par l'auteur de la proposition non retenue.

Le groupe de travail ne retient pas la suggestion d'un membre de remplacer le quatrième alinéa de l'article 3 par la disposition suivante :

« *En ce qui concerne l'information fournie au cours des séances non publiques de la commission, les membres, ainsi que ceux qui, à un titre quelconque, assistent ou participent à ses travaux, sont tenus à la discrétion, sauf si la commission en décide autrement.* »

La commission propose de remplacer l'article 3 de la loi du 3 mai 1880 par le texte suivant :

« Art. 3 — *La commission est constituée et elle délibère conformément aux règles établies par la Chambre.*

Elle procède à l'enquête sans préjudice du droit d'y assister réservé à chacun des membres de la Chambre, à moins que la Chambre ne décide le contraire.

Les séances où l'on entendra des témoins ou des experts sont publiques, à moins que la commission ne décide le contraire.

Les membres de la commission d'enquête, ainsi que ceux qui, à un titre quelconque, assistent ou participent à ses travaux, sont tenus à la discrétion en ce qui concerne l'information fournie au cours des séances non publiques de la commission.

La commission peut lever l'obligation de discrétion. »

Article 4

Le président distingue trois problèmes à résoudre dans le cadre de l'article 4 :

1. Faire disparaître la référence au juge d'instruction et reformuler les actes d'instruction pouvant être accomplis par la commission d'enquête. La formulation exacte doit encore être examinée de plus près.

2. Déterminer les actes d'instruction spécifiques ne pouvant être accomplis que par les magistrats.

3. Réglementer le droit de consultation des pièces contenues dans des dossiers judiciaires et administratifs.

Un membre estime qu'il faut résoudre également le problème des droits de la défense (cf. la décision récente de la Cour d'appel d'Anvers).

korten tot « *De commissie kan de discretieplicht opheffen.* » Er wordt echter duidelijk gesteld dat deze bepaling moet worden uitgelegd zoals het hiervoor vernoemde lid het in zijn afgewezen voorstel formuleerde.

De werkgroep gaat niet in op de suggestie van een lid om het vierde lid van artikel 3 te vervangen door wat volgt :

« *Ten aanzien van de informatie verstrekt tijdens de niet-openbare zittingen van de commissie, zijn de leden alsmede degenen die in welke hoedanigheid ook de werkzaamheden ervan bijwonen of eraan deelnemen, tenzij de commissie anders beslist, gehouden tot discretie.* »

De commissie stelt voor om artikel 3 van de wet van 3 mei 1880 door de volgende tekst te vervangen :

« Art. 3 — *De commissie wordt samengesteld en beraadslaagt met inachtneming van de regels die de Kamer bepaalt.*

Ieder lid van de Kamer heeft het recht om het onderzoek van de commissie bij te wonen, tenzij de Kamer anders beslist.

De vergaderingen waarop getuigen of deskundigen worden gehoord, zijn openbaar, tenzij de commissie anders beslist.

De leden van de onderzoekscommissie alsmede degenen die in welke hoedanigheid ook de werkzaamheden ervan bijwonen of eraan deelnemen, zijn tot discretie gehouden ten aanzien van de informatie verstrekt tijdens de niet-openbare zittingen van de commissie.

De commissie kan de discretieplicht opheffen. »

Artikel 4

De Voorzitter onderscheidt drie problemen die in artikel 4 dienen te worden opgelost :

1. Het doen verdwijnen van de verwijzing naar de onderzoeksrechter en het herformuleren van de onderzoeksdaaden die de onderzoekscommissie mag stellen. De precieze formulering moet nog nader worden bekeken.

2. De specifieke onderzoeksdaaden bepalen die alleen de magistraten kunnen stellen.

3. Het inzage-recht in stukken uit gerechtelijke en administratieve dossiers regelen.

Een lid meent dat ook het probleem van de rechten van de verdediging nog dient te worden opgelost (cf. de recente uitspraak van het Hof van beroep van Antwerpen).

Le président propose de régler ce problème à l'article 8.

a) Première proposition (voir l'annexe 3)

Le président propose de remplacer cet article par ce qui suit :

« La Chambre ou la commission d'enquête ainsi que leur président ont les pouvoirs suivants :

— d'entendre et de confronter les témoins conformément aux dispositions des articles 71 et suivants du Code d'instruction criminelle;

— de se rendre sur place;

— de désigner, d'entendre et de se faire accompagner d'experts;

— de demander toutes les informations utiles à l'enquête :

a) en affaires criminelles, correctionnelles, de police et disciplinaires, moyennant demande écrite adressée au procureur général de la cour d'appel ou à l'auditeur général de la cour du travail de délivrer copie des devoirs d'enquête et des actes de la procédure qu'elle estime utiles; si ce magistrat considère ne pas pouvoir répondre à cette demande, la Chambre, la commission ou leur président pourront aller en appel contre cette décision auprès d'un collège de la Cour d'arbitrage composé du président, du magistrat le plus ancien et du membre le plus ancien ex-parlementaire; ce collège siège en chambre du conseil et entend de manière contradictoire le président de la commission et le magistrat concerné; le collège rend son arrêt...;

b) en matières administratives, en adressant au ministre ou secrétaire d'Etat compétent en la matière une demande écrite, demande à laquelle celui-ci est tenu de répondre sans délai.

Chaque fois qu'elle ordonne une enquête, la Chambre a le droit de restreindre ces pouvoirs.

La Chambre, la commission d'enquête et leur président disposent des pouvoirs coercitifs attribués par le Code d'instruction criminelle.

La Chambre et la commission d'enquête font appel à un juge d'instruction pour procéder sous leur contrôle par voie rogatoire aux devoirs d'instruction suivants :

a) saisies;

b) perquisitions.

Le juge d'instruction commis peut, dans le cadre de cette mission, intervenir sur l'ensemble du territoire du Royaume.

Le juge d'instruction est choisi par la Chambre ou la commission d'enquête sur une liste de trois magistrats comptant au moins cinq ans d'expérience de la fonction de juge d'instruction, présentée par le minis-

De Voorzitter stelt voor om dit probleem te regelen in artikel 8.

a) Eerste voorstel (zie bijlage 3)

De Voorzitter stelt voor dit artikel te vervangen door wat volgt :

« De Kamer of de commissie van onderzoek, alsook hun voorzitter hebben de volgende bevoegdheden :

— het horen en confronteren van getuigen, overeenkomstig artikel 71 en volgende van het Wetboek van Strafvordering;

— het zich ter plaatse begeven;

— het aanstellen, horen en zich laten vergezellen door deskundigen;

— het opvragen van alle voor het onderzoek nuttige inlichtingen hetzij :

a) in criminele, correctionele, politie- en tuchtzaken middels het richten van een schriftelijk verzoek, tot het lichten van een afschrift van de onderzoeksverrichtingen en proceshandelingen die nuttig geacht worden, aan de procureur-generaal bij het Hof van Beroep of de auditeur-generaal bij het Arbeidshof; zo deze magistraat meent niet te kunnen ingaan op het verzoek, zal de Kamer, de commissie of hun voorzitter hiertegen beroep kunnen instellen bij een college van het Arbitragehof, samengesteld uit de voorzitter, het oudste lid magistraat en het oudste lid gewezen parlamentslid; dit college zetelt in raadkamer en hoort op tegenspraak de voorzitter van de commissie en de betrokken magistraat; het college spreekt arrest uit...;

b) in bestuurszaken, middels het richten van een schriftelijk verzoek tot de ter zake bevoegde minister of staatssecretaris, aan welk verzoek onverwijld gevolg dient verleend te worden.

Telkens als de Kamer een onderzoek gelast kan zij die bevoegdheden beperken.

De Kamer, de commissie van onderzoek en hun voorzitter beschikken over de dwangmiddelen zoals bepaald in het Wetboek van Strafvordering.

De Kamer en de commissie van onderzoek doen beroep op een onderzoeksrechter, onder hun toezicht, voor het verrichten van navolgende, ambtelijke opdrachten :

a) inbeslagname;

b) huiszoekingen.

De aangezochte onderzoeksrechter kan in het kader van deze opdracht optreden op het gehele grondgebied van het Rijk.

De onderzoeksrechter wordt door de Kamer of de commissie van onderzoek gekozen uit een door de Minister van Justitie op het ogenblik van de samenstelling van de commissie van onderzoek meege-

tre de la Justice au moment de la composition de la commission d'enquête. Ce magistrat ne peut exercer sa mission que moyennant l'autorisation du ministre.

Le magistrat conserve sa place dans le cadre de la magistrature et continue à bénéficier de son traitement ainsi que des avantages y afférents. Sa place n'est pas déclarée vacante.»

Un membre reconnaît que la référence aux pouvoirs du juge d'instruction a été une source de confusion quant à la finalité respective d'une enquête judiciaire et d'une enquête parlementaire. Le texte présenté par le président a toutefois l'inconvénient de présenter une énumération limitative sans mettre fin par ailleurs à la confusion qui règne actuellement entre une enquête parlementaire et une enquête judiciaire. L'intervenant trouve qu'il vaudrait mieux dire *ab initio* que la commission d'enquête peut requérir un magistrat, lequel pourrait exercer au nom de celle-ci les pouvoirs d'un juge d'instruction.

Si des membres du parquet peuvent être détachés dans des cabinets ministériels, rien n'empêche qu'un magistrat puisse exercer certains pouvoirs sous la direction et le contrôle du président d'une commission d'enquête parlementaire.

Le président peut admettre le principe du détachement d'un magistrat auprès de la commission, mais il est plus réticent à l'idée de lui permettre d'exercer tous les pouvoirs du juge d'instruction. Il rappelle que la commission d'enquête se fait une opinion en entendant des témoins. Si ces témoins sont désormais entendus par un magistrat, les commissaires risquent de ne pouvoir se faire une idée aussi complète des problèmes qu'ils examinent.

Un autre commissaire trouve que les affaires courantes, ordinaires, comme l'audition de témoins, peuvent être traitées par la commission d'enquête elle-même. Seules les questions plus délicates, comme la consultation de dossiers judiciaires ou l'accomplissement de perquisitions, devraient être confiées de préférence à un magistrat « assumé ».

b) Deuxième proposition

Compte tenu de ces considérations, un membre fait la proposition suivante:

« Le paragraphe suivant est inséré après le § 1er de l'article 4 de la loi du 3 mai 1880:

« § 2. La Chambre ou la commission d'enquête désignent, pour l'accomplissement de devoirs d'instruction spécialement déterminés au préalable, un ou plusieurs conseillers de la cour d'appel ou un ou plusieurs juges du tribunal de première instance du ressort dans lequel les devoirs d'instruction doivent être remplis.

deelde lijst van drie magistraten die ten minste vijf jaar het ambt van onderzoeksrechter uitoefenen. De opdracht van deze magistraat kan slechts met diens toestemming geschieden.

De magistraat behoudt zijn plaats op de ranglijst en blijft de wedde met de daaraan verbonden voordelen genieten. Zijn plaats valt niet open.»

Een lid is het ermee eens dat de verwijzing naar de bevoegdheden van de onderzoeksrechter verwarring heeft gesticht omtrent de respectieve finaliteit van een gerechtelijk en een parlementair onderzoek. De tekst van de Voorzitter heeft echter het nadeel dat het gaat om een beperkende opsomming die bovendien de heersende verwarring tussen een parlementair en een gerechtelijk onderzoek niet wegneemt. Spreker vindt dat men beter *ab initio* zou stellen dat de onderzoekscommissie een magistraat kan opvorderen die in haar naam de bevoegdheden van een onderzoeksrechter kan uitoefenen.

Als leden van het parket naar ministeriële kabinetten kunnen worden gedetacheerd belet niets dat een magistraat bepaalde bevoegdheden zou uitoefenen onder leiding en toezicht van de voorzitter van een parlementaire onderzoekscommissie.

De Voorzitter is wel te vinden voor de « detachering » van een magistraat naar de commissie maar voelt er minder voor hem alle bevoegdheden van de onderzoeksrechter te laten uitoefenen. Hij wijst erop dat de onderzoekscommissie haar mening vormt door getuigen te horen. Als die getuigen voortaan door een magistraat worden verhoord, dreigen de commissieleden minder inzicht te krijgen in de problemen die zij onderzoeken.

Een ander lid vindt dat gewone, courante zaken — zoals het horen van getuigen — door de onderzoekscommissie zelf kunnen afgehandeld worden. Alleen « delicate » bevoegdheden — zoals het inzage nemen in gerechtelijke dossiers of het doen van huiszoekingen — worden beter aan een « toegevoegde » magistraat toevertrouwd.

b) Tweede voorstel

In het licht van al deze overwegingen doet een lid het volgende voorstel:

« In artikel 4 van de wet van 3 mei 1880 wordt na het eerste lid de volgende paragraaf toegevoegd:

« § 2. De Kamer of de commissie van onderzoek duiden voor het uitvoeren van op voorhand welbepaalde onderzoeksverrichtingen één of meerdere raadsheren in het hof van beroep of rechters in de rechtbank van eerste aanleg aan van het rechtsgebied waarin de onderzoeksverrichtingen moeten geschieden.

Le conseiller de la cour d'appel peut, lorsqu'il estime que des circonstances graves et urgentes le requièrent, agir en dehors de son ressort et étendre son instruction à l'ensemble du Royaume.

La Chambre ou la commission peut, dans le courant d'une enquête, étendre ou restreindre cette mission. »

L'auteur a opté pour le maintien du premier alinéa, mais il explique que, pour accomplir certains devoirs d'instruction, la Chambre ou la commission doivent désigner un conseiller à la cour d'appel. La commission conserve de manière autonome le pouvoir d'entendre des témoins et elle ne doit donc pas désigner chaque fois un juge. Toutefois, dans les dossiers délicats, un juge peut devoir être désigné en raison de la connexité avec un dossier judiciaire.

De même, les missions délicates — perquisitions et saisies — doivent être exécutées par le juge. La désignation d'experts peut se faire aussi bien par la commission d'enquête que par le juge. Enfin, la confrontation peut également avoir lieu au sein de la commission.

Les six pouvoirs du juge d'instruction sont ainsi répartis quant au contenu entre les alinéas suivants de l'article.

Le président constate que l'attribution de pouvoirs au magistrat, prévue par la proposition, est nuancée.

L'auteur de la proposition fait remarquer que c'est pour éviter que la commission d'enquête ne soit entièrement tributaire du magistrat pour l'exécution de sa mission.

Le président demande comment il faut qualifier le résultat de l'audition d'un témoin par un magistrat. Est-ce un procès-verbal d'audition par un magistrat ?

L'auteur de la proposition répond que cette audition de témoins se déroule exclusivement dans le cadre de l'enquête parlementaire. Le rapport de cette audition est toutefois une pièce qui peut être utilisée dans une procédure pénale. L'auteur ajoute que cette procédure a pour avantage que l'on ne doit pas réglementer strictement le droit de consultation des pièces (cf. le problème des dossiers judiciaires).

Le président demande si les constatations faites par le magistrat doivent être portées formellement à la connaissance de tous les membres de la commission.

L'auteur répond que le magistrat doit transmettre le procès-verbal de ses devoirs d'instruction. Il a, à cet égard, une certaine marge de manœuvre pour éviter une interférence éventuelle avec des dossiers d'ins-

De raadsheer van het Hof van beroep kan, wanneer hij van oordeel is dat ernstige en dringende omstandigheden zulks vereisen, buiten zijn ambtsgebied optreden en zijn onderzoek tot heel het Rijk uitbreiden.

De Kamer of de commissie kan tijdens de loop van een onderzoek de opdracht uitbreiden of beperken. »

De indiener heeft ervoor geopteerd om het eerste lid te behouden maar expliciteert dat de Kamer of de commissie, om bepaalde onderzoeksdaaden te stellen, een rechter uit het Hof van beroep moet aanduiden. De bevoegdheid om getuigen te horen blijft de commissie autonoom behouden zodat niet telkens een rechter moet worden aangesteld. In delicate dossiers echter kan, omwille van de samenhang met een gerechtelijk dossier, een rechter moeten worden aangesteld.

Ook de delicate opdrachten — huiszoekingen en beslagleggingen — moeten door de rechter uitgevoerd worden. De aanstelling van experts kan zowel door de onderzoekscommissie als door de rechter gebeuren. De confrontatie, tenslotte, kan ook binnen de commissie gebeuren.

Op die manier worden de zes bevoegdheden van de onderzoeksrechter inhoudelijk uitgesplitst in de volgende leden van het artikel.

De Voorzitter stelt vast dat het voorstel in een genuanceerde bevoegdheidstoekenning aan de magistraat voorziet.

De indiener van het voorstel merkt op dat dit gebeurd is om te vermijden dat de onderzoekscommissie voor de uitvoering van haar opdracht volledig afhankelijk zou worden van de magistraat.

De Voorzitter vraagt hoe het resultaat van het verhoor van een getuige door een magistraat dient omschreven te worden. Is het een proces-verbaal van verhoor door een magistraat ?

De indiener van het voorstel wijst erop dat dit getuigenverhoor uitsluitend gebeurt in het kader van het parlementair onderzoek. Het verslag van dit verhoor is evenwel een stuk dat kan worden gebruikt in een strafrechtelijke procedure. De indiener stelt dat deze procedure het voordeel biedt dat het inzagerecht van de stukken niet strikt moet worden gereguleerd (cf. probleem van gerechtelijke dossiers).

De Voorzitter vraagt of de vaststellingen door de magistraat formeel ter kennis moeten worden gesteld van alle leden van de commissie.

De indiener antwoordt dat hij het proces-verbaal van zijn onderzoeksverrichtingen moet overmaken. Hij heeft daarin een zekere speelruimte om een eventuele interferentie te vermijden met bestaande

truction existants. Le but de sa proposition de texte est de concilier les pouvoirs de la commission d'enquête et le nécessaire recours à un magistrat.

Le président demande quelle sera la force probante des devoirs d'instruction effectués par ces magistrats en matière civile ou pénale.

L'auteur estime que ces devoirs d'instruction ont une valeur purement informative. Il ne s'agit donc pas d'une pièce authentique et les procès-verbaux n'ont qu'une valeur d'information (ils ne font donc pas foi jusqu'à preuve du contraire). Le magistrat qui instruirait ultérieurement une affaire civile ou pénale devra donc refaire l'audition.

Le groupe de travail se rallie à ce point de vue.

— *Les pouvoirs de la commission*

En ce qui concerne le maintien du premier alinéa de l'article 4 actuel, plusieurs membres se demandent s'il ne vaudrait pas mieux énumérer les mesures d'instruction prévues dans le Code d'instruction criminelle. De cette manière, on évite de faire référence au juge d'instruction, tout en conservant la possibilité d'accomplir ces devoirs d'instruction en les énumérant.

L'auteur de la seconde proposition estime que la définition qui figure au premier alinéa de l'article 4 présente l'avantage d'être très générale. Une énumération limite les actes d'instruction que la commission d'enquête peut poser.

Le groupe de travail décide de se référer, au premier alinéa, de façon générale, à « toutes les mesures d'instruction prévues par le Code d'instruction criminelle ».

Un membre fait remarquer que certaines lois sociales prévoient des mesures d'instruction spéciales (par exemple, la visite d'usines par l'inspection sociale ou par l'inspection des contributions). La commission d'enquête peut-elle aussi prendre des mesures d'instruction du même genre?

Un autre membre répond que ce problème ne se pose pas en pratique: le juge d'instruction, lui aussi, peut prendre ces mesures d'instruction spécifiques que d'autres peuvent également prendre, en vertu desdites lois. Il est donc superflu de faire référence à ces dernières.

Le groupe de travail décide de prévoir expressément que le président de la commission d'enquête ne pourra accomplir des actes d'instruction qu'après y avoir été habilité par la commission.

Un membre demande si l'on entend par là une habilitation générale ou une habilitation spécifique.

onderzoeksdossiers. Het doel van zijn tekstvoorstel is de bevoegdheden van de onderzoekscommissie te verzoenen met het noodzakelijk beroep op een magistrat.

De Voorzitter vraagt wat de bewijskracht zal zijn van de onderzoeksverrichtingen door die magistraten gesteld in burgerlijke of strafzaken.

De indiener is van mening dat die onderzoeksverrichtingen een loutere « inlichtingswaarde » hebben. Het gaat dus niet om een authentiek stuk en de processen-verbaal dienen gewoon als inlichting (ze leveren dus geen bewijs tot bewijs van het tegendeel). De magistraat die later een burgerlijke of strafzaak zou onderzoeken, zal het verhoor dus moeten overdoen.

De werkgroep sluit zich aan bij dat standpunt.

— *De bevoegdheden van de commissie*

Wat het behoud van het eerste lid van het huidige artikel 4 betreft, vragen enkele leden zich af of niet beter de in het Wetboek van Strafvordering bepaalde onderzoeksmaatregelen opgesomd kunnen worden. Op die manier wordt de verwijzing naar de onderzoeksrechter vermeden maar blijft de mogelijkheid om die onderzoeksdaden te stellen behouden door ze op te sommen.

De indiener van het tweede voorstel meent dat de huidige omschrijving in het eerste lid van artikel 4 het voordeel biedt dat ze zeer algemeen is. Een opsomming beperkt de mogelijke onderzoeksdaden die de onderzoekscommissie stelt.

De werkgroep besluit om in het eerste lid algemeen te verwijzen naar « alle in het Wetboek van Strafvordering omschreven onderzoeksmaatregelen ».

Een lid merkt op dat bepaalde sociale wetten voorzien in bijzonder onderzoeksmaatregelen (bijvoorbeeld bezoeken van fabrieken door de arbeids- of de belastinginspectie). Kunnen dergelijke onderzoeksmaatregelen ook door de onderzoekscommissie genomen worden?

Een ander lid antwoordt dat dit probleem in de praktijk niet rijst: ook de onderzoeksrechter kan die specifieke onderzoeksmaatregelen nemen, die krachtens deze wetten ook door anderen kunnen worden gesteld. Verwijzen naar die specifieke wetten is dus overbodig.

De werkgroep besluit, wat het stellen van onderzoeksdaden door de voorzitter van de onderzoekscommissie betreft, uitdrukkelijk te bepalen dat dit enkel kan na machtiging van de onderzoekscommissie.

Een lid vraagt of daarmee een algemene dan wel een specifieke machtiging wordt bedoeld.

Le groupe de travail estime qu'une habilitation générale est inadmissible; par habilitation, on entend donc bel et bien une habilitation spécifique pour chaque mesure d'instruction.

— *Les mesures d'instruction*

Le président se demande s'il faut maintenir toute la gamme des mesures d'instruction (notamment les perquisitions).

L'auteur de la deuxième proposition estime que l'on peut régler cette question en faisant, au deuxième paragraphe, une référence générale aux actes d'instruction qui peuvent être accomplis, tout en précisant, dans un troisième paragraphe, pour quels actes d'instruction il faut recourir à un magistrat (par exemple, pour les saisies, les perquisitions, les dossiers judiciaires).

Un membre se demande s'il ne serait pas indiqué, dans certains cas, de charger la commission d'enquête elle-même des perquisitions. Il faut veiller à ne pas exclure *a priori* la possibilité de tenir compte de situations imprévisibles.

Il fait référence à cet égard à la saisie de droit commun chez les avocats et les médecins. Elle ne peut être opérée qu'en présence d'un représentant de l'ordre concerné, présence qui permet de garantir que la mesure d'instruction répond bien à la spécificité de l'instruction. Ces garanties minimales n'entrent pas en jeu en cas de saisie auprès de partis politiques ou de parlementaires.

C'est pourquoi il peut être utile de disposer que, lorsque des actes d'instruction devront être accomplis à l'égard de parlementaires, le magistrat sera accompagné du président de la commission. D'où l'importance du verbe « peuvent » au deuxième paragraphe.

Un membre estime que la dernière phrase du § 2 « *La Chambre ou la commission peut, dans le courant d'une enquête, étendre ou restreindre cette mission.* » devrait être ajoutée au § 1er et en former le deuxième alinéa. Le groupe de travail partage ce point de vue.

— *Mesures d'instruction spécifiques*

En ce qui concerne le troisième paragraphe, un membre estime qu'il faudrait préciser que, pour ce qui est des perquisitions et des saisies, la possibilité prévue au deuxième alinéa devient une obligation. Le cas échéant, le président de la commission d'enquête peut accompagner le magistrat.

Le groupe de travail décide d'insérer un troisième paragraphe, libellé comme suit:

« § 3. Lorsque les mesures d'instruction comportent une saisie de biens matériels ou une perquisition, la désignation prévue au § 2 est obligatoire. »

De werkgroep is van oordeel dat een algemene machtiging uit den boze is; met de machtiging wordt dus wel degelijk een specifieke machtiging (per onderzoeksmaatregel) bedoeld.

— *De onderzoeksmaatregelen*

De Voorzitter vraagt zich af of het hele gamma van onderzoeksmaatregelen moet behouden blijven (bijvoorbeeld huiszoekingen).

De indiener van het tweede voorstel meent dat dit probleem kan worden opgelost door in het algemeen te verwijzen naar de onderzoeksdaaden die kunnen worden gesteld (in de tweede paragraaf) maar in een derde paragraaf uitdrukkelijk te bepalen voor welke onderzoeksdaaden op een magistraat een beroep gedaan moet worden (bijvoorbeeld inbeslagneming, huiszoeking, gerechtelijke dossiers).

Een lid vraagt zich af of het in sommige gevallen niet aangewezen is om huiszoekingen door de onderzoekscommissie zelf te laten uitvoeren. Men moet er zich voor hoeden om onvoorziene situaties op voorhand uit te sluiten.

Hij verwijst in dat verband naar de gemeenrechtelijke beslaglegging bij advocaten en artsen. Daarin is steeds de aanwezigheid van een vertegenwoordiger van hun Orde vereist om te garanderen dat de onderzoeksmaatregel beantwoordt aan de specificiteit van het onderzoek. Bij beslaglegging bij politieke partijen of parlementairen, spelen die minimale waarborgen niet.

Daarom kan het nuttig zijn te bepalen dat voor onderzoeksdaaden ten aanzien van parlementairen, de magistraat wordt vergezeld door de voorzitter van de commissie. Vandaar het belang van het woord « kunnen » in de tweede paragraaf.

Een lid merkt op dat de laatste zin van § 2 « *De Kamer of de commissie kan tijdens de loop van het onderzoek de opdracht uitbreiden of beperken.* » als een tweede lid moeten worden toegevoegd aan § 1. De werkgroep is het daarmee eens.

— *Specifieke onderzoeksmaatregelen*

Wat de derde paragraaf betreft, meent een lid dat dient te worden gepreciseerd dat voor huiszoekingen en inbeslagnames de in het tweede lid voorziene mogelijkheid een verplichting is. De voorzitter van de onderzoekscommissie kan de magistraat desgevallend vergezellen.

De werkgroep besluit een derde paragraaf in te lassen die luidt als volgt:

« § 3. Wanneer de onderzoeksmaatregelen een inbeslagname van materiële goederen of een huiszoeking omvatten, is de in de tweede paragraaf voorziene aanduiding verplichtend. »

Le président fait observer qu'à son avis, c'est au magistrat concerné et non pas à la commission d'enquête qu'il appartient de décider quels documents doivent être saisis. Il renvoie à cet égard à un arrêt de la Cour constitutionnelle fédérale allemande du 1er octobre 1987 (voir l'annexe 4). Dans la même logique, le président estime qu'au cours de son détachement, le magistrat concerné doit rester soumis au statut et aux règles disciplinaires et déontologiques du pouvoir judiciaire. Toutefois, le magistrat concerné n'est pas soumis au contrôle du procureur général, comme le juge d'instruction, puisqu'il n'est pas question d'une instruction pénale en l'espèce.

Le groupe de travail partage ce point de vue.

Un membre trouve que, dans les cas où la saisie ou la perquisition concernerait un membre du Parlement, le président de la commission d'enquête devrait accompagner le magistrat détaché.

Le groupe de travail partage son avis, mais estime que les deux Chambres devraient inscrire ce point dans leur règlement.

— *Le statut et la désignation du magistrat*

Le président se demande qui désigne les magistrats énumérés au § 2 et quel est leur statut.

L'auteur de la deuxième proposition fait remarquer qu'il ne s'agit pas d'un détachement, auquel cas le juge perdrait son statut. Dans le système proposé, il reste membre du pouvoir judiciaire (indépendance, statut disciplinaire), mais il est soustrait temporairement à son travail habituel. Ce système impose à la commission d'enquête un rythme de travail plus élevé, parce que le recours à un magistrat ne peut se faire que pour une période limitée.

Le président demande si le magistrat est dans ce cas investi du pouvoir d'un juge d'instruction.

L'auteur estime qu'il se voit conférer le pouvoir d'instruction défini pour les commissions d'enquête.

Le président considère qu'une telle habilitation doit figurer explicitement dans le texte de l'article 4. Il propose également que les magistrats soient choisis sur une liste présentée par le ministre de la Justice.

L'auteur est d'avis que le premier président de la cour d'appel est la personne la plus indiquée pour procéder à une telle présentation.

Un commissaire demande s'il ne conviendrait pas de spécifier, dans la première phrase du § 2, les mots « *après avis du premier président de la cour d'appel de Bruxelles* », et ce afin de garantir le bilinguisme du magistrat désigné.

De Voorzitter merkt op dat naar zijn mening de beslissing welke documenten in beslag moeten worden genomen, aan de betrokken magistraten moet worden overgelaten en niet aan de onderzoekscommissie. Hij verwijst in dat verband naar een arrest van het Duitse Bundesverfassungsgericht van 1 oktober 1987 (bijlage 4). Volgens dezelfde logica is de Voorzitter van oordeel dat de betrokken magistraat tijdens zijn detachering moet blijven ressorteren onder het statuut, de tucht en de deontologie van de rechterlijke macht. In tegenstelling tot de onderzoeksrechter valt de betrokken magistraat echter niet onder het rechtstreekse toezicht van de procureur-generaal omdat het niet om een strafrechtelijk onderzoek gaat.

De werkgroep is het daarmee eens.

Een lid vindt dat in de gevallen waar het beslag of de huiszoeking betrekking zou hebben op een parlementslid, de voorzitter van de onderzoekscommissie de gedetacheerde magistraat zou moeten vergezellen.

De werkgroep is het eens met dat principe maar vindt dat beide Kamers dit beter zouden vaststellen in hun reglement.

— *Het statuut en de aanwijzing van de magistraat*

De Voorzitter vraagt zich af wie de in de tweede paragraaf opgesomde magistraten aanduidt en wat hun statuut is.

De indiener van het tweede voorstel merkt op dat het geen detachering is waardoor de rechter zijn statuut zou verliezen. In het voorgestelde systeem blijft hij lid van de rechterlijke macht (onafhankelijk, tuchtrechtelijk statuut) maar wordt hij wel tijdelijk onttrokken aan zijn gebruikelijke werk. Aldus legt men de onderzoekscommissie wel een hoger werktempo op omdat het beroep op een magistraat slechts voor een beperkte periode kan gebeuren.

De Voorzitter vraagt of de magistraat dan met de macht van een onderzoeksrechter wordt bekleed.

De indiener meent dat hij de voor de onderzoekscommissies opgesomde onderzoeksbevoegdheid krijgt.

De Voorzitter meent dat een dergelijke habilitatie uitdrukkelijk in de tekst van artikel 4 moet worden opgenomen. Tevens stelt hij voor dat de magistraten worden gekozen uit een lijst voorgelegd door de Minister van Justitie.

De indiener meent dat een dergelijke voordracht best gebeurt door de eerste voorzitter van het Hof van beroep.

Een lid vraagt of men in de eerste zin van paragraaf 2 niet beter zou specificeren « *na advies van de eerste voorzitter van het Hof van beroep van Brussel* », dit teneinde de tweetaligheid van de aangewezen magistraat te waarborgen.

Le président estime qu'une telle disposition risque d'engendrer des problèmes si l'on veut un magistrat spécialisé, par exemple, en droit maritime (et que l'on trouvera de toute évidence plus facilement à Anvers).

L'intervenant trouve que le magistrat désigné, s'il n'est pas bilingue et s'il doit prendre une mesure d'instruction dans une autre région linguistique, ne dispose que de deux possibilités: ou bien il délivre une commission rogatoire, ou bien il se décharge de sa mission.

Un autre membre n'est pas d'accord: dans une enquête parlementaire, il ne faut pas poser les mêmes exigences en matière de bilinguisme que dans une procédure pénale. Etant donné que le procès-verbal est envoyé au procureur général par la commission d'enquête (et non par le magistrat), un bilinguisme de fait suffit. En effet, dans l'état actuel de la législation, un président de commission unilingue peut également envoyer un procès-verbal.

Le groupe de travail décide que le magistrat ne doit pas être désigné parmi les magistrats bruxellois, mais qu'il convient que les commissions d'enquête désignent des magistrats bilingues.

Un commissaire pose toutefois quelques questions supplémentaires. De quel type de présentation s'agit-il? Est-elle double? Qui choisit le magistrat: la Chambre ou la commission? Ne serait-il pas souhaitable de spécifier que l'intéressé a été détaché (ce qui soulève une question: dans quelle mesure peut-on détacher des magistrats du siège, vu leur inamovibilité)? Le conseiller désigné est-il le seul à pouvoir agir en dehors de son ressort, contrairement à un magistrat « ordinaire »?

Un autre membre n'est pas partisan d'une « double présentation », parce que dans la pratique, ce système donne souvent de mauvais résultats. Il propose la disposition suivante: *« après avis du premier président... »*.

Le groupe de travail marque son accord et spécifie que l'absence d'avis sera également considérée comme un avis. En ce qui concerne le problème du détachement, le même membre fait observer qu'une note relative à ce problème est actuellement en préparation au sein du groupe de travail « services de police » (voir l'annexe 5).

Le groupe de travail décide de demander au représentant du vice-Premier ministre et ministre de la Justice une note complémentaire, qui devrait surtout être consacrée à l'inamovibilité dans l'espace et dans le temps, aux traitements et aux incompatibilités.

Le groupe de travail s'accorde à dire que le magistrat doit consentir à sa désignation.

De Voorzitter meent dat een dergelijke bepaling tot problemen dreigt te leiden als men een magistraat wil die specialist is in b.v. zeerecht (en die men allicht gemakkelijker in Antwerpen vindt).

Het lid vindt dat de aangeduide magistraat, indien hij niet tweetalig is en hij een onderzoeksmaatregel moet nemen in een ander taalgebied slechts over twee mogelijkheden beschikt: ofwel geeft hij een rogatoire opdracht, ofwel geeft hij zijn opdracht terug.

Een ander lid is het daar niet mee eens: in een parlementair onderzoek hoeft men inzake tweetaligheid niet dezelfde eisen te stellen als in een strafproces. Aangezien het verzenden van een proces-verbaal aan de procureur-generaal door de onderzoekscommissie gebeurt (niet door de magistraat) is een feitelijke tweetaligheid voldoende. In de huidige stand van de wetgeving kan een eentalige commissie-voorzitter immers ook al een proces-verbaal verzenden.

De werkgroep beslist dat de magistraat niet hoeft te worden aangewezen onder de Brusselse magistraten maar dat het wel raadzaam is dat de onderzoekscommissies tweetalige magistraten zouden aanstellen.

Een lid stelt echter een aantal bijkomende vragen. Om welke soort voordracht gaat het? Een dubbele voordracht? Wie kiest de magistraat: de Kamer of de Commissie? Is het niet wenselijk uitdrukkelijk te specificeren dat de betrokkene gedetacheerd is (waarbij de vraag rijst in hoeverre men magistraten van de zetel kan detacheren, gelet op de onafzetbaarheid...). Kan alleen een aangeduide raadsheer buiten zijn ambtsgebied optreden en een « gewoon » magistraat niet?

Een ander lid is geen voorstander van een « dubbele voordracht » omdat dat systeem in de praktijk vaak slechte resultaten afwerpt. Hij stelt de volgende formulering voor: *« na advies van de eerste voorzitter... »*.

De werkgroep stemt daarmee in en specificiert dat de ontstentenis van advies ook als een advies zal worden beschouwd. Wat betreft het probleem van de detachering merkt hetzelfde lid op dat in de werkgroep « politiediensten » momenteel een nota wordt voorbereid m.b.t. dat probleem (zie bijlage 5).

De werkgroep besluit aan de vertegenwoordiger van de Vice-Eerste Minister en Minister van Justitie een aanvullende nota te vragen die vooral aandacht zou moeten besteden aan de onafzetbaarheid in de ruimte en in de tijd, de bezoldigingen en de onverenigbaarheden.

De werkgroep is het erover eens dat de magistraat moet instemmen met zijn aanstelling.

— *Droit de regard sur des pièces judiciaires ou administratives*

En ce qui concerne le droit de regard sur des pièces judiciaires ou administratives, le président rappelle le texte de l'article 4, quatrième tiret, de la première proposition.

Le président fait remarquer que sa proposition prévoit également une sorte d'arbitrage par un collège de la Cour d'arbitrage, si le procureur général compétent refuse la consultation d'un dossier judiciaire à la commission.

Un membre estime que cette formule est constitutionnellement impraticable. Pareille mission sort en effet des compétences de la Cour, dont la Constitution donne une énumération limitative. Il estime préférable de confier cette tâche à trois membres de la Cour d'arbitrage, qui pourraient être désignés nominativement à cet effet.

Un autre membre, tout en reconnaissant la nécessité d'éviter toute forme d'obstruction de l'enquête, souligne qu'il ne faut pas non plus perdre de vue le principe des droits de la défense.

Il considère qu'une commission d'enquête doit pouvoir prendre connaissance de dossiers pendants. Le procureur général ne pourrait récuser cette demande que pour des motifs graves (par exemple les droits de la défense ou la sécurité publique). Cette justification explicite doit reposer sur des éléments spécifiques du dossier ou sur des éléments touchant à la personne du prévenu.

Un commissaire demande au président s'il croit qu'une commission d'enquête peut consulter des pièces relatives à une instruction judiciaire en cours.

Le président estime qu'elle le peut, étant entendu que le Parlement risque bien sûr, dans ce cas, de voir les poursuites pénales aboutir à un acquittement. Une exclusion *a priori* du droit de regard sur des pièces relatives à des instructions judiciaires en cours ou futures ne permet pas de mener une enquête à part entière. Le texte de la loi peut éventuellement introduire un certain nombre de conditions — par exemple l'autorisation du procureur général, assortie d'un droit de recours.

Un autre membre estime que l'expérience de la commission « Gladio » a démontré la nécessité de coopération avec le pouvoir judiciaire sans remettre en cause la séparation des pouvoirs: c'est un non-sens de travailler dans une direction précise en ignorant totalement le contenu des dossiers judiciaires. Mais cela est vrai dans le sens contraire: il n'est pas normal que les magistrats soient totalement dans l'ignorance de ce que des commissions parlementaires ont pu découvrir. Pour cette raison, il souscrit à la proposition du président de prévoir un sas qui permet à cha-

— *Inzagerecht gerechtelijke of administratieve stukken*

Wat betreft het inzagerecht van gerechtelijke of administratieve stukken herinnert de Voorzitter aan de tekst van artikel 4, vierde streepje, van het eerste voorstel.

De Voorzitter merkt op dat zijn voorstel ook voorziet in een soort « arbitrage » door een college van het Arbitragehof indien de procureur-generaal de commissie inzage weigert van een gerechtelijk dossier.

Een lid is van mening dat zulks uit grondwettelijk oogpunt niet kan. Een dergelijke arbitragetaak valt immers buiten de bevoegdheden van het Hof die in de Grondwet limitatief zijn opgesomd. Hij acht het beter die taak toe te vertrouwen aan een drietal leden van het Arbitragehof die daarvoor nominatief kunnen worden aangewezen.

Een derde lid geeft toe dat men elke vorm van obstructie van het onderzoek moet vermijden maar wijst erop dat het beginsel van de rechten van de verdediging evenmin uit het oog mag worden verloren.

Hij is van mening dat een onderzoekscommissie inzage moet kunnen krijgen in hangende dossiers. De procureur-generaal zou dat verzoek alleen kunnen weigeren mits hij voor zijn weigering zwaarwichtige motieven kan aanvoeren (b.v. de rechten van de verdediging, de openbare veiligheid). Die uitdrukkelijke motivering moet steunen op specifieke gegevens uit het dossier of met betrekking tot de persoon van de betichte.

Een lid vraagt de Voorzitter of hij meent dat een onderzoekscommissie inzage kan krijgen van stukken uit een lopend gerechtelijk onderzoek.

De Voorzitter meent dat dit kan, met dien verstande dat het Parlement dan natuurlijk het risico neemt dat de strafrechtelijke vervolging in een vrij-spraak resulteert. Het *a priori* uitsluiten van het inzagerecht in lopende of toekomstige gerechtelijke onderzoeken maakt het onmogelijk om een volledig onderzoek te voeren. In de wettekst kunnen eventueel wel een aantal voorwaarden worden ingebouwd — bijvoorbeeld de toelating van de procureur-generaal met een verhaalrecht.

Een ander lid meent dat de ervaring van de Gladio-commissie aangetoond heeft dat het noodzakelijk is samen te werken met de rechterlijke macht zonder dat de scheiding der machten op de helling wordt gezet: het heeft weinig zin in een bepaalde richting te werken zonder dat ook maar iets bekend is van de inhoud van de gerechtsdossiers. Het omgekeerde geldt ook: het is niet normaal dat de magistraten volledig onkundig blijven van de onthullingen van de parlementaire commissies. Om deze reden sluit hij aan bij het voorstel van de Voorzitter om een soort

cun de conserver son indépendance mais également de communiquer un certain nombre de renseignements à l'autre partie.

Un membre souligne que l'utilisation d'éléments d'une instruction judiciaire en cours peut être contraire au secret de l'instruction. La commission se doit d'évaluer soigneusement les conséquences de l'exercice du droit de consulter le dossier d'une instruction en cours. Si cette démarche entraîne l'impunité de la personne poursuivie dans le cadre d'une instruction pénale, il y a quand même là de quoi s'interroger sérieusement.

Un autre membre estime que ces conséquences doivent être définies clairement dans la loi sur les enquêtes parlementaires. Cette loi constitue une dérogation au principe du secret en matière pénale. L'enquête parlementaire poursuit toutefois un autre but et le recours éventuel à un collège composé de membres de la Cour d'arbitrage devra avant tout avoir pour objectif, d'une part, de ne pas rendre impossible l'instruction pénale et, d'autre part, de ne pas violer les droits de la défense (sinon, toute condamnation sera impossible).

L'intervenant fait en outre remarquer que le recours à un collège composé de membres de la Cour d'arbitrage rend impossible l'invocation éventuelle de la violation des droits de la défense au cours du procès pénal, puisque ce haut collège doit précisément apporter la garantie que ces droits n'ont pas été violés.

Un troisième membre estime qu'il est effectivement nécessaire de prévoir un certain nombre de critères pour éviter que les droits de la défense ne soient violés du fait de la communication des pièces. Le texte de la deuxième proposition dit « *toutes les informations utiles à l'enquête* ». L'intervenant pense que pour la communication de pièces relatives à une instruction judiciaire en cours, un critère plus sévère, tel que le « *besoin* », s'impose.

Le groupe de travail partage ce point de vue.

Un membre propose d'ajouter à l'article 4 un quatrième paragraphe prévoyant un recours auprès d'un collège *ad hoc* composé de membres de la Cour d'arbitrage pour le cas où le procureur général n'accéderait pas à une demande de consultation d'un dossier relatif à une affaire en cours. Ce texte est basé sur la première proposition et tient compte de la discussion antérieure. Ce texte est libellé comme suit:

« § 4. Lorsque des renseignements doivent être demandés en matière criminelle, correctionnelle, policière et disciplinaire, la commission adresse au procureur général près la Cour d'appel ou à l'auditeur général près la Cour militaire une demande écrite

doorgeefluik te organiseren. Via dit kanaal kunnen beide partijen elkaar dan, met inachtneming van elkaars onafhankelijkheid, een aantal inlichtingen bezorgen.

Een lid onderstreept dat het gebruiken van gegevens uit een lopend gerechtelijk onderzoek strijdig kan zijn met het geheim van het onderzoek. De commissie dient zorgvuldig af te wegen welke de gevolgen zijn van het uitoefenen van het inzage-recht in een lopend onderzoek. Wanneer dit tot straffeloosheid leidt van de vervolgde in een strafrechtelijk onderzoek moet men daar toch ernstige vragen bij stellen.

Een ander lid meent dat de gevolgen in de wet op het parlementair onderzoek duidelijk moeten omschreven worden. Deze wet is een afwijking van het principe van de geheimhouding in strafzaken. Het parlementair onderzoek heeft echter een ander doel en een eventueel beroep op een college, bestaande uit leden van het Arbitragehof, zal er in de allereerste plaats op gericht moeten zijn om, enerzijds het strafrechtelijk onderzoek niet onmogelijk te maken en anderzijds, de rechten van de verdediging niet te schenden (zoniet wordt een veroordeling onmogelijk).

Het lid merkt bovendien op dat het beroep op een college samengesteld uit leden van het Arbitragehof, de eventuele inroeping van de schending van de rechten van de verdediging tijdens het strafproces onmogelijk maakt omdat precies dit hoog college de garantie moet geven dat die rechten niet geschonden zijn.

Een derde lid meent dat het inderdaad nodig is een aantal criteria te bepalen om te vermijden dat de rechten van de verdediging door de mededeling van de stukken geschonden worden. De tekst van het tweede voorstel stelt « *alle voor het onderzoek nuttige inlichtingen* ». Hij meent dat voor de mededeling van stukken uit een lopend gerechtelijk onderzoek een strengere bepaling nodig is zoals « *noodwendig* ».

De werkgroep stemt daarmee in.

Een lid stelt voor aan artikel 4 een vierde paragraaf toe te voegen die in de hypothese van een door de procureur-generaal geweigerd verzoek tot inzage in een dossier van een aanhangige rechtszaak, in een beroep voorziet bij een *ad hoc* college samengesteld uit leden van het Arbitragehof. Die tekst is gebaseerd op het eerste voorstel en houdt rekening met de bespreking die voorafging. De tekst luidt als volgt:

« § 4. Wanneer inlichtingen moeten worden opgevraagd in criminele, correctionele, politie- en tuchtzaken, richt de commissie zich middels een schriftelijk verzoek tot het lichten van een afschrift van de onderzoeksverrichtingen en de proceshan-

en vue de se faire délivrer une copie des devoirs d'instruction et des actes de procédure dont elle estime avoir besoin.

Si, par décision motivée, ce magistrat estime ne pas pouvoir accéder à cette demande, la Chambre, la commission ou leur président peuvent introduire contre cette décision une réclamation auprès d'un collège ad hoc constitué de trois membres de la Cour d'arbitrage, à savoir le président, le plus ancien membre magistrat et le plus ancien membre ex-parlementaire; ce collège siège à huis clos et entend le président de la commission et le magistrat concerné. Il tranche le litige de manière définitive et par décision motivée, en tenant compte des intérêts en présence, y compris le respect des droits de la défense.»

L'intervenant fait remarquer que l'on pourrait également préciser les «*intérêts en présence*» en mentionnant, en plus du respect des droits de la défense, la séparation des pouvoirs et le secret de l'instruction.

A la suite de l'échange de vues résumé ci-dessus au sujet des droits de la défense, l'intervenant reformule la dernière phrase comme suit :

«Il tranche le litige de manière définitive et par décision motivée, en tenant compte des intérêts en présence et, en particulier, du respect des droits de la défense.»

Le groupe de travail approuve cette rédaction. Le président souligne que les mots «*en particulier*» impliquent une obligation de motiver. Le mot «*définitif*» indique qu'il s'agit de la décision d'un collège ad hoc, qui n'est susceptible ni de recours en degré d'appel ni de pourvoi en cassation. Sur proposition d'un membre, les mots «*en chambre du conseil*» sont remplacés par «*à huis clos*».

Un membre estime que s'il refuse la consultation d'un dossier, le procureur général ne peut être entendu par le collège ad hoc. Le président déclare que la conservation des dossiers relève de la compétence personnelle du procureur général. Un membre propose d'omettre les mots «*de manière contradictoire*» : en effet, le procureur général doit pouvoir faire connaître à huis clos, au collège ad hoc, la raison de son refus sans que le président de la commission d'enquête n'entende cette raison.

Un autre membre demande si l'on renonce à l'idée de réglementer aussi la demande d'informations concernant des documents administratifs, comme c'était le cas dans l'avant-projet du président (point b).

Un membre fait remarquer que le Conseil d'Etat a indiqué très clairement que le risque de voir le pouvoir législatif empiéter sur le terrain du pouvoir exé-

delingen die noodwendig geacht worden, tot de procureur-generaal bij het Hof van Beroep of de auditeur-generaal bij het Militair Hof.

Zo deze magistrat bij gemotiveerde beslissing meent niet te kunnen ingaan op het verzoek, kan de Kamer, de commissie of hun Voorzitter hiertegen bezwaar indienen bij een ad hoc college samengesteld uit drie leden van het Arbitragehof, met name de Voorzitter, het oudste lid magistrat en het oudste lid gewezen parlamentslid; dit college zetelt in besloten zitting en hoort de voorzitter van de commissie en de betrokken magistrat. Het college beslecht het geschil definitief en bij gemotiveerde beslissing met inachtneming van de aan de orde gestelde belangen, inclusief het respect voor de rechten van verdediging.»

Het lid merkt op dat men de «*aan de orde gestelde belangen*» ook nader zou kunnen omschrijven door naast de eerbiediging van de rechten van de verdediging de scheiding der machten en het geheim van het onderzoek te vermelden.

Ingevolge de hierboven samengevatte gedachtenwisseling in verband met de rechten van de verdediging herformuleert het lid de laatste zin als volgt :

«Het college beslecht het geschil definitief en bij gemotiveerde beslissing, met inachtneming van de aan de orde gestelde belangen, in het bijzonder de eerbiediging van de rechten van de verdediging.»

De werkgroep sluit zich bij deze formulering aan. De Voorzitter onderstreept dat de woorden «*in het bijzonder*» een motiveringsplicht impliceren. Het woord «*definitief*» moet duidelijk maken dat het gaat om de beslissing van een ad hoc-college, waartegen geen hoger beroep of cassatieberoep meer mogelijk is. Op voorstel van een lid worden de woorden «*in raadkamer*» vervangen door de woorden «*met gesloten deuren*».

Een lid is van oordeel dat de procureur-generaal, indien hij weigert inzage te verlenen in een dossier, niet kan worden gehoord door het ad hoc-college. De Voorzitter stelt dat de bewaring van de dossiers een persoonlijke bevoegdheid is van de procureur-generaal. Een lid stelt voor de woorden «*op tegenspraak*» weg te laten: de procureur-generaal moet immers, achter gesloten deuren, aan het ad hoc-college de reden van zijn weigering kunnen bekendmaken, zonder dat de Voorzitter van de onderzoekscommissie die reden hoort.

Een ander lid vraagt of men de idee laat vallen om het opvragen van inlichtingen ook te regelen voor administratieve documenten, zoals het geval was in het voorontwerp van de Voorzitter (punt b).

Een lid merkt op dat de Raad van State zeer duidelijk heeft gesteld dat de kans dat de wetgevende macht op het terrein treedt van de uitvoerende macht, zeer

cutif était très minime (à l'exception, éventuellement, de certains traités secrets en matière de défense nationale, dont la communication à une commission d'enquête pourrait être refusée). Le groupe de travail décide, sur proposition du président, que si un problème venait à se poser concernant la communication de documents administratifs à la commission d'enquête au niveau de la défense nationale (qui est actuellement le seul où des problèmes peuvent se présenter), il pourra être fait appel au même « collègue d'arbitrage » que pour les documents judiciaires.

Le groupe de travail décide, pour la clarté, d'insérer également dans le dispositif le point *b* de l'avant-projet du président (sous une forme légèrement modifiée), et d'en faire le paragraphe 5.

Au terme de cette discussion, le groupe de travail propose le texte suivant, qui fait l'objet d'un consensus:

« Art. 4. — § 1er. La Chambre ou la commission d'enquête, ainsi que leur président pour autant que celui-ci y soit habilité, peuvent prendre toutes les mesures d'instruction prévues par le Code d'instruction criminelle.

La Chambre ou la commission peuvent étendre ou limiter la mission au cours d'une instruction.

§ 2. La Chambre ou la commission d'enquête peuvent, après avis du premier président de la cour d'appel, désigner, pour l'accomplissement de devoirs d'instruction spécialement déterminés au préalable, un ou plusieurs conseillers de la cour d'appel ou un ou plusieurs juges du tribunal de première instance du ressort dans lequel les devoirs d'instruction doivent être remplis.

Le magistrat désigné peut, lorsqu'il estime que des circonstances graves et urgentes le requièrent, agir en dehors de son ressort et étendre son instruction à l'ensemble du Royaume.

§ 3. Lorsque les mesures d'instruction comportent une saisie de biens matériels ou une perquisition, la désignation prévue au § 2 est obligatoire.

§ 4. Lorsque des renseignements doivent être demandés en matière criminelle, correctionnelle, policière et disciplinaire, la commission adresse au procureur général près la cour d'appel ou à l'auditeur général près la cour militaire une demande écrite en vue de se faire délivrer une copie des devoirs d'instruction et des actes de procédure dont elle estime avoir besoin.

Si, par décision motivée, ce magistrat estime ne pas pouvoir accéder à cette demande, la Chambre, la commission ou leur président peuvent introduire contre cette décision une réclamation auprès d'un

klein is (met uitzondering, eventueel van bepaalde geheime verdragen inzake landsverdediging, waarvan de mededeling aan een onderzoekscommissie zou kunnen worden geweigerd). De werkgroep beslist op voorstel van de Voorzitter dat mocht op het vlak van defensie (dat momenteel het enige is waar zich problemen kunnen voordoen) een probleem rijzen inzake de mededeling van administratieve documenten aan de onderzoekscommissie, dan een beroep kan worden gedaan op hetzelfde « arbitragecollege » als voor gerechtelijke documenten.

De werkgroep besluit punt *b* uit het voorontwerp van de Voorzitter (in licht gewijzigde vorm) om redenen van duidelijkheid ook in het beschikkend gedeelte op te nemen als paragraaf 5.

Op grond van deze discussie stelt de werkgroep de volgende consensustekst voor:

« Art. 4. — § 1. De Kamer of de commissie van onderzoek, alsook hun voorzitter voor zover deze daartoe gemachtigd wordt, kunnen alle in het Wetboek van Strafvordering omschreven onderzoeksmaatregelen nemen.

De Kamer of de commissie kan tijdens de loop van een onderzoek de opdracht uitbreiden of beperken.

§ 2. De Kamer of de commissie kan, na advies van de eerste voorzitter van het Hof van beroep, voor het uitvoeren van op voorhand welbepaalde onderzoeksverrichtingen, één of meerdere raadsheren in het Hof van beroep of rechters in de Rechtbank van eerste aanleg van het rechtsgebied waarin de onderzoeksverrichtingen moeten geschieden aanduiden.

De aangeduide magistraat kan, wanneer hij van oordeel is dat ernstige en dringende omstandigheden zulks vereisen, buiten zijn ambtsgebied optreden en zijn onderzoek tot heel het Rijk uitbreiden.

§ 3. Wanneer de onderzoeksmaatregelen een inbeslagname van materiële goederen of een huiszoeking omvatten, is de in de tweede paragraaf voorziene aanduiding verplichtend.

§ 4. Wanneer inlichtingen moeten worden opgevraagd in criminele, correctionele, politie- en tuchtzaken richt de commissie zich, middels een schriftelijk verzoek tot het lichten van een afschrift van de onderzoeksverrichtingen en de proceshandelingen die noodwendig geacht worden, tot de procureur-generaal bij het Hof van beroep of de auditeur-generaal bij het Militair Hof.

Zo deze magistraat bij gemotiveerde beslissing meent niet te kunnen ingaan op het verzoek, kan de Kamer, de commissie of hun voorzitter hiertegen bezwaar indienen bij een ad hoc-college, samenge-

collège ad hoc constitué de trois membres de la Cour d'arbitrage, à savoir le président, le plus ancien membre magistrat et le plus ancien membre ex-parlementaire; ce collège siège à huis clos et entend le président de la commission et le magistrat concerné. Il tranche le litige de manière définitive et par décision motivée, en tenant compte des intérêts en présence et, en particulier, du respect des droits de la défense.

§ 5. Lorsque des renseignements doivent être demandés en matière administrative, la commission adresse une demande écrite au ministre ou au secrétaire d'Etat compétent, qui est tenu d'y donner suite immédiatement.»

Articles 5 à 7

Le groupe de travail estime qu'il n'y a pas lieu de modifier ces articles.

Article 8

Le président propose de remplacer le texte de l'article 8 par les dispositions suivantes:

«Les témoins, les interprètes et les experts sont devant la Chambre, la commission ou le magistrat commis soumis aux mêmes obligations.

Tout un chacun peut être appelé comme témoin.

Avant d'être entendus, les témoins sont tenus de présenter l'invitation ou la convocation à témoigner; il en est fait mention dans le procès-verbal. Avant d'être entendu, le témoin décline ses nom, prénoms, profession, lieu et date de naissance et domicile.

Il prête ensuite le serment suivant: «Je jure, en honneur et conscience, de dire toute la vérité et rien que la vérité».

Les experts confirment leurs rapports verbaux ou écrits en prononçant le serment suivant: «Je jure avoir accompli ma mission en honneur et conscience, avec exactitude et probité».

Le procès-verbal des témoignages est signé soit immédiatement, soit au plus tard dix jours à dater de la fin de l'audition par le président et le témoin après que lecture lui en a été faite et qu'il a déclaré y persister.

Aucun interligne ne pourra être fait; les ratures et renvois seront approuvés et signés par le président et le témoin.

Toute personne citée pour être entendue en témoignage sera tenue de comparaître et de satisfaire à la citation sous peine d'un emprisonnement de huit

steld uit drie leden van het Arbitragehof, met name de voorzitter, het oudste lid magistraat en het oudste lid gewezen parlamentslid; dit college houdt zitting met gesloten deuren en hoort de voorzitter van de commissie en de betrokken magistraat. Het beslecht het geschil definitief en bij gemotiveerde beslissing, met inachtneming van de aan de orde gestelde belangen, in het bijzonder de eerbiediging van de rechten van verdediging.

§ 5. Wanneer inlichtingen moeten worden opgevraagd in bestuurszaken, richt de commissie zich middels een schriftelijk verzoek tot de bevoegde Minister of Staatssecretaris, die aan dat verzoek onmiddellijk gevolg moet geven.»

Artikelen 5 tot en met 7

De werkgroep meent dat deze artikelen niet hoeven gewijzigd te worden.

Artikel 8

De Voorzitter stelt voor de tekst van artikel 8 te vervangen door wat volgt:

«Getuigen, tolken en deskundigen hebben tegenover de Kamer, de commissie of de aangestelde magistraat gelijke verplichtingen.

Een ieder kan opgeroepen worden als getuige.

Vooraleer te worden gehoord, vertonen de getuigen de uitnodiging of de dagvaarding waarbij zij zijn opgeroepen om te getuigen; daarvan wordt melding gemaakt in het proces-verbaal. Alvorens te worden verhoord, doet de getuige opgave van zijn naam, voornaam, beroep, plaats en datum van geboorte en woonplaats.

Hij legt de volgende eed af: «Ik zweer in eer en geweten dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen».

De deskundigen bevestigen hun mondelinge dan wel schriftelijke verslagen met de als volgt gestelde eed: «Ik zweer dat ik mijn opdracht in eer en geweten, nauwgezet en eerlijk vervuld heb».

Het proces-verbaal van de getuigenissen wordt getekend, hetzij onmiddellijk, hetzij uiterlijk 10 dagen na beëindiging van het verhoor, door de voorzitter en de getuige, nadat deze daarvan voorlezing heeft gekregen en verklaard heeft daarbij te volharden.

Er mag niet tussen de regels geschreven worden; doorhalingen en verwijzingen worden door de voorzitter en de getuige goedgekeurd en getekend.

Hij die gedagvaard wordt om als getuige te worden gehoord, is gehouden te verschijnen en aan de dagvaarding te voldoen, op straffe van een gevangenis-

jours à six mois et d'une amende de 500 à 10 000 francs. Tout témoin qui, en faisant une déclaration conforme à la vérité, s'exposerait à des poursuites pénales peut refuser de témoigner.»

Un membre souligne qu'il est possible d'invoquer le secret professionnel devant la commission (voir l'article 458 du Code pénal).

Le président renvoie à la note rédigée par les magistrats, qui figure dans le rapport de la Commission dite Glaive (Doc., Sénat, 1117-4, 1990-1991, p. 143-153).

Il renvoie également à l'article 7 de sa proposition (voir l'annexe 3), qui dispose ce qui suit:

«L'article 458 du Code pénal est modifié comme suit: «(...) qui, hors les cas où ils sont appelés à rendre témoignage en justice et celui où la loi ou une commission d'enquête parlementaire les oblige à faire connaître ces secrets,...».

Un membre propose de modifier la dernière phrase de la proposition comme suit:

«*Sans préjudice de l'article 458 du Code pénal, tout témoin ... pourrait s'exposer...*».

Un autre membre trouve que la formulation de cette dernière phrase n'est pas très appropriée: en effet, un témoin n'invoque pas l'article 458 du Code pénal (qui inflige une sanction), mais le secret professionnel. Mieux vaudrait donc dire: «*Sans préjudice de l'invocation du secret professionnel visé à l'article 458 du Code pénal,...*».

Se pose alors évidemment la question de savoir si la référence explicite à l'article 458 du Code pénal implique que le secret lié à la fonction ne puisse, quant à lui, être invoqué pour refuser de témoigner.

Le groupe de travail confirme que seul peut être invoqué pour refuser de témoigner, le secret professionnel visé à l'article 458 du Code pénal, tel qu'il a été interprété par la doctrine au cours du temps (cf. les mots «par état...»). Autrement dit, toute la théorie concernant l'article 458 du Code pénal, relative à la procédure pénale, doit être appliquée intégralement aux commissions d'enquête. Le secret lié à la fonction n'étant pas visé, il ne peut donc être invoqué.

Un membre demande si les personnes qui, en vertu de lois spécifiques, sont tenues, dans certaines circonstances, de révéler des informations qui relèvent normalement du secret professionnel (cf. les médecins en cas d'épidémie), ne peuvent pas non plus, en vertu de ces lois, invoquer le secret professionnel pour refuser de livrer cette information à la commission d'enquête.

straf van 8 dagen tot 6 maanden en een geldboete van vijfhonderd tot tienduizend frank. Iedere getuige, die door naar waarheid een verklaring af te leggen, zichzelf zou blootstellen aan strafvervolgning, mag getuigenis weigeren.»

Een lid wijst erop dat de mogelijkheid bestaat om het beroepsgeheim in te roepen voor de commissie (artikel 458 van het Strafwetboek).

De Voorzitter verwijst naar de nota van de magistraten, die is opgenomen in het verslag van de zogenaamde Gladio-commissie (Gedr. St., Senaat, 1117-4, 1990-1991, blz. 143-153).

Hij verwijst eveneens naar het artikel 7 van zijn voorstel (bijlage 3) waarin het volgende wordt voorgesteld:

«Artikel 458 van het Strafwetboek wordt aangevuld na: «(...) die geheimen bekend te maken.» met: «of voor een parlementaire onderzoekscommissie.»

Een lid stelt voor om de laatste zin van het voorstel als volgt te wijzigen:

«*Onverminderd artikel 458 van het Strafwetboek kan iedere getuige... zichzelf zou kunnen blootstellen...*».

Een ander lid vindt de formulering van die laatste zin niet erg gelukkig: een getuige roept immers niet artikel 458 van het Strafwetboek in (dat een straf oplegt) maar wel zijn beroepsgeheim. Men zou dus beter zeggen: «*Onverminderd het introyen van een beroepsgeheim, zoals bedoeld in artikel 458 van het Strafwetboek (...)*».

Maar dan rijst natuurlijk de vraag of de uitdrukkelijke verwijzing naar artikel 458 van het Strafwetboek betekent dat het zogenaamde ambtsgeheim niet kan worden ingeroepen om een getuigenis te weigeren.

De werkgroep bevestigt dat alleen het beroepsgeheim bedoeld in artikel 458 van het Strafwetboek kan worden ingeroepen om getuigenis te weigeren. Maar dan wel het beroepsgeheim zoals het door de rechtsleer is uitgelegd in de loop der tijd (cf. de woorden «die door zijn staat...»). Met andere woorden: de gehele theorie omtrent artikel 458 van het Strafwetboek, die betrekking heeft op de strafprocedure, moet integraal worden toegepast op de onderzoekscommissies. Het functie- of ambtsgeheim valt daar niet onder en kan dus niet worden ingeroepen.

Een lid vraagt of personen die in bepaalde omstandigheden op grond van specifieke wetten verplicht zijn gegevens bekend te maken die normaal gezien onder hun beroepsgeheim ressorteren (cf. artsen in geval van epidemie), zich ingevolge die wetten evenmin op hun beroepsgeheim kunnen beroepen om die informatie aan een onderzoekscommissie te weigeren.

Le groupe de travail répond par l'affirmative: les problèmes relatifs au secret professionnel qui se posent à la commission d'enquête doivent être résolus par analogie avec la procédure pénale.

Un membre remarque que l'interrogation de magistrats peut constituer un problème permanent, un juge d'instruction pouvant invoquer le secret de l'enquête.

Pour des raisons «psychologiques», le président propose d'insérer la phrase suivante après la première phrase du deuxième alinéa de l'article 8: «*La convocation se fait par écrit et, au besoin, par citation.*» Citer d'emblée un témoin (par exemple un magistrat) à comparaître peut être excessif. Le groupe de travail partage ce point de vue.

Un membre se pose des questions quant aux formules choisies pour la prestation de serment.

Le groupe de travail décide d'employer le serment des témoins entendus par le juge d'instruction (cf. l'article 75 C.i.c.: «*Les témoins prêteront serment de dire toute la vérité, rien que la vérité...*»). Il décide également que les experts prêteront serment tant en leur qualité de témoin qu'en leur qualité d'expert.

Un membre se demande s'il est nécessaire de laisser aux témoins dix jours pour signer leur témoignage.

Le président réplique que si l'on ne prévoit pas une période de dix jours, les témoins se verraient, dans la pratique, obligés de signer immédiatement leur déclaration. En outre, ce délai devrait permettre d'éviter que les travaux de la commission ne soient paralysés par des discussions concernant le contenu des procès-verbaux.

Quelques membres estiment qu'il est nécessaire de faire signer les procès-verbaux par les témoins. Cela n'empêche toutefois pas que les procès-verbaux puissent leur être envoyés, de manière à leur permettre de réagir s'ils le souhaitent.

Le groupe de travail déclare que tous les témoignages doivent en tout cas être enregistrés sur bande et que la signature du témoin n'est pas déterminante pour l'existence d'un faux témoignage.

Un membre se demande si cela n'est pas en contradiction avec l'article 9.

Le président répond qu'en cas de parjure, l'on se référera plutôt aux enregistrements qu'à la déclaration signée.

Quelques membres renvoient aux quatrième et cinquième alinéas de l'article 9: si la commission veut poursuivre un témoin pour un faux témoignage, elle devra reconvoquer cette personne et lui permettre de persister ou non.

De werkgroep antwoordt bevestigend: problemen inzake beroepsgeheim die voor de onderzoekscommissie rijzen, moeten worden opgelost naar analogie van de strafprocedure.

Een lid merkt op dat de ondervraging van magistraten blijvend een probleem kan zijn omdat een onderzoeksrechter zich op het geheim van het onderzoek zou kunnen beroepen.

De Voorzitter stelt om «psychologische» redenen voor, na de eerste zin van het tweede lid van artikel 8 de volgende zin toe te voegen: «*De oproeping geschiedt schriftelijk en zo nodig bij dagvaarding.*» Meteen een getuige (bijvoorbeeld een magistraat) dagvaarden kan soms «des Guten zuviel» zijn. De werkgroep stemt daarmee in.

Een lid heeft vragen bij de gekozen eedformules.

De werkgroep beslist de eedformule te gebruiken van getuigen die door de onderzoeksrechter worden verhoord [cf. artikel 75 van het Wetboek van Strafvordering: «*De getuigen leggen de eed af dat zij de gehele waarheid en niets dan de waarheid zullen zeggen (...)*»]. Tevens wordt beslist dat de deskundigen, zowel als getuige als in de hoedanigheid van deskundige de eed zullen afleggen.

Een lid vraagt zich af of het nodig is de getuigen tien dagen te geven om hun getuigenis te ondertekenen.

De Voorzitter argumenteert dat indien men niet in een periode van tien dagen voorziet, de getuigen in de praktijk verplicht worden onmiddellijk hun verklaring te ondertekenen. Bovendien wil hij met die termijn vermijden dat de werkzaamheden van de commissie worden lamgelegd door discussies over de inhoud van de processen-verbaal.

Enkele leden menen dat het niet nodig is, de processen-verbaal door de getuigen te laten ondertekenen. Dat belet evenwel niet dat de processen-verbaal hen kunnen worden toegezonden zodat ze eventueel nog op een of andere wijze kunnen reageren.

De werkgroep stelt dat alle getuigenissen in ieder geval moeten worden opgenomen op band en dat de handtekening van de getuige niet determinerend is voor het al dan niet bestaan van valse getuigenis.

Een lid vraagt zich af of men aldus niet in tegenspraak komt met artikel 9.

De Voorzitter antwoordt dat men in geval van meened veeleer zal verwijzen naar de geluidsbanden dan naar de ondertekende verklaring.

Enkele leden verwijzen naar het vierde en vijfde lid van artikel 9: indien de commissie een getuige wil vervolgen wegens valse getuigenis, moet zij die persoon opnieuw oproepen en hem in staat stellen al dan niet te volharden.

Le président constate qu'il n'y a pas d'unanimité en ce qui concerne ce point. Il plaide en faveur du maintien provisoire de son texte (annexe 3) et demande que le groupe de travail confie le soin de résoudre ce problème aux députés et sénateurs qui discuteront ultérieurement la proposition.

Suite à la suggestion d'un membre, le groupe de travail modifie la dernière phrase de l'article 8 comme suit : « *Sans préjudice de l'invocation du secret professionnel visé à l'article 458 du Code pénal, tout témoin qui, en faisant une déclaration conforme à la vérité, pourrait s'exposer à des poursuites pénales, peut refuser de témoigner.* »

Le groupe de travail propose le texte suivant :

« Art. 8. — *Les témoins, les interprètes et les experts sont, devant la Chambre, la commission ou le magistrat commis, soumis aux mêmes obligations que devant le juge d'instruction.*

Tout un chacun peut être appelé comme témoin. La convocation se fait par écrit et, au besoin, par citation.

Avant d'être entendus, les témoins sont tenus de présenter l'invitation ou la convocation à témoigner; il en est fait mention dans le procès-verbal. Avant d'être entendu, le témoin décline ses nom, prénoms, profession, lieu et date de naissance et domicile.

Les témoins et les experts font ensuite le serment de dire toute la vérité et rien que la vérité.

Les experts confirment leurs rapports verbaux ou écrits en prononçant le serment suivant : « Je jure avoir accompli ma mission en honneur et conscience, avec exactitude et probité. »

Le procès-verbal des témoignages est signé, soit immédiatement, soit au plus tard dix jours à dater de la fin de l'audition par le président et le témoin après que lecture lui en a été faite et qu'il a déclaré y persister. Aucun interligne ne pourra être fait, les ratures et renvois seront approuvés et signés par le président et le témoin.

Toute personne citée pour être entendue en témoignage sera tenue de comparaître et de satisfaire à la citation sous peine d'un emprisonnement de huit jours à six mois et d'une amende de cinq cents à dix mille francs.

Sans préjudice de l'évocation du secret professionnel visé à l'article 458 du Code pénal, tout témoin qui, en faisant une déclaration conforme à la vérité, pourrait s'exposer à des poursuites pénales peut refuser de témoigner. »

De voorzitter stelt vast dat over dit punt geen eensgezindheid bestaat. Hij pleit voor het voorlopig behouden van zijn tekst (bijlage 3), en vraagt dat de werkgroep de oplossing van dit probleem overlaat aan de wijsheid van de kamerleden en senatoren die het voorstel later zullen bespreken.

Op voorstel van een lid wijzigt de werkgroep de laatste zin van artikel 8 als volgt : « *Onverminderd het inroepen van het beroepsgeheim bedoeld in artikel 458 van het Strafwetboek, kan iedere getuige inroepen dat hij zich, door naar waarheid een verklaring af te leggen, zou kunnen blootstellen aan strafvervolgning en derhalve getuigenis weigeren.* »

De werkgroep stelt de volgende tekst voor :

« Art. 8. — *Getuigen, tolken en deskundigen hebben tegenover de Kamer, de commissie of de aangestelde magistraat gelijke verplichtingen als tegenover de onderzoeksrechter.*

Een ieder kan opgeroepen worden als getuige. De oproeping geschiedt schriftelijk en zo nodig bij dagvaarding.

Vooraleer te worden gehoord, vertonen de getuigen de uitnodiging of de dagvaarding waarbij zij zijn opgeroepen om te getuigen; daarvan wordt melding gemaakt in het proces-verbaal. Alvorens te worden verhoord, doet de getuige opgave van zijn naam, voornaam, beroep, plaats en datum van geboorte en woonplaats.

De getuigen en deskundigen leggen de eed af dat zij de gehele waarheid en niets dan de waarheid zullen zeggen.

De deskundigen bevestigen hun mondelinge dan wel schriftelijke verslagen met de als volgt gestelde eed : « Ik zweer dat ik mijn opdracht in eer en geweten, nauwgezet en eerlijk vervuld heb. »

Het proces-verbaal van de getuigenissen wordt getekend, hetzij onmiddellijk, hetzij uiterlijk tien dagen na beëindiging van het verhoor, door de voorzitter en de getuige, nadat deze daarvan voorlezing heeft gekregen en verklaard heeft daarbij te volharden. Er mag niet tussen de regels geschreven worden; doorhalingen en verwijzingen worden door de voorzitter en de getuige goedgekeurd en getekend.

Hij die gedagvaard wordt om als getuige te worden gehoord, is gehouden te verschijnen en aan de dagvaarding te voldoen, op straffe van een gevangenisstraf van acht dagen tot zes maanden en een geldboete van vijfhonderd tot tienduizend frank.

Onverminderd het inroepen van het beroepsgeheim bedoeld in artikel 458 van het Strafwetboek, kan iedere getuige inroepen dat hij zich, door naar waarheid een verklaring af te leggen, zou kunnen blootstellen aan strafvervolgning en derhalve getuigenis weigeren. »

Article 9

Le groupe de travail estime que cet article ne doit pas être modifié.

Article 10

On s'est demandé, à propos de cet article, s'il porte uniquement sur l'infraction visée à l'article 9.

Un commissaire souligne qu'initialement, l'article 10 visait uniquement les infractions prévues à l'article 9, mais la doctrine a conclu que cet article se rapportait à toute infraction. L'intervenant croit qu'il faut prévoir (à l'article 10) une sanction spécifique pour les infractions visées à l'article 9. Il n'appartient toutefois pas à une commission d'enquête d'appliquer la disposition prévue à l'article 10 pour toute infraction constatée. Une telle décision dépend de la situation concrète.

Le président signale d'ailleurs que la commission ne peut pas constater d'infraction. Il faut formuler une disposition prévoyant que lorsque la commission estime que certains faits peuvent donner lieu à des poursuites, elle transmet le dossier au parquet.

Un autre membre souligne qu'en ce qui concerne l'interprétation de l'article 10, il existe un précédent, l'enquête de la commission d'enquête du Conseil flamand sur l'« Opera van Vlaanderen ». La commission d'enquête avait estimé, sur la base de l'article 10, qu'il existait peut-être une infraction imputable à l'administrateur de l'Opéra, mais non sur la base de l'article 9, et elle avait transmis le procès-verbal qui la constatait au procureur général près la Cour d'appel de Gand. Une instruction judiciaire avait ensuite été ouverte. C'est pourquoi il plaide pour que l'on habilite la commission d'enquête à transmettre ses constatations au parquet en vue de poursuites lorsqu'elle constate des faits qui sont éventuellement à réprimer pénalement.

Un commissaire propose de formuler le premier alinéa de l'article 10 comme suit :

« Sans préjudice de l'article 29 du Code d'instruction criminelle, le président de la commission donne connaissance de la constatation des infractions à l'article 9 au procureur général près la Cour d'appel dans le ressort de laquelle elles ont été commises, pour y être donnée telle suite que de droit. »

On établit clairement de la sorte que l'article 10 porte uniquement sur l'infraction visée à l'article 9,

Artikel 9

De werkgroep meent dat dit artikel niet hoeft gewijzigd te worden.

Artikel 10

In verband met dit artikel rees de vraag of dit artikel enkel betrekking heeft op het misdrijf bedoeld in artikel 9.

Een lid wijst erop dat dit artikel 10 oorspronkelijk enkel betrekking had op artikel 9 maar de rechtsleer heeft geconcludeerd dat dit op elk misdrijf betrekking had. Spreker meent dat voor de in artikel 9 bedoelde misdrijven in een specifieke sanctie moet voorzien worden (artikel 10). Het is echter niet de taak van een onderzoekscommissie om bij elk vastgesteld misdrijf de in artikel 10 voorziene bepaling toe te passen. Een dergelijke beslissing hangt van de concrete situatie af.

De Voorzitter wijst er trouwens op dat de commissie geen misdrijf kan vaststellen. Er dient een bepaling te komen die stelt dat wanneer de commissie meent dat bepaalde feiten aanleiding kunnen geven tot een vervolging, zij het dossier aan het parket overmaakt.

Een ander lid wijst erop dat, wat de interpretatie van artikel 10 betreft, een precedent bestaat bij de onderzoekscommissie van de Vlaamse Raad bij haar onderzoek betreffende de Opera van Vlaanderen. De onderzoekscommissie heeft toen, op basis van artikel 10, geoordeeld dat er mogelijk een misdrijf bestond in hoofde van de administrateur van de Opera maar niet op grond van artikel 9 en heeft toen het proces-verbaal dat dit vaststelde aan de procureur-generaal van het Hof van Beroep van Gent overgemaakt. Daarop is toen een gerechtelijk onderzoek gevolgd. Hij pleit er dan ook voor de onderzoekscommissie in staat te stellen om aan het parket haar vaststellingen over te maken met het oog op vervolging, als zij feiten vaststelt die mogelijk strafrechtelijk betugelbaar zijn.

Een lid stelt voor het eerste lid van artikel 10 als volgt te formuleren :

« Onverminderd artikel 29 van het Wetboek van Strafvordering, wordt van de vaststelling van de inbreuk op artikel 9 door de voorzitter van de commissie kennis gegeven aan de procureur-generaal bij het Hof van beroep van het rechtsgebied waarin het misdrijf is gepleegd, opdat daaraan gevolg wordt gegeven als naar recht. »

Op die manier wordt duidelijk dat artikel 10 enkel betrekking heeft op het misdrijf bedoeld in artikel 9

sans toutefois priver la commission de la possibilité de signaler au parquet d'autres faits qui constituent éventuellement une infraction.

Un membre se demande si la référence à l'article 29 du Code d'instruction criminelle est fondée. Ou bien l'article 29 dudit Code est applicable à toutes les infractions, et la référence à l'article 9 de la loi sur l'enquête parlementaire n'a aucun sens; ou bien cet article est applicable à toutes les infractions — sauf celles visées à l'article 9, pour lesquelles une procédure spéciale de notification au procureur général est prévue. Mais, dans ce cas, la formulation de l'article 10 est maladroite.

Le groupe de travail confirme que la seconde interprétation est la bonne, parce que la commission doit se réserver la possibilité de décider en toute liberté si elle communique certains faits à la justice.

Un autre membre se demande si l'article 10 a encore un sens, dès lors que l'article 29 du Code d'instruction criminelle est applicable.

L'intervenant se demande s'il ne serait pas préférable d'ajouter à l'article 9 une disposition selon laquelle le procès-verbal qui constate le faux témoignage est envoyé au procureur général près la Cour d'appel dans le ressort de laquelle le faux témoignage a été commis. On évite ainsi le terme « infraction », car il n'appartient effectivement pas à une commission d'enquête de constater une infraction.

Le président est d'accord dans les grandes lignes avec l'intervenant précédent, mais tient à maintenir la disposition en question à l'article 10. Il propose de supprimer à l'article 10 toute référence à l'article 29 du Code d'instruction criminelle. L'article 10 commencerait par les termes suivants: « *En cas de présomption d'infraction à l'article 9, le président...* »

Un commissaire doute que l'article 29 du Code d'instruction criminelle s'applique sans plus aux Chambres. Il se demande ce qu'il adviendrait si la commission d'enquête ne donnait pas connaissance au procureur général d'infractions présumées, mais se voyait demander ultérieurement par la justice les dossiers dans le cadre de poursuites, sur la base du rapport de la commission d'enquête.

Le président renvoie au précédent qui s'est produit au sein de la commission dite Commission Wyninckx. Le Sénat avait alors rejeté une telle demande en se fondant sur le principe de la séparation des pouvoirs.

Un autre membre fait observer que cela donne lieu en quelque sorte à une prérogative à sens unique: le pouvoir législatif peut exiger la communication de dossiers judiciaires — dans l'optique de la confection

zonder de commissie evenwel de mogelijkheid te ontlenen andere feiten, die mogelijk een misdrijf uitmaken, aan het parket te melden.

Een lid vraagt zich af of de verwijzing naar artikel 29 van het Wetboek van Strafvordering wel zinvol is. Ofwel is artikel 29 van het Wetboek van Strafvordering van toepassing op alle misdrijven en is de verwijzing naar artikel 9 van de wet op het parlementair onderzoek zinloos. Ofwel is artikel 29 van het Wetboek van Strafvordering van toepassing op alle misdrijven, behalve die bedoeld in artikel 9, waarvoor in een speciale procedure van kennisgeving aan de procureur-generaal is voorzien. Maar in dat geval is het artikel 10 onhandig geformuleerd.

De werkgroep bevestigt dat de tweede interpretatie de juiste is, omdat de commissie een grote vrijheid moet behouden om te beslissen of ze het gerecht op de hoogte brengt van bepaalde feiten.

Een ander lid vraagt zich af of artikel 10 nog zin heeft, als artikel 29 van het Wetboek van Strafvordering al toepasselijk is.

De spreker vraagt zich af of het niet beter zou zijn, aan artikel 9 toe te voegen dat het proces-verbaal dat de valse getuigenis vaststelt, wordt gezonden naar de procureur-generaal bij het Hof van Beroep van het rechtsgebied waar de valse getuigenis is afgelegd. Zo vermijdt men de term « misdrijf » want het is inderdaad niet de taak van een onderzoekscommissie om een misdrijf vast te stellen.

De Voorzitter is het met de vorige spreker in grote lijnen eens, maar wenst de bewuste bepaling in artikel 10 te houden. Hij stelt voor, uit artikel 10 elke verwijzing naar artikel 29 van het Wetboek van Strafvordering weg te laten. Artikel 10 begint dan als volgt: « *Wanneer een inbreuk op artikel 9 wordt vermoed, geeft de Voorzitter...* »

Een lid betwijfelt of artikel 29 van het Wetboek van Strafvordering zonder meer toepasselijk is op de Kamers. Hij vraagt zich af wat er zou gebeuren indien de onderzoekscommissie de procureur-generaal niet op de hoogte brengt van vermoede misdrijven maar het gerecht, op grond van het verslag van de onderzoekscommissie, later de dossiers opvraagt in het kader van een vervolging.

De Voorzitter verwijst naar het precedent in de zogenaamde commissie Wyninckx. De Senaat heeft toen een dergelijk verzoek afgewezen op grond van het principe van de scheiding der machten.

Een ander lid merkt op dat er aldus een soort eenrichtingsverkeer tot stand komt: de wetgevende macht kan — in functie van het maken van wetten of het vastleggen van de politieke verantwoordelijkheid

de lois ou de la détermination de la responsabilité politique — alors que le pouvoir judiciaire ne peut exiger aucun droit de regard sur des dossiers de la commission d'enquête...

Le président le reconnaît, mais souligne que le travail de la commission d'enquête vise non pas à établir les responsabilités au sein du pouvoir judiciaire, mais à proposer des réformes sur le plan législatif. La plupart des membres souscrivent à ce point de vue.

Un commissaire souligne que, dans sa nouvelle rédaction — en combinaison avec l'article 9 —, l'article 8 instaure en fait une nouvelle infraction, celle qui consiste à faire un faux témoignage devant une commission d'enquête.

En ce qui concerne la portée des procès-verbaux, l'intervenant se réfère aux travaux préparatoires de la loi du 3 mai 1880 (rapport de M. A. Nothomb), qui paraissent assez sibyllins:

« M. Cornesse: « Je désire savoir quelle foi sera due aux procès-verbaux de la commission constatant les infractions dont il s'agit. »

M. Bara, ministre de la Justice: « La foi qui est due, en matière criminelle, aux procès-verbaux dressés par les personnes chargées par la loi de les dresser. »

M. Cornesse: « Donc la preuve devra se faire conformément au Code d'instruction criminelle. Le procès-verbal ne fera pas seul foi. »

M. Bara, ministre de la Justice: « Je ne me prononce pas sur ce point. Ce sont les règles du Code d'instruction criminelle qui seront appliquées. » (S. du 18 mars 1880 — *Ann. parl.*, p. 714). »

Le groupe de travail décide de proposer le texte suivant comme texte faisant l'objet d'un consensus:

« Art. 10. — *En cas de présomption d'infraction à l'article 9, le président de la commission en donne connaissance au procureur général près la cour d'appel pour y être donnée telle suite que de droit.*

S'il existe des circonstances atténuantes, les peines seront diminuées conformément au Code pénal. »

Article 11

Un membre se demande si cette disposition a encore un sens compte tenu de l'article 14 proposé par un commissaire (voir *infra*, article 12). Etant donné

— inzage eisen in gerechtelijke dossiers terwijl de rechterlijke macht geen inzage kan eisen in dossiers van de onderzoekscommissie.

De Voorzitter geeft dit toe maar onderstreept dat het werk van de onderzoekscommissie niet tot doel heeft de verantwoordelijkheden binnen de rechterlijke macht vast te stellen maar hervormingen op wetgevend vlak voor te stellen. De meeste leden onderschrijven dat standpunt.

Een lid wijst erop dat artikel 8 in zijn nieuwe vorm — in combinatie met artikel 9 — eigenlijk een nieuw misdrijf invoert, namelijk het afleggen van een valse getuigenis voor een onderzoekscommissie.

Met betrekking tot de draagwijdte van de processen-verbaal, verwijst het lid naar de parlementaire voorbereiding van de wet van 3 mei 1880 (Verslag van de heer A. Nothomb), die vrij sibyllijns aandoet:

« De heer Cornesse: « Mag ik vragen welke bewijskracht moet worden toegekend aan de processen-verbaal van de Commissie die de desbetreffende overtredingen vaststelt? »

De heer Bara, Minister van Justitie: « De bewijskracht die in strafzaken moet worden gehecht aan de processen-verbaal opgemaakt door de personen die door de wet belast zijn met het opmaken ervan. »

De heer Cornesse: « Het bewijs moet dus worden geleverd overeenkomstig het Wetboek van strafvordering. Het proces-verbaal alleen zal geen bewijs opleveren. »

De heer Bara, Minister van Justitie: « Ik spreek me niet uit op dat punt. De voorschriften van het Wetboek van strafvordering moeten worden toegepast. » (S. van 18 maart 1880. — *Ann. parl.*, blz. 714) (*Vertaling*). »

De werkgroep besluit de volgende tekst als consensus tekst voor te stellen:

« Art. 10. — *Wanneer een inbreuk wordt vermoed op artikel 9, geeft de voorzitter van de commissie daarvan kennis aan de procureur-generaal bij het Hof van beroep, opdat daaraan gevolg wordt gegeven als naar recht.*

Indien er verzachtende omstandigheden aanwezig zijn, worden de straffen verminderd overeenkomstig het Strafwetboek. »

Artikel 11

Een lid vraagt zich af of deze bepaling nog zin heeft in het licht van het door een lid voorgestelde artikel 14 (zie *infra*, artikel 12). Rekening houdend met de

les difficultés que les tribunaux connaissent déjà actuellement pour indemniser les personnes collaborant à une enquête, il lui paraît préférable d'omettre l'article 11 et de laisser régler cette question par chaque Chambre sur la base de l'article proposé par le commissaire précité.

Le président craint que les Chambres ne soient « livrées » aux experts, qui pourraient alors fixer librement leurs honoraires. Le membre répond qu'aux tarifs actuels, il est inutile d'essayer de trouver des experts. Un autre membre fait remarquer qu'un tribunal n'acceptera jamais qu'une Chambre invoque son propre règlement pour contester la note d'honoraires d'un expert.

Le représentant du ministre de la Justice fait remarquer qu'une référence au tarif des frais judiciaires en matières civiles aura à tout le moins pour effet de protéger les Chambres contre les notes d'honoraires exorbitantes.

Compte tenu de ces considérations, le groupe de travail décide de maintenir l'article 11.

Article 12

Un membre propose d'ajouter un article 14 libellé comme suit :

« La Chambre, selon des modalités à prévoir dans son règlement, met à la disposition de la commission d'enquête les moyens qui lui sont indispensables pour mener à bien sa tâche. »

Le groupe de travail décide de prendre cette proposition comme point de départ pour l'article 12.

Un membre préconise que l'on omette les mots « selon des modalités à prévoir dans son règlement ». En effet, l'article doit prévoir une obligation inconditionnelle pour la Chambre, sans restrictions introduites par voie de règlement. L'intervenant se demande également s'il ne conviendrait pas de prévoir que ces moyens peuvent être également d'ordre « logistique » (personnel, etc.).

Un autre membre propose de préciser que ces moyens doivent être mis « sans délai » à la disposition de la commission.

Le groupe de travail souligne que le but est que la Chambre concernée soit tenue de procurer à la commission les moyens que celle-ci juge indispensables à l'accomplissement de sa mission. Cet article a donc

moelijkheden die het gerecht nu reeds heeft om de personen te vergoeden die meewerken aan een onderzoek, lijkt het hem beter artikel 11 weg te laten en iedere Kamer deze aangelegenheid zelf te laten regelen, op grond van het door hogervermeld lid voorgestelde artikel.

De Voorzitter vreest dat de Kamers zullen « overgeleverd » zijn aan de deskundigen, die dan vrij hun honoraria zouden kunnen bepalen. Het lid antwoordt dat het tegen de huidige tarieven onbegonnen werk is om deskundigen trachten te vinden. Een ander lid merkt op dat een rechtbank nooit zal aangaarden dat een Kamer op haar eigen reglement steunt om een ereloonnota van een deskundige te betwisten.

De vertegenwoordiger van de Minister van Justitie merkt op dat een verwijzing naar het tarief van gerechtskosten in burgerlijke zaken, de Kamers allerm minst zal behoeden voor exorbitante ereloonnota's van deskundigen.

In het licht van die beschouwingen beslist de werkgroep artikel 11 te behouden.

Artikel 12

Een lid stelt voor om een artikel 14 toe te voegen, luidend als volgt :

« De Kamer stelt, volgens de regels te bepalen in haar reglement, de middelen ter beschikking van de onderzoekscommissie die onontbeerlijk zijn voor de uitvoering van haar taak. »

De werkgroep besluit dit voorstel als uitgangspunt te nemen voor artikel 12.

Een lid pleit voor de weglating van de woorden « volgens de regels te bepalen in haar reglement ». Het artikel moet immers voorzien in een onvoorwaardelijke verplichting voor de Kamer, zonder beperkingen ingevoerd bij reglement. Hij vraagt zich tevens af of het niet zinvol zou zijn, te bepalen dat die middelen ook van « logistieke » aard kunnen zijn (personeel e.d.).

Een ander lid stelt voor, te bepalen dat die middelen onverwijld ter beschikking moeten worden gesteld.

De werkgroep onderstreept dat het de bedoeling is dat de betrokken Kamer verplicht wordt de middelen ter beschikking te stellen die de onderzoekscommissie onontbeerlijk acht voor de uitoefening

surtout une valeur de signal: une fois que la commission d'enquête (et non la Chambre) a déterminé les moyens dont elle a besoin, la questure doit mettre ceux-ci à sa disposition.

Le groupe décide d'adapter le texte dans le sens sus-indiqué. Ce texte sera donc libellé comme suit:

« Art. 12. — La Chambre met sans délai à disposition les moyens que la commission juge indispensables à l'accomplissement de sa tâche. »

Article 13

Le président propose de compléter l'article 13 actuel par un second alinéa, libellé comme suit:

« Les travaux de la commission sont consignés dans un rapport formulant des conclusions en vue de recommander une modification de la loi et/ou la désignation de responsabilités. »

Cette proposition impose à la commission d'enquête l'obligation de faire un rapport.

Concernant le second alinéa de l'article, un membre demande quelles sont les responsabilités visées.

Le groupe de travail s'accorde à dire qu'il s'agit de la responsabilité politique, ministérielle et, le cas échéant, de la responsabilité pénale (mais pas de la responsabilité civile).

Le membre aimerait savoir ce qu'il advient du rapport après sa rédaction. Le groupe de travail estime que le rapport doit en tout cas être communiqué à la Chambre concernée et que le reste de la procédure doit être réglé conformément au règlement de celle-ci. Il semble en tout cas logique que le rapport soit examiné par la commission compétente ainsi qu'en séance plénière.

Le groupe de travail propose, par consensus, le texte suivant:

« Art. 13. — Les pouvoirs de la commission cessent en cas de dissolution de la Chambre qui a ordonné l'enquête. Ses travaux sont suspendus par la clôture de la session, à moins que la Chambre n'en décide autrement. »

van haar opdracht. Dit artikel heeft dus vooral een signaalfunctie: eenmaal de onderzoekscommissie (niet de Kamer) heeft bepaald welke middelen ze nodig heeft, moet de quaestuur die middelen ter beschikking stellen.

De werkgroep beslist de voorgestelde tekst in de bovenvermelde zin aan te passen. Die tekst luidt dan als volgt:

« Art. 12. — De Kamer stelt onverwijld de middelen ter beschikking die de commissie onontbeerlijk acht voor de uitvoering van haar taak. »

Artikel 13

De Voorzitter stelt voor het huidige artikel 13 met een tweede lid aan te vullen dat luidt als volgt:

« Van de werkzaamheden van de commissie wordt een verslag opgesteld waarin conclusies worden geformuleerd met het oog op aanbevelingen tot wetswijziging en/of het aanduiden van verantwoordelijkheden. »

Dit voorstel legt de onderzoekscommissie de verplichting op een verslag te maken.

Met betrekking tot dit tweede lid van het artikel vraagt een lid welke verantwoordelijkheden bedoeld worden.

De werkgroep is het erover eens dat het gaat om de politieke, ministeriële verantwoordelijkheid en, in voorkomend geval, de strafrechtelijke (maar niet de burgerlijke) aansprakelijkheid.

Het lid wil graag weten wat er na het opstellen van het verslag met dat verslag gebeurt. De werkgroep is van oordeel dat het verslag in ieder geval moet worden medegedeeld aan de betrokken Kamer en dat de rest van de procedure moet worden geregeld overeenkomstig het Reglement van de betrokken Kamer. Het lijkt alleszins logisch dat het verslag zou worden besproken in de bevoegde commissie en in plenaire vergadering.

De werkgroep stelt bij consensus de volgende tekst voor:

« Art. 13. — De bevoegdheid van de commissie vervalt door de ontbinding van de Kamer die het onderzoek heeft gelast. Haar werkzaamheden worden geschorst door de sluiting van de zitting, tenzij de Kamer anders beslist. »

Les travaux de la commission sont consignés dans un rapport formulant des conclusions en vue de recommander une modification de la loi et/ou la désignation de responsabilités.»

*
* *

Le texte élaboré par le groupe de travail a été adopté par consensus.

Les rapporteurs ont été invités à modifier et à améliorer le texte adopté par consensus sur un certain nombre de points techniques. Ce texte est reproduit ci-dessous.

Les Rapporteurs,
H. MOUTON.
R. LANDUYT.

Le Président,
A. ARTS.

Van de werkzaamheden van de commissie wordt een verslag opgesteld waarin conclusies worden geformuleerd met het oog op aanbevelingen tot wetwijziging en/of het aanduiden van verantwoordelijkheden.»

*
* *

De door de werkgroep uitgewerkte tekst wordt bij consensus aangenomen.

Aan de rapporteurs wordt gevraagd de consensus-tekst op een aantal technische punten te wijzigen en te verbeteren. Deze tekst wordt hieronder afgedrukt.

De Rapporteurs,
H. MOUTON.
R. LANDUYT.

De Voorzitter,
A. ARTS.

**IV. TEXTE ADOPTE
PAR LE GROUPE DE TRAVAIL**

TEXTE DE LA LOI DU 3 MAI 1880

Article premier

L'exercice du droit d'enquête conféré aux Chambres par l'article 40 de la Constitution est réglé par les dispositions suivantes.

Art. 2

Chaque Chambre exerce ce droit par elle-même ou par une commission formée dans son sein.

Art. 3

La commission est constituée et elle délibère conformément aux règles établies par la Chambre.

Elle procède à l'enquête sans préjudice du droit d'y assister réservé à chacun des membres de la Chambre.

Les séances où l'on entendra des témoins ou des experts sont publiques, à moins que la commission ne décide le contraire.

Art. 4

Les pouvoirs attribués au juge d'instruction, par le Code d'instruction criminelle, appartiennent à la Chambre ou à la commission d'enquête, ainsi qu'à leur président.

Toutefois, la Chambre a le droit, chaque fois qu'elle ordonne une enquête, de restreindre ces pouvoirs.

Ces pouvoirs ne peuvent être délégués, sauf le droit de la Chambre ou de sa commission de faire, en cas de nécessité, procéder, par voie rogatoire, à des devoirs d'instruction spécialement déterminés.

Cette mission ne peut être confiée qu'à un conseiller de la cour d'appel ou à un juge du tribunal de première instance du ressort dans lequel le devoir d'instruction doit être rempli.

**IV. TEKST AANGENOMEN
DOOR DE WERKGROEP**

TEKST VAN DE WET VAN 3 MEI 1880

Artikel 1

Voor de uitoefening van het recht van onderzoek, bij artikel 40 van de Grondwet aan de Wetgevende Kamers toegekend, gelden de volgende regels.

Art. 2

Elke Kamer verricht zelf het onderzoek of stelt daartoe uit haar midden een commissie aan.

Art. 3

De commissie wordt samengesteld en beraadslaagt met inachtneming van de regels die de Kamer bepaalt.

Ieder lid van de Kamer heeft het recht om het onderzoek van de commissie bij te wonen.

De vergaderingen waarop getuigen of deskundigen worden gehoord, zijn openbaar, tenzij de commissie anders beslist.

Art. 4

De Kamer of de commissie van onderzoek, alsook hun voorzitter hebben de bevoegdheden die het Wetboek van Strafvordering aan de onderzoeksrechter toekent.

Telkens als de Kamer een onderzoek gelast, kan zij die bevoegdheden beperken.

Die bevoegdheden kunnen niet overgedragen worden, behoudens het recht van de Kamer of van haar commissie om, zo nodig, een ambtelijke opdracht te geven voor wel bepaalde onderzoeksverrichtingen.

Die opdracht kan niet gegeven worden dan aan een raadsheer in het hof van beroep of een rechter in de rechtbank van eerste aanleg van het rechtsgebied waarin de onderzoeksverrichting moet geschieden.

IV. TEXTE ADOPTÉ PAR LE GROUPE DE TRAVAIL

TEXTE ADOPTÉ PAR LA COMMISSION

Article premier

L'exercice du droit d'enquête conféré aux Chambres par l'article 40 de la Constitution est réglé par les dispositions suivantes.

Art. 2

Chaque Chambre exerce ce droit par elle-même ou par une commission formée dans son sein.

Art. 3

La commission est constituée et elle délibère conformément aux règles établies par la Chambre.

Tout membre de la Chambre a le droit d'assister à l'enquête de la commission, à moins que la Chambre ne décide le contraire.

Les séances où l'on entendra des témoins ou des experts sont publiques, à moins que la commission ne décide le contraire.

Les membres de la commission ainsi que ceux qui, à un titre quelconque, assistent ou participent à ses travaux, sont tenus à la discrétion en ce qui concerne l'information fournie au cours des séances non publiques de la commission.

La commission peut lever l'obligation de discrétion.

Art. 4

§ 1er. La Chambre ou la commission, ainsi que leur président pour autant que celui-ci y soit habilité, peuvent prendre toutes les mesures d'instruction prévues par le Code d'instruction criminelle.

La Chambre ou la commission peuvent étendre ou limiter la mission au cours d'une enquête.

§ 2. La Chambre ou la commission d'enquête peuvent, après avis du premier président de la cour d'appel, désigner, pour l'accomplissement de devoirs d'instruction spécialement déterminés au préalable, un ou plusieurs conseillers de la cour d'appel ou un ou plusieurs juges du tribunal de première instance du ressort dans lequel les devoirs d'instruction doivent être remplis.

IV. TEKST AANGENOMEN DOOR DE WERKGROEP

TEKST AANGENOMEN DOOR DE COMMISSIE

Artikel 1

Voor de uitoefening van het recht van onderzoek, bij artikel 40 van de Grondwet aan de Wetgevende Kamers toegekend, gelden de volgende regels.

Art. 2

Elke Kamer verricht zelf het onderzoek of stelt daartoe uit haar midden een commissie aan.

Art. 3

De commissie wordt samengesteld en beraadslaagt met inachtneming van de regels die de Kamer bepaalt.

Ieder lid van de Kamer heeft het recht om het onderzoek van de commissie bij te wonen, tenzij de Kamer anders beslist.

De vergaderingen waarop getuigen of deskundigen worden gehoord, zijn openbaar, tenzij de commissie anders beslist.

De leden van de commissie alsmede degenen die in welke hoedanigheid ook de werkzaamheden ervan bijwonen of eraan deelnemen, zijn tot discretie gehouden ten aanzien van de informatie verstrekt tijdens de niet-openbare zittingen van de commissie.

De commissie kan de discretieplicht opheffen.

Art. 4

§ 1. De Kamer of de commissie, alsook hun voorzitter voor zover deze daartoe gemachtigd wordt, kunnen alle in het Wetboek van Strafvordering omschreven onderzoeksmaatregelen nemen.

De Kamer of de commissie kan tijdens de loop van een onderzoek de opdracht uitbreiden of beperken.

§ 2. De Kamer of de commissie kan, na advies van de eerste voorzitter van het Hof van beroep, voor het uitvoeren van op voorhand welbepaalde onderzoeksverrichtingen, één of meerdere raadsheren in het Hof van beroep of rechters in de Rechtbank van eerste aanleg van het rechtsgebied waarin de onderzoeksverrichtingen moeten geschieden aanstellen.

Art. 5

Les citations sont faites par le ministère d'huissier (de justice) à la requête, selon le cas, du président de la Chambre, du président de la commission ou du magistrat commis; le délai sera de deux jours au moins, sauf le cas d'urgence.

Art. 6

Le président de la Chambre, ou le président de la commission, a la police de la séance.

Il l'exerce dans les limites des pouvoirs attribués aux présidents des cours et tribunaux.

Art. 5

Dagvaardingen worden door een (gerechts-deurwaarder) gedaan op verzoek, al naar het geval, van de voorzitter der Kamer, van de voorzitter der commissie of van de aangestelde magistraat; de termijn is ten minste twee dagen, behalve in spoedeisende gevallen.

Art. 6

De voorzitter van de Kamer of de voorzitter van de commissie handhaaft de orde in de vergadering.

Te dien einde heeft hij dezelfde bevoegdheden als de voorzitters van de hoven en rechtbanken.

Le magistrat désigné peut, lorsqu'il estime que des circonstances graves et urgentes le requièrent, agir en dehors de son ressort et étendre son instruction à l'ensemble du Royaume.

§ 3. Lorsque les mesures d'instruction comportent une saisie de biens matériels ou une perquisition, la désignation prévue au § 2 est obligatoire.

§ 4. Lorsque des renseignements doivent être demandés en matière criminelle, correctionnelle, policière et disciplinaire, la commission adresse au procureur général près la cour d'appel ou à l'auditeur général près la cour militaire une demande écrite en vue de se faire délivrer une copie des devoirs d'instruction et des actes de procédure dont elle estime avoir besoin.

Si, par décision motivée, ce magistrat estime ne pas pouvoir accéder à cette demande, la Chambre, la commission ou leur président peuvent introduire contre cette décision une réclamation auprès d'un collège *ad hoc* constitué de trois membres de la Cour d'arbitrage, à savoir le président, le plus ancien membre magistrat et le plus ancien membre ex-parlementaire; ce collège siège à huis clos et entend le président de la commission et le magistrat concerné. Il tranche le litige de manière définitive et par décision motivée, en tenant compte des intérêts en présence et, en particulier, du respect des droits de la défense.

§ 5. Lorsque des renseignements doivent être demandés en matière administrative, la commission adresse une demande écrite au ministre ou au secrétaire d'Etat compétent, qui est tenu d'y donner suite immédiatement.

Art. 5

Les citations sont faites par ministère d'huissier de justice à la requête, selon le cas, du président de la Chambre, du président de la commission ou du magistrat commis; le délai sera de deux jours au moins, sauf le cas d'urgence.

Art. 6

Le président de la Chambre, ou le président de la commission, a la police de la séance.

Il l'exerce dans les limites des pouvoirs attribués aux présidents des cours et tribunaux.

De aangestelde magistraat kan, wanneer hij van oordeel is dat ernstige en dringende omstandigheden zulks vereisen, buiten zijn ambtsgebied optreden en zijn onderzoek tot heel het Rijk uitbreiden.

§ 3. Wanneer de onderzoeksmaatregelen een inbeslagneming van materiële goederen of een huiszoeking omvatten, is de in de tweede paragraaf bedoelde aanstelling verplicht.

§ 4. Wanneer inlichtingen moeten worden opgevraagd in criminele, correctionele, politie- en tuchtzaken richt de commissie een schriftelijk verzoek tot het lichten van een afschrift van de onderzoeksverrichtingen en de proceshandelingen die noodwendig geacht worden, tot de procureur-generaal bij het Hof van beroep of de auditeur-generaal bij het Militair Hof.

Zo deze magistraat bij gemotiveerde beslissing meent niet te kunnen ingaan op het verzoek, kan de Kamer, de commissie of hun voorzitter hiertegen bezwaar indienen bij een ad hoc college, samengesteld uit drie leden van het Arbitragehof, met name de voorzitter, het oudste lid magistraat en het oudste lid gewezen parlamentslid; dit college houdt zitting met gesloten deuren en hoort de voorzitter van de commissie en de betrokken magistraat. Het beslecht het geschil definitief en bij gemotiveerde beslissing, met inachtneming van de aan de orde gestelde belangen, in het bijzonder de eerbiediging van de rechten van verdediging.

§ 5. Wanneer inlichtingen moeten worden opgevraagd in bestuurszaken, richt de commissie een schriftelijk verzoek tot de bevoegde minister of staatssecretaris, die aan dat verzoek onmiddellijk gevolg moet geven.

Art. 5

Dagvaardingen worden door een gerechts-deurwaarder gedaan op verzoek, al naar het geval, van de voorzitter der Kamer, van de voorzitter der commissie of van de aangestelde magistraat; de termijn is ten minste twee dagen, behalve in spoedeisende gevallen.

Art. 6

De voorzitter van de Kamer of de voorzitter van de commissie handhaaft de orde in de vergadering.

Te dien einde heeft hij dezelfde bevoegdheden als de voorzitters van de hoven en rechtbanken.

Art. 7

Les outrages et les violences envers les membres de la Chambre qui procèdent ou assistent à l'enquête sont punis conformément aux dispositions du chapitre II du titre V, livre II, du Code pénal concernant les outrages et les violences envers les membres des Chambres législatives.

Art. 8

Les témoins, les interprètes et les experts sont soumis devant la Chambre, la commission ou le magistrat commis, aux mêmes obligations que devant le juge d'instruction, et, en cas de refus ou de négligence d'y satisfaire, ils sont passibles des mêmes peines.

Le serment sera prêté d'après la formule usitée devant la Cour d'assises.

Art. 7

Smaad en geweld tegen de leden van de Kamer die het onderzoek verrichten of bijwonen, worden gestraft overeenkomstig hetgeen in boek II, Titel V, hoofdstuk II, van het Strafwetboek bepaald is betreffende smaad en geweld tegen leden van de Wetgevende Kamers.

Art. 8

Getuigen, tolken en deskundigen hebben tegenover de Kamer, de commissie of de aangestelde magistraat gelijke verplichtingen als tegenover de onderzoeksrechter; op de weigering of het verzuim daaraan te voldoen staan dezelfde straffen.

Bij de eedaflegging wordt hetzelfde formulier gebruikt als voor het Hof van assisen.

Art. 7

Les outrages et les violences envers les membres de la Chambre qui procèdent ou assistent à l'enquête sont punis conformément aux dispositions du chapitre II du titre V, livre II, du Code pénal concernant les outrages et les violences envers les membres des Chambres législatives.

Art. 8

Les témoins, les interprètes et les experts sont soumis devant la Chambre, la commission ou le magistrat commis, aux mêmes obligations que devant le juge d'instruction.

Tout un chacun peut être appelé comme témoin. La convocation se fait par écrit et, au besoin, par citation.

Avant d'être entendus, les témoins sont tenus de présenter l'invitation ou la convocation à témoigner; il en est fait mention dans le procès-verbal. Avant d'être entendu, le témoin déclare ses nom, prénoms, profession, lieu et date de naissance et domicile.

Les témoins et les experts font ensuite le serment de dire toute la vérité et rien que la vérité.

Les experts confirment leurs rapports verbaux ou écrits en prononçant le serment suivant: « Je jure avoir accompli ma mission en honneur et conscience, avec exactitude et probité. »

Le procès-verbal des témoignages est signé, soit immédiatement, soit au plus tard dix jours à dater de la fin de l'audition par le président et le témoin après que lecture lui en a été faite et qu'il a déclaré y persister. Aucun interligne ne pourra être fait, les ratures et renvois seront approuvés et signés par le président et le témoin.

Toute personne citée pour être entendue en témoignage sera tenue de comparaître et de satisfaire à la citation sous peine d'un emprisonnement de huit jours à six mois et d'une amende de 500 à 10 000 francs.

Sans préjudice de l'invocation du secret professionnel visé à l'article 458 du Code pénal, tout témoin qui, en faisant une déclaration conforme à la vérité, pourrait s'exposer à des poursuites pénales, peut refuser de témoigner.

Art. 7

Smaad en geweld tegen de leden van de Kamer die het onderzoek verrichten of bijwonen, worden gestraft overeenkomstig hetgeen in boek II, Titel V, hoofdstuk II, van het Strafwetboek bepaald is betreffende smaad en geweld tegen leden van de Wetgevende Kamers.

Art. 8

Getuigen, tolken en deskundigen hebben tegenover de Kamer, de commissie of de aangestelde magistraat gelijke verplichtingen als tegenover de onderzoeksrechter.

Een ieder kan opgeroepen worden als getuige. De oproeping geschiedt schriftelijk en zo nodig bij dagvaarding.

Vooraleer te worden gehoord, vertonen de getuigen de uitnodiging of de dagvaarding waarbij zij zijn opgeroepen om te getuigen; daarvan wordt melding gemaakt in het proces-verbaal. Alvorens te worden gehoord, doet de getuige opgave van zijn naam, voor- naam, beroep, plaats en datum van geboorte en woonplaats.

De getuigen en deskundigen leggen de eed af dat zij de gehele waarheid en niets dan de waarheid zullen zeggen.

De deskundigen bevestigen hun mondelinge dan wel schriftelijke verslagen met de als volgt gestelde eed: « Ik zweer dat ik mijn opdracht in eer en geweten, nauwgezet en eerlijk vervuld heb. »

Het proces-verbaal van de getuigenissen wordt getekend, hetzij onmiddellijk, hetzij uiterlijk 10 dagen na beëindiging van het verhoor, door de voorzitter en de getuige, nadat deze daarvan voorlezing heeft gekregen en verklaard heeft daarbij te volharden. Er mag niet tussen de regels geschreven worden; doorhalingen en verwijzingen worden door de voorzitter en de getuige goedgekeurd en getekend.

Hij die gedagvaard wordt om als getuige te worden gehoord, is gehouden te verschijnen en aan de dagvaarding te voldoen, op straffe van een gevangenisstraf van 8 dagen tot 6 maanden en een geldboete van vijfhonderd tot tienduizend frank.

Onverminderd het inroepen van het beroepsgeheim bedoeld in artikel 458 van het Strafwetboek, kan iedere getuige inroepen dat hij zich, door naar waarheid een verklaring af te leggen, zou kunnen blootstellen aan strafvervolging en derhalve getuigenis weigeren.

Art. 9

Le coupable de faux témoignage, l'interprète et l'expert coupables de fausses déclarations, le coupable de subornation de témoins, d'experts ou d'interprètes seront punis d'un emprisonnement de deux mois à trois ans et privés de l'exercice du droit de vote et d'éligibilité pendant cinq ans au moins et dix ans au plus.

Lorsque le faux témoin, l'expert ou l'interprète aura reçu de l'argent, une récompense quelconque ou des promesses, il sera condamné de plus à une amende de 50 à 3 000 francs.

La même peine sera appliquée au suborneur, sans préjudice des autres peines.

Le faux témoignage est consommé lorsque le témoin, ayant fait sa déposition, a déclaré y persister.

Si le témoin est appelé pour être entendu de nouveau, le faux témoignage n'est consommé que par la dernière déclaration du témoin qu'il persiste dans sa déposition.

Art. 10

Les procès-verbaux constatant les infractions seront transmis au procureur général près la cour d'appel dans le ressort de laquelle elles auront été commises, pour y être donné telle suite que de droit.

S'il existe des circonstances atténuantes, les peines seront diminuées conformément au Code pénal.

Art. 11

Les indemnités dues aux personnes dont le concours a été requis dans l'enquête sont réglées conformément au tarif des frais en matière civile.

Art. 12

Les dépenses résultant de l'enquête sont imputées sur le budget de la Chambre qui l'a ordonnée.

Art. 13

Les pouvoirs de la commission cessent en cas de dissolution de la Chambre qui a ordonné l'enquête. Ils sont suspendus par la clôture de la session, à moins que la Chambre n'en décide autrement.

Art. 9

Hij die schuldig is aan valse getuigenis, de tolk en de deskundige die schuldig zijn aan valse verklaringen en hij die schuldig is aan verleiding van getuigen, deskundigen of tolken, worden gestraft met gevangenisstraf van twee maanden tot drie jaar en worden voor een termijn van ten minste vijf jaar en ten hoogste tien jaar ontzet van het recht om te kiezen en gekozen te worden.

Heeft de valse getuige, de deskundige of de tolk geld, een beloning of een belofte aangenomen, dan wordt hij bovendien veroordeeld tot geldboete van vijftig frank tot drieduizend frank.

Dezelfde straf wordt toegepast op de verleider, onverminderd de andere straffen.

Valse getuigenis is voltooid, wanneer de getuige zijn getuigenis heeft afgelegd en verklaard heeft daarbij te volharden.

Wordt de getuige opgeroepen om opnieuw te worden gehoord, dan is het valse getuigenis eerst voltooid met de laatste verklaring van de getuige dat hij bij zijn getuigenis volhardt.

Art. 10

Het proces-verbaal dat het misdrijf vaststelt, wordt gezonden aan de procureur-generaal bij het hof van beroep van het rechtsgebied waarin het misdrijf is gepleegd, opdat daaraan gevolg wordt gegeven als naar recht.

Indien er verzachtende omstandigheden aanwezig zijn, worden de straffen verminderd overeenkomstig het Strafwetboek.

Art. 11

De vergoedingen verschuldigd aan de personen wier medewerking bij het onderzoek is gevorderd, worden uitgekeerd overeenkomstig het tarief van gerechtskosten in burgerlijke zaken.

Art. 12

De uitgaven voor het onderzoek worden aangerekend op de begroting van de Kamer die het onderzoek heeft gelast.

Art. 13

De bevoegdheid van de commissie vervalst door de ontbinding van de Kamer die het onderzoek heeft gelast. Haar werkzaamheden worden geschorst door de sluiting van de zitting, tenzij de Kamer anders beslist.

Art. 9

Le coupable de faux témoignage, l'interprète et l'expert coupables de fausses déclarations, le coupable de subornation de témoins, d'experts ou d'interprètes seront punis d'un emprisonnement de deux mois à trois ans et privés de l'exercice du droit de vote et d'éligibilité pendant cinq ans au moins et dix ans au plus.

Lorsque le faux témoin, l'expert ou l'interprète aura reçu de l'argent, une récompense quelconque ou des promesses, il sera condamné de plus à une amende de 50 à 3 000 francs.

La même peine sera appliquée au suborneur, sans préjudice des autres peines.

Le faux témoignage est consommé lorsque le témoin, ayant fait sa déposition, a déclaré y persister.

Si le témoin est appelé pour être entendu de nouveau, le faux témoignage n'est consommé que par la dernière déclaration du témoin qu'il persiste dans sa déposition.

Art. 10

En cas de présomption d'infraction à l'article 9, le président de la commission en donne connaissance au procureur général près la cour d'appel pour y être donnée telle suite que de droit.

S'il existe des circonstances atténuantes, les peines seront diminuées conformément au Code pénal.

Art. 11

Les indemnités dues aux personnes dont le concours a été requis dans l'enquête sont réglées conformément au tarif des frais en matière civile.

Art. 12

La Chambre met sans délai à disposition les moyens que la commission juge indispensables à l'accomplissement de sa tâche.

Art. 13

Les pouvoirs de la commission cessent en cas de dissolution de la Chambre qui a ordonné l'enquête. Ses travaux sont suspendus par la clôture de la session, à moins que la Chambre n'en décide autrement.

Art. 9

Hij die schuldig is aan valse getuigenis, de tolk en de deskundige die schuldig zijn aan valse verklaringen en hij die schuldig is aan verleiding van getuigen, deskundigen of tolken, worden gestraft met gevangenisstraf van twee maanden tot drie jaar en worden voor een termijn van ten minste vijf jaar en ten hoogste tien jaar ontzet van het recht om te kiezen en gekozen te worden.

Heeft de valse getuige, de deskundige of de tolk geld, een beloning of een belofte aangenomen, dan wordt hij bovendien veroordeeld tot geldboete van vijftig frank tot drieduizend frank.

Dezelfde straf wordt toegepast op de verleider, onverminderd de andere straffen.

Valse getuigenis is voltooid, wanneer de getuige zijn getuigenis heeft afgelegd en verklaard heeft daarbij te volharden.

Wordt de getuige opgeroepen om opnieuw te worden gehoord, dan is het valse getuigenis eerst voltooid met de laatste verklaring van de getuige dat hij bij zijn getuigenis volhardt.

Art. 10

Wanneer een inbreuk wordt vermoed op artikel 9, geeft de voorzitter van de commissie daarvan kennis aan de procureur-generaal bij het hof van beroep, opdat daaraan gevolg wordt gegeven als naar recht.

Indien er verzachtende omstandigheden aanwezig zijn, worden de straffen verminderd overeenkomstig het Strafwetboek.

Art. 11

De vergoedingen verschuldigd aan de personen wier medewerking bij het onderzoek is gevorderd, worden uitgekeerd overeenkomstig het tarief van gerechtskosten in burgerlijke zaken.

Art. 12

De Kamer stelt onverwijld de middelen ter beschikking die de commissie onontbeerlijk acht voor de uitvoering van haar taak.

Art. 13

De bevoegdheid van de commissie vervalt door de ontbinding van de Kamer die het onderzoek heeft gelast. Haar werkzaamheden worden geschorst door de sluiting van de zitting, tenzij de Kamer anders beslist.

429 - 1 (S.E. 1991-1992)
- 561/1 - 91/92 (S.E.)

(46)

|

Les travaux de la commission sont consignés dans un rapport formulant des conclusions en vue de recommander une modification de la loi et/ou la désignation de responsabilités.

Pour mémoire

L'article 458 du Code pénal est modifié comme suit :

« ... qui, hors les cas où ils sont appelés à rendre témoignage en justice et celui où la loi ou une commission d'enquête parlementaire les oblige à faire connaître ces secrets. »

Van de werkzaamheden van de commissie wordt een verslag opgesteld waarin conclusies worden geformuleerd met het oog op aanbevelingen tot wetswijziging en/of het vaststellen van verantwoordelijkheden.

Pro memorie

Artikel 458 van het Strafwetboek wordt aangevuld na :

« (...) die geheimen bekend te maken. » met : « of voor een parlementaire onderzoekscommissie. »

V. ANNEXES

Annexe 1

Note relative aux problèmes posés par l'application de la loi sur les enquêtes parlementaires

Objet : Déterminer les problèmes justifiant une proposition de modification de la loi (par consensus)

1. La compétence matérielle de la commission d'enquête parlementaire est limitée par la compétence intrinsèque que la Constitution confère aux autres pouvoirs.

Modifications possibles de la loi :

A. Une disposition supplémentaire excluant une enquête « permanente » sur la mission administrative du pouvoir exécutif.

B. Une disposition supplémentaire excluant d'enquêter sur les actes matériels accomplis dans le cadre d'une information ou d'une instruction et des jugements.

2. La compétence formelle de la commission d'enquête parlementaire est assimilée à celle du juge d'instruction, telle que définie par le Code d'instruction criminelle (art. 4).

Modifications possibles de la loi :

A. Etant donné qu'il y a consensus pour considérer que la commission d'enquête parlementaire ne dispose pas d'une compétence identique à celle du juge d'instruction, la compétence formelle peut être définie sans faire référence au juge d'instruction, mais en précisant les moyens de coercition susceptibles d'être mis en œuvre, dans le cadre d'une reconnaissance formelle de culpabilité, en ce qui concerne :

- l'audition et la confrontation de témoins;
- la désignation et l'audition d'experts;
- la visite des lieux et la perquisition (de manière non publique);
- la saisie de biens matériels (de manière non publique);

— le droit pour les magistrats réquisitionnés pour une commission rogatoire d'officier dans l'ensemble du Royaume, à l'exclusion du mandat d'amener, de la peine infligée aux témoins récalcitrants et de la levée du secret des lettres.

B. Supprimer l'article 10 ou le spécifier en fonction de A.

3. Article 458 du Code pénal — Secret professionnel.

Possibilité d'une disposition légale complémentaire :

Etendre l'exception prévue à l'article 458 du Code pénal en ajoutant à cet article les mots « ou devant une commission d'enquête parlementaire ».

4. Concours d'une enquête parlementaire et d'une instruction judiciaire.

A. L'enquête parlementaire ne peut interférer avec une instruction judiciaire en cours.

Possibilité d'une disposition légale complémentaire :

La Chambre ne peut intenter ou poursuivre une enquête relativement à des faits faisant l'objet d'une instruction judiciaire non close.

V. BIJLAGEN

Bijlage 1

Knelpunten bij toepassing van de wet op het parlementair onderzoek

Opdracht : Nagaan welke knelpunten aanleiding geven tot voorstel van wetswijziging (bij consensus)

1. De materiële bevoegdheid van de parlementaire onderzoekscommissie (P.O.) is beperkt door de intrinsieke bevoegdheid die de Grondwet toekent aan de andere machten.

Mogelijke wetswijzigingen :

A. Een bijkomende bepaling die een « permanent » onderzoek over de bestuursopdracht van de uitvoerende macht uitsluit.

B. Een bijkomende bepaling die onderzoek naar de materiële handelingen inzake opsporings- of gerechtelijk onderzoek en rechtspraak uitsluit.

2. De formele bevoegdheid van de P.O. is gelijkgesteld met deze van de O.R. voorzien in het Sv (art. 4).

Mogelijke wetswijzigingen :

A. Vermits er consensus is om te stellen dat de P.O. geen identiek dezelfde bevoegdheid heeft als de O.R., kan de formele bevoegdheid omschreven zonder verwijzing naar O.R., maar met aanduiding van dwangmiddelen in formele strafbaarheidstelling betreffende :

- het verhoor en de confrontatie van getuigen;
- het aanstellen en horen van deskundigen;
- het plaatsbezoek en de huiszoeking (op niet openbare wijze);
- de inbeslagname van materiële goederen (op niet openbare wijze);
- bevoegdheid voor de magistraten, aangezocht voor een ambtelijke opdracht, om in gans het Koninkrijk op te treden, met uitsluiting van bevel tot medebrenging, bestraffing van onwillige getuigen, opheffing van briefgeheim.

B. Artikel 10 schrappen of specificeren in functie van A.

3. Artikel 458 Sw — Beroepsgeheim.

Mogelijke wetsaanvulling :

De uitzondering, voorzien in artikel 458 Sw, uitbreiden door invoeging in dat artikel van « of voor een parlementaire onderzoekscommissie ».

4. Samenloop P.O. en gerechtelijk onderzoek.

A. Het P.O. kan niet interfereren in een lopend gerechtelijk onderzoek.

Mogelijke wetsaanvulling :

De Kamer kan geen onderzoek instellen of doorvoeren t.a.v. feiten die het voorwerp uitmaken van een niet afgesloten gerechtelijk onderzoek.

B. Interdiction de l'auto-incrimination.

Possibilité d'une disposition légale complémentaire:

Tout témoin qui, en faisant une déclaration conforme à la vérité, s'exposerait lui-même à des poursuites, peut refuser de témoigner.

C. Dépositions de magistrats.

Entre les textes de loi contradictoires — d'une part, la loi sur les enquêtes parlementaires et, d'autre part, le Code d'instruction criminelle qui prévoit le secret de l'instruction — il y a lieu de faire un choix qui compléterait le 1.B.

D. Accès aux dossiers judiciaires.

Disposition légale complémentaire:

- soit la proposition Onkelinx-Di Rupo;
- soit la procédure suivie à la Chambre (Commission sur le banditisme) et au Sénat (Glaive).

5. Obligation du secret pour les commissaires — Publication des rapports.

Dans la mesure où une enquête n'est pas publique, il doit être possible d'en faire respecter le secret de manière plus contraignante.

Disposition légale complémentaire:

Rendre les commissaires passibles de la peine portée à l'article 458 du Code pénal.

6. Conclusion des enquêtes parlementaires.

Etant donné que la création d'une commission d'enquête parlementaire se justifie par la nécessité de recueillir des informations, il semble indiqué que les conclusions à formuler le soient sous la forme de « recommandations pour une modification de la loi » ou de « constat de responsabilités ».

P.S. Les problèmes énumérés ci-dessus ont été discutés et partiellement réglés lors de nombreuses discussions parlementaires.

B. Verbod van zelfincriminatie.

Mogelijke wetsaanvulling:

Iedere getuige, die door naar waarheid een verklaring af te leggen, zichzelf zou blootstellen aan strafvervolgning, mag getuigenis weigeren.

C. Optreden van magistraten als getuige.

Tussen de tegenstrijdige wetteksten, enerzijds de Wet op de P.O. en anderzijds het Wetboek van Strafvordering dat het geheim karakter van onderzoek voorziet, dient een keuze gemaakt ter aanvulling van 1.B.

D. Toegankelijkheid van gerechtelijke dossiers.

Wetsaanvulling:

- hetzij voorstel Onkelinx-Di Rupo;
- hetzij procedure gevolgd in Kamer (Bendecommissie) en Senaat (Gladio).

5. Geheimhoudingsplicht commissieleden — Bekendmaking van verslagen.

In de mate dat een onderzoek niet openbaar is, moet de beslotenheid ervan effectiever afdwingbaar zijn.

Wetsaanvulling:

Strafbaarstelling der commissieleden met 458 Sw.

6. Wijze van afsluiting van P.O.

Gezien de motivering tot oprichting van een P.O. informatie inwinnen is, lijkt de verplichting tot het formuleren van besluiten aangewezen in hetzij: « aanbevelingen voor wetswijziging » « vaststellingen van verantwoordelijkheden ».

P.S. Voornoemde knelpunten zijn in vele parlementaire discussies behandeld en deels beslecht.

TABEAU COMPARATIF — «LEGISLATION DROIT D'ENQUETE»

Loi du 3 mai 1880	Décret C.C.F. (12 juin 1981)	Décret VI. R. (20 mars 1984)	Proposition De Beul (Doc. Chambre 91/1, 1981-1982)	Proposition Henrion et Remacle (Doc. Chambre 1117/1, 1984-1985)	Proposition Van Elewyck (Doc. Chambre 801/1, 1986-1987)	Proposition Onkelinx et Di Rupo (Doc. Chambre 675/1, 1988-1989)
Article premier L'exercice du droit d'enquête confié aux Chambres par l'article 40 de la Constitution est réglé par les dispositions suivantes.		Article premier L'exercice du droit d'enquête, confié à chaque conseil par l'article 40 de la loi spéciale du 8 août 1980 de réformes institutionnelles, est réglé, en ce qui concerne le Conseil flamand, dénommé ci-après le Conseil, par les dispositions suivantes.	= Proposition De Beul (Doc. Chambre, 172/1, 1985-1986) = ± Proposition Van Gansbeke (Doc. Chambre, 860/1, 1988-1989)	= Proposition Henrion et Remacle (Doc. Sénat, 78/1, 1985-1986) = Proposition Henrion (Doc. Sénat, 75/1, S.E. 1988) = Proposition Henrion (Doc. Sénat, 783/1, 1989-1990) = Proposition de Donnée et Forêt (Doc. Sénat, 99/1, S.E. 1991-1992)	= Proposition Van Elewyck (Doc. Chambre, 92/1, S.E. 1988)	= Proposition Onkelinx (Doc. Chambre, 47/1, S.E. 1991-1992)
			Pas de modification à l'article 1er, L. 3/5/1880.	Identique à la loi du 3/5/1880, mais en y ajoutant un article 14 (<i>infra</i>)	Article premier L'exercice du droit d'enquête confié aux Chambres par l'article 40 de la Constitution est réglé par les dispositions suivantes.	<i>Idem</i> art. 1, L. 3/5/1880.
Art. 2 Chaque Chambre exerce ce droit par elle-même ou par une commission formée dans son sein.	Article premier Le Conseil de la Communauté française exerce le droit d'enquête par lui-même ou par une commission formée en son sein, pour toute affaire ayant un rapport avec une matière de sa compétence en vertu des paragraphes 2 et 2bis, 4 et 4bis de l'article 59bis de la Constitution.	Art. 2 Le Conseil procède lui-même à l'enquête ou constitue à cet effet une commission dont les membres sont choisis en son sein. Cette commission désigne un président.	Art. 2 A la requête d'au moins un quart de ses membres, chaque Chambre procède elle-même à l'enquête ou forme à cette fin une commission en son sein (De Beul). A la requête d'au moins un tiers de ses membres, chaque Chambre procède elle-même à l'enquête ou forme à cette fin une commission en son sein (Van Gansbeke).	Identique à la loi du 3/5/1880, mais en y ajoutant un article 14 (<i>infra</i>)	Art. 2 La Chambre des représentants ou le Sénat procède à l'enquête à la demande écrite d'un tiers au moins de ses membres et constitue à cet effet une commission dont les membres sont choisis en son sein. La demande indiquera : — l'objet précis de l'enquête; — le nombre de membres qui composeront la commission;	<i>Idem</i> art. 2, L. 3/5/1880.

VERGELIJKENDE TABEL — « WETGEVENDE RECHT VAN ONDERZOEK »

Wet van 3 mei 1880	Decreet C.C.F. (12 juni 1981)	Decreet Vl. Gem. (20 maart 1984)	Voorstel-De Beul (Gedr. St., Kamer, 91/1, 1981-1982)	Voorstel-Henrion en Renacle (Gedr. St., Kamer, 1117/1, 1984-1985)	Voorstel- Van Elweyck (Gedr. St., Kamer, 801/1, 1986-1987)	Voorstel-Onkelinx en Di Rupo (Gedr. St., Kamer, 675/1, 1988-1989)
= Decreet C.R.W. 15 september 1982			= Voorstel-De Beul (Gedr. St., Kamer, 172/1, 1985-1986) = ± Voorstel-Van Gansbeke (Gedr. St., Kamer, 860/1, 1988-1989)	= Voorstel-Henrion en Renacle (Gedr. St., Senaat, 78/1, 1985-1986) = Voorstel-Henrion (Gedr. St., Senaat, 75/1, B.Z., 1988) = Voorstel-Henrion (Gedr. St., Senaat, 783/1, 1989-1990) = Voorstel-de Donnée en Foret (Gedr. St., Senaat, 99/1, B.Z., 1991-1992)	= Voorstel-Van Elweyck (Gedr. St., Kamer, 92/1, B.Z., 1988)	= Voorstel-Onkelinx (Gedr. St., Kamer, 47/1, B.Z., 1991-1992)
Artikel 1		Artikel 1			Artikel 1	
Voor de uitoefening van het recht van onderzoek, bij artikel 40 van de Grondwet aan de Wetgevende Kamers toegekend, gelden de volgende regels.		Voor de uitoefening van het recht van onderzoek, bij artikel 40 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen aan elke Raad verleend, gelden voor de Vlaamse Raad, hierna te noemen de Raad, de volgende regels.	Geen wijziging in artikel 1, W. 3 mei 1880.	Identiek aan de wet van 3 mei 1880, met toevoeging evenwel van een artikel 14 (zie <i>infra</i>).	Voor de uitoefening van het recht van onderzoek, bij artikel 40 van de Grondwet verleend, gelden de volgende regels.	Idem als artikel 1, W. 3 mei 1880.
Art. 2	Artikel 1	Art. 2	Art. 2		Art. 2	
Elke Kamer verricht zelf het onderzoek of stelt daartoe uit haar midden een commissie aan.	De Franse Gemeenschapsraad oefent uit zichzelf of door een in haar schoot gevormde commissie, het onderzoeksrecht uit voor elke zaak welke in verband staat met een aangelegenheid van haar bevoegdheid krachtens de paragrafen 2 en 2bis, 4 en 4bis van artikel 59bis van de Grondwet.	De Raad verricht zelf het onderzoek of stelt daartoe uit zijn midden een commissie aan. Deze commissie wijst een voorzitter aan.	Op verzoek van minstens één vierde van zijn leden verricht elke Kamer zelf het onderzoek of stelt daartoe uit haar midden een commissie aan (De Beul). Op verzoek van minstens één derde van zijn leden verricht elke Kamer zelf het onderzoek of stelt daartoe uit haar midden een commissie aan (Van Gansbeke).	Identiek aan de wet van 3 mei 1880, met toevoeging evenwel van een artikel 14 (zie <i>infra</i>).	Op schriftelijk verzoek van ten minste één derde van zijn leden verricht de Kamer van Volksvertegenwoordigers of de Senaat het onderzoek en stelt daartoe uit zijn leden een commissie aan. Dit verzoek behelst: — de preciese opgave van het te verrichten onderzoek; — het aantal leden van de commissie;	Idem als art. 2 W. 3 mei 1880.

Loi du 3 mai 1880	Décret C.C.F. (12 juin 1981)	Décret V.I. R. (20 mars 1984)	Proposition De Beul (Doc. Chambre 91/1, 1981-1982)	Proposition Henrion et Remacle (Doc. Chambre 1117/1, 1984-1985)	Proposition Van Elewycq (Doc. Chambre 801/1, 1986-1987)	Proposition Onkelinx et Di Rupo (Doc. Chambre 675/1, 1988-1989)
Art. 3	Art. 2	Art. 3			Art. 3	
La commission est constituée et elle délibère conformément aux règles établies par la Chambre.	La commission d'enquête est constituée et elle délibère conformément aux dispositions du règlement du Conseil. Chacun des membres du Conseil a le droit d'assister aux travaux de la commission.	La commission est constituée et elle délibère conformément aux règles établies par le Conseil.	Pas de modification à l'art. 3, L. 3/5/1880.	Identique à la loi du 3/5/1880, mais en y ajoutant un article 14 (<i>infra</i>)	La commission est constituée et elle délibère conformément aux règles établies par la Chambre ou le Sénat.	
Elle procède à l'enquête sans préjudice du droit d'y assister réservé à chacun des membres de la Chambre.	Les séances où l'on entendra des témoins ou des experts sont publiques, à moins que la commission n'en décide autrement.	Sauf décision contraire de la commission, les séances au cours desquelles sont entendus des témoins ou des experts, sont publiques.			— le délai dans lequel le rapport final devra être rédigé. La commission est présidée de plein droit par le président de la Chambre ou du Sénat. Le président peut désigner un vice-président chargé de le remplacer.	
Les séances où l'on entendra des témoins ou des experts sont publiques, à moins que la commission ne décide le contraire.		Il est dressé un compte rendu de toutes les activités de la commission: on. Au terme de l'enquête les conclusions définitives sont communiquées par le président aux membres du Conseil.			Il est dressé un procès-verbal de tous les travaux de la commission. Au terme de l'enquête, les conclusions définitives sont communiquées par le président aux membres de la Chambre ou du Sénat.	
Art. 4	Art. 3	Art. 4	Pas de modification à l'art. 4, L. 3/5/1880.	Identique à la loi du 3/5/1880, mais en y ajoutant un article 14 (<i>infra</i>)	Art. 4	Idem art. 4, L. 3/5/1880.
Les pouvoirs attribués au juge d'instruction, par le Code d'instruction criminelle, appartiennent à la	Les pouvoirs attribués au juge d'instruction, par le Code d'instruction criminelle, appartiennent au	Les pouvoirs attribués au juge d'instruction, par le Code d'instruction criminelle, appartiennent à la			La commission d'enquête ainsi que son président disposent des pouvoirs attribués au juge d'instruction par le	

Wet van 3 mei 1880	Decreet C.C.F. (12 juni 1981)	Decreet Vl. Gem. (20 maart 1984)	Voorstel-De Beul (Gedr. St., Kamer, 91/1, 1981-1982)	Voorstel-Henrion en Remacle (Gedr. St., Kamer, 1117/1, 1984-1985)	Voorstel- Van Elewycx (Gedr. St., Kamer, 801/1, 1986-1987)	Voorstel-Onkelinx en Di Rupo (Gedr. St., Kamer, 675/1, 1988-1989)
Art. 3	Art. 2	Art. 3	Geen wijziging in art. 3, W. 3 mei 1880.	Identiek aan de wet van 3 mei 1880, met toevoeging evenwel van een artikel 14 (zie <i>infra</i>).	Art. 3 — de termijn waarbinnen het eindverslag dient opge- steld. De commissie wordt van rechtswege voorgezeten door de Voorzitter van de Kamer of de Senaat. De Voorzitter kan tén van de ondervoorzitters aanduiden om hem te vervan- gen.	Idem als art. 3 W. 3 mei 1880.
De commissie wordt sa- mengesteld en beraadslaagt met inachtneming van de regels die de Kamer bepaalt. Ieder lid van de Kamer heeft het recht om het onderzoek van de commissie bij te wonen. De vergaderingen waarop getuigen of deskundigen wor- den gehoord, zijn openbaar, tenzij de commissie anders beslist.	De onderzoekscommissie wordt samengesteld en beraadslaagt overeenkomstig de bepalingen van het regle- ment van de Raad. Ieder lid van de Raad heeft het recht de werken van de commissie bij te wonen. De zittingen in dewelke getuigen of deskundigen ge- hoord zullen worden zijn openbaar, tenzij de commis- sie er anders over beslist.	De commissie wordt inge- richt en zij beraadslaagt met inachtneming van de regels die de Raad bepaalt. De vergaderingen waarop getuigen of deskundigen wor- den gehoord, zijn openbaar, tenzij de commissie anders beslist. Van de werkzaamheden van de commissie wordt telkenmale proces-verbaal opgesteld. Bij het einde van het onderzoek worden de defini- tieve conclusies door de voorzitter aan de leden van de Raad medegedeeld.	Geen wijziging in art. 3, W. 3 mei 1880.	Identiek aan de wet van 3 mei 1880, met toevoeging evenwel van een artikel 14 (zie <i>infra</i>).	Art. 4 De commissie wordt inge- richt en zij beraadslaagt met inachtneming van de regels die de Kamer of de Senaat bepaalt. De vergaderingen waarop getuigen of deskundigen wor- den gehoord zijn openbaar, tenzij de commissie anders beslist. Van de werkzaamheden van de commissie wordt telkenmale proces-verbaal opgesteld. Bij het einde van het onderzoek worden de defini- tieve conclusies door de Voorzitter aan de leden van de Kamer, respectievelijk de Senaat, medegedeeld.	Idem als art. 3 W. 3 mei 1880.
Art. 4	Art. 3	Art. 4	Geen wijziging in art. 4, W. 3 mei 1880.	Identiek aan de wet van 3 mei 1880, met toevoeging evenwel van een artikel 14 (zie <i>infra</i>).	Art. 4 De commissie van onderzoek, alsook de voorzitter hebben de be- voegdheden die het Wetboek	Idem als art. 4 W. 3 mei 1880.

Loi du 3 mai 1880	Décret C.C.F. (12 juin 1981)	Décret V.I. R. (20 mars 1984)	Proposition De Beul (Doc. Chambre 91/1, 1981-1982)	Proposition Henrion et Renacle (Doc. Chambre 1117/1, 1984-1985)	Proposition Van Elewyck (Doc. Chambre 801/1, 1986-1987)	Proposition Onkelinx et Di Rupo (Doc. Chambre 675/1, 1988-1989)
Chambre ou à la commission d'enquête, ainsi qu'à leur président. Toutefois, la Chambre a le droit, chaque fois qu'elle ordonne une enquête, de restreindre ces pouvoirs. Ces pouvoirs ne peuvent être délégués, sauf le droit de la Chambre ou de sa commission de faire, en cas de nécessité, procéder, par voie rogatoire, à des devoirs d'instruction spécialement déterminés. Cette mission ne peut être confiée qu'à un conseiller de la cour d'appel ou à un juge du tribunal de première instance du ressort dans lequel le devoir d'instruction doit être rempli.	seil ou à la commission d'enquête, ainsi qu'à leur président. Toutefois, le Conseil a le droit, chaque fois qu'il ordonne une enquête, de restreindre ces pouvoirs. Ces pouvoirs ne peuvent être délégués, sauf le droit du Conseil ou de sa commission de faire, en cas de nécessité, procéder par voie rogatoire à des devoirs d'instruction spécialement déterminés. Cette mission ne peut être confiée qu'à un conseiller de la Cour d'appel ou à un juge du tribunal de première instance du ressort dans lequel le devoir d'instruction doit être rempli. Ce conseiller ou ce juge doit être du rôle linguistique français.	mission d'enquête ou au Conseil ainsi qu'à son président. Ces pouvoirs ne peuvent être délégués, sauf le droit du Conseil ou de la commission de faire, en cas de nécessité, procéder par voie rogatoire à des devoirs d'instruction spécialement déterminés. Cette mission ne peut être confiée qu'à un conseiller à la Cour d'appel ou à un juge du tribunal de première instance du ressort dans lequel le devoir d'instruction doit être accompli.	Identique à la loi du 3/5/1880, mais en y ajoutant un article 14 (<i>infra</i>)	Code d'instruction criminelle. Ces pouvoirs ne peuvent être délégués, sauf le droit de la commission de faire, en cas de nécessité, procéder par voie rogatoire à des devoirs d'instruction spécialement déterminés. Cette mission ne peut être confiée qu'à un conseiller à la Cour d'appel ou à un juge du tribunal de première instance du ressort dans lequel le devoir d'instruction doit être rempli.	Art. 46bis Nul renseignement ne peut être soustrait aux besoins de l'enquête. En matière criminelle, correctionnelle, de police et en matière disciplinaire, le Procureur général près la cour d'appel ou l'Auditeur général doivent délivrer, sur demande expresse du président de la Chambre, ou du président de la commission d'enquête, toute expédition ou copie des actes d'instruction et de procédure que la Chambre, ou la	

Wet van 3 mei 1880	Decreet C.C.F. (12 juni 1981)	Decreet VI. Gem. (20 maart 1984)	Voorstel-De Beul (Gedr. St., Kamer, 91 I, 1981-1982)	Voorstel-Henrion en Remacle (Gedr. St., Kamer, 1117 I, 1984-1985)	Voorstel- Van Elewyck (Gedr. St., Kamer, 801 I, 1986-1987)	Voorstel-Onkelinx en Di Rupo (Gedr. St., Kamer, 675 I, 1988-1989)
van Strafvordering aan de onderzoeksrechter toekomt. Telkens als de Kamer een onderzoek gelaat, kan zij die bevoegdheden beperken. Die bevoegdheden kunnen niet overgedragen worden, behoudens het recht van de Kamer of van haar commissie om, zo nodig, een ambtelijke opdracht te geven voor bepaalde onderzoeksverrichtingen. Die opdracht kan niet gegeven worden dan aan een raadsheer in het Hof van beroep of een rechter in de rechtbank van eerste aanleg van het rechtsgebied waarin de onderzoeksverrichting moet geschieden.	of tot de onderzoekscommissie, alsmede tot hun voorzitter. De Raad heeft echter het recht deze machten te beperken telkens hij een onderzoek beveelt. Deze machten mogen niet afgevaardigd worden behalve het recht van de Raad of zijn commissie om het geval van noodzaak bij ambtelijke wijze over te gaan tot speciaal bepaalde onderzoeksplachten. Deze opdracht kan slechts toevertrouwd worden aan een raadsheer bij het Hof van Beroep of aan een rechter bij de rechtbank van eerste aanleg, van het rechtsgebied in hetwelk de onderzoeksplacht vervult moet worden. Deze raadsman of die rechter moet tot de Franse taalrol behoren.	boek van Strafvordering aan de onderzoeksrechter toekent. Die bevoegdheden kunnen niet worden overgedragen behoudens het recht van de Raad of van de commissie om, zo nodig, een ambtelijke opdracht te geven voor bepaalde onderzoeksverrichtingen. Die opdracht kan enkel gegeven worden aan een raadsheer in het Hof van Beroep of een rechter in de rechtbank van eerste aanleg van het rechtsgebied waarin de onderzoeksverrichting moet geschieden.		van Strafvordering aan de onderzoeksrechter toekent. Die bevoegdheden kunnen niet overgedragen worden, behoudens het recht van de commissie om, zo nodig, een ambtelijke opdracht te geven voor bepaalde onderzoeksverrichtingen. Die opdracht kan enkel gegeven worden aan een raadsheer in het Hof van Beroep of een rechter in de rechtbank van eerste aanleg van het rechtsgebied waarin de onderzoeksverrichting moet geschieden.	Voorstel- Van Elewyck (Gedr. St., Kamer, 801 I, 1986-1987)	Voorstel-Onkelinx en Di Rupo (Gedr. St., Kamer, 675 I, 1988-1989)
				Identiek aan de wet van 3 mei 1880, met toevoeging evenwel van een artikel 14 (zie <i>infra</i>).		Art. 4bis Geen enkele voor het onderzoek noodzakelijke inlichting mag worden achtergehouden. In criminele, correctionele, politie- en tuchtzaken moet de procureur-generaal bij het hof van beroep of de auditeur-generaal op uitdrukkelijk verzoek van de voorzitter van de Kamer of van de voorzitter van de onderzoekscommissie een expeditie of een afschrift van de onderzoeksverrichtingen en proceshandelingen die de Kamer of de commissie voor

Loi du 3 mai 1880	Décret C.C.F. (12 juin 1981)	Décret VI. R. (20 mars 1984)	Proposition De Beul (Doc. Chambre 91/1, 1981-1982)	Proposition Henrion et Remacle (Doc. Chambre 1117/1, 1984-1985)	Proposition Van Elewyck (Doc. Chambre 801/1, 1986-1987)	Proposition Onkelinx et Di Rupo (Doc. Chambre 675/1, 1988-1989)
Art. 5 Les citations sont faites par le ministère d'huissier à la requête, selon le cas, du président de la Chambre, du président de la commission ou du magistrat commis; le délai sera de deux jours au moins, sauf le cas d'urgence.	Art. 5 Toute personne dont la commission a jugé l'audition utile est tenue de déférer à la convocation. Le serment est prêté en français, selon la formule usitée devant la Cour d'assises. Les citations sont faites par un huissier de justice, à la requête, selon le cas, du président du Conseil de la Communauté française, du président de la commission ou du magistrat commis; le délai est de deux jours au moins, sauf les cas d'urgence. La personne qui ne compare pas ou qui refuse de prêter serment ou de déposer est punie d'une amende de 100 à 500 francs.	Art. 5 Les citations sont faites par le ministère d'huissier, à la requête, selon le cas, du président du Conseil, du président de la commission ou du magistrat commis; le délai sera de deux jours, sauf cas d'urgence.	Pas de modification à l'art. 5, L. 3/5/1880.	Identique à la loi du 3/5/1880, mais en y ajoutant un article 14 (<i>infra</i>)	Art. 5 Les citations sont faites par le ministère d'huissier, à la requête, selon le cas, du président de la commission ou du magistrat commis. Le délai sera de deux jours, sauf en cas d'urgence.	Art. 5 Compléter l'article 5 de la loi du 3/5/1880 par un second alinéa : « Nul ne peut s'y soustraire. »
Art. 6 Le président de la Chambre ou le président de la commission a la police de la séance. Il l'exerce dans les limites des pouvoirs attribués aux présidents des cours et tribunaux.	Art. 4 Le président du Conseil ou le président de la commission a la police de la séance. Il l'exerce dans la limite des pouvoirs attribués aux présidents des cours et tribunaux.	Art. 6 Le président du Conseil ou de la commission a la police de la séance. Il l'exerce dans les limites des pouvoirs attribués aux présidents des cours et tribunaux.	Pas de modification à l'art. 6, L. 3/5/1880.	Identique à la loi du 3/5/1880, mais en y ajoutant un article 14 (<i>infra</i>)	Art. 6 Le président de la commission a la police de la séance. Il dispose à cet effet des pouvoirs attribués aux présidents des cours et tribunaux.	Idem art. 6, L. 3/5/1880.

Wet van 3 mei 1880	Decreet C.C.F. (12 juni 1881)	Decreet Vl. Gem. (20 maart 1884)	Voorstel-De Beul (Gedr. St., Kamer, 91/1, 1981-1982)	Voorstel-Henrion en Remacle (Gedr. St., Kamer, 1117/1, 1984-1985)	Voorstel- Van Elewyck (Gedr. St., Kamer, 801/1, 1986-1987)	Voorstel-Onkelinx en Di Rupo (Gedr. St., Kamer, 675/1, 1988-1989)
Art. 5 Dagvaardingen worden door een [gerechtsdeurwaarder] gedaan op verzoek, al naar het geval, van de voorzitter der Kamer, van de voorzitter der commissie of van de aangestelde magistraat; de termijn is ten minste twee dagen, behalve in spoedeisende gevallen.	Art. 5 Ieder persoon waarvan de commissie het verhoor nuttig heeft geacht dient aan de oproep gehoor te geven. De eed wordt in het Frans afgelegd volgens de gebruikelijke formule voor het Hof van Assisen. De dagvaardingen worden door een gerechtsdeurwaarder gedaan op verzoek, al naar gelang, van de voorzitter van de Raad van de Franse Gemeenschap, de voorzitter van de commissie of van de aangestelde rechter; de termijn bedraagt minstens twee dagen, behalve in spoedeisende gevallen. De persoon die niet verschijnt of die weigert de eed af te leggen of te getuigen wordt gestraft met een boete van 100 tot 500 frank.	Art. 5 Dagvaardingen worden door een gerechtsdeurwaarder gedaan op verzoek, al naar het geval, van de voorzitter van de Raad, van de voorzitter van de commissie of van de aangestelde magistraat; de termijn is ten minste twee dagen, behalve in spoedeisende gevallen.	Geen wijziging in art. 5, W. 3 mei 1880.	Identiek aan de wet van 3 mei 1880, met toevoeging evenwel van een artikel 14 (zie <i>infra</i>).	Art. 5 Dagvaardingen worden door een gerechtsdeurwaarder gedaan op verzoek, al naar het geval, van de voorzitter van de commissie of van de aangestelde magistraat. De termijn is ten minste twee dagen, behalve in spoedeisende gevallen.	Idem als art. 5, W. 3 mei 1880, maar toevoeging van een tweede lid: «Niemand is gerechtigd zich daaraan te onttrekken.»
Art. 6 De voorzitter van de Kamer of de voorzitter van de commissie handhaaft de orde in de vergadering. Te dien einde heeft hij dezelfde bevoegdheden als de voorzitters van de hoven en rechtbanken.	Art. 4 De voorzitter van de Raad of de voorzitter van de commissie is belast met de handhaving van de orde in de vergadering. Hij oefent dit uit binnen de perken van de aan voorzitters van hoven en rechtbanken verleende machten.	Art. 6 De voorzitter van de Raad of de voorzitter van de commissie handhaaft de orde in de vergadering. Te dien einde heeft hij dezelfde bevoegdheden als de voorzitters van de hoven en rechtbanken.	Geen wijziging in art. 6, W. 3 mei 1880.	Identiek aan de wet van 3 mei 1880, met toevoeging evenwel van een artikel 14 (zie <i>infra</i>).	Art. 6 De voorzitter van de commissie handhaaft de orde in de vergadering. Te dien einde heeft hij dezelfde bevoegdheden als de voorzitters van de hoven en rechtbanken.	Idem als art. 6, W. 3 mei 1880.

het goede verloop van haar opdracht nuttig acht, afgeven. In bestuurszaken wordt het verzoek van de voorzitter van de Kamer of van de voorzitter van de onderzoekscommissie tot de ter zake bevoegde Minister of Staatssecretaris gericht.

Loi du 3 mai 1880	Décret C.C.F. (12 juin 1981)	Décret VI, R. (20 mars 1984)	Proposition De Baul (Doc. Chambre 91/1, 1981-1982)	Proposition Henrion et Remacle (Doc. Chambre 1117/1, 1984-1985)	Proposition Van Eleweyk (Doc. Chambre 801/1, 1986-1987)	Proposition Onkelinx et Di Rupo (Doc. Chambre 675/1, 1988-1989)
Art. 7 Les outrages et les violences envers les membres de la Chambre qui procèdent ou assistent à l'enquête sont punis conformément aux dispositions du chapitre II du titre V, livre II, du Code pénal concernant les outrages et les violences envers les membres des Chambres législatives.	Art. 6 Les outrages et les violences envers les membres du Conseil qui procèdent ou assistent à l'enquête sont punis conformément aux dispositions du chapitre II, titre V, livre II, du Code pénal concernant les outrages et les violences envers les membres des Chambres législatives.	Art. 7 Les outrages et les violences envers les membres du Conseil qui procèdent ou assistent à l'enquête sont punis conformément aux dispositions du chapitre II du titre V, livre II, du Code pénal concernant les outrages et les violences envers les membres des Chambres législatives.	Pas de modification à l'art. 7, L. 3/5/1880.	Identique à la loi du 3/5/1880, mais en y ajoutant un article 14 (<i>infra</i>)	Art. 7 Les outrages et les violences envers les membres qui procèdent ou assistent à l'enquête sont punis conformément aux dispositions du livre II, titre V, chapitre II, du Code pénal concernant les outrages et les violences envers les membres des Chambres législatives.	<i>Idem</i> art. 7, L. 3/5/1880.
Art. 8 Les témoins, les interprètes et les experts sont soumis, devant la Chambre, la commission ou le magistrat commis, aux mêmes obligations que devant le juge d'instruction, et, en cas de refus ou de négligence d'y satisfaire, ils sont passibles des mêmes peines. Le serment sera prêté d'après la formule usitée devant la cour d'assises.	Art. 8 Ces témoins, les interprètes et les experts sont soumis devant le Conseil, la commission, le président du Conseil, le président de la commission ou le magistrat commis aux mêmes obligations que devant le juge d'instruction et, en cas de refus ou de négligence d'y satisfaire, ils sont passibles des mêmes peines. Le serment sera prêté d'après la formule usitée devant la Cour d'assises.	Art. 8 Ces témoins, les interprètes et les experts sont soumis devant le Conseil, la commission, le président du Conseil, le président de la commission ou le magistrat commis aux mêmes obligations que devant le juge d'instruction et, en cas de refus ou de négligence d'y satisfaire, ils sont passibles des mêmes peines. Le serment sera prêté d'après la formule usitée devant la Cour d'assises.	Pas de modification à l'art. 8, L. 3/5/1880 (sauf implicitement, v. art. 2 de la proposition, <i>infra</i>).	Identique à la loi du 3/5/1880, mais en y ajoutant un article 14 (<i>infra</i>)	Art. 8 Les témoins, les interprètes et les experts sont soumis devant la commission, le président ou le magistrat commis, aux mêmes obligations que devant le juge d'instruction. En cas de refus ou de négligence d'y satisfaire, ils sont passibles des mêmes peines. Le serment sera prêté d'après la formule usitée devant la Cour d'assises.	Compléter l'article 8 par un troisième alinéa : « L'article 458 du Code pénal n'est pas applicable à ceux qui auront, dans une enquête parlementaire, été obligés par le président de la Chambre, le président de la commission d'enquête ou l'un de ses membres, à révéler les secrets qui leur ont été confiés à raison de leur état ou de leur profession. »

Wet van 3 mei 1880	Decreet C.C.F. (12 juni 1981)	Decreet VI. Gem. (20 maart 1984)	Voorstel-De Beul (Gedr. St., Kamer, 91-1, 1981-1982)	Voorstel-Henion en Renacle (Gedr. St., Kamer, 1117-1, 1984-1985)	Voorstel- Van Elewyck (Gedr. St., Kamer, 801-1, 1986-1987)	Voorstel-Onkelinx en Du Rupo (Gedr. St., Kamer, 675-1, 1988-1989)
Art. 7	Art. 6	Art. 7	Art. 7	Art. 7	Art. 7	Idem als art. 7, W. 3 mei 1880.
Smaad en geweld tegen de leden van de Kamer die het onderzoek verrichten of bijwonen, worden gestraft overeenkomstig hetgeen in Boek II, Titel V, hoofdstuk II, van het Strafwetboek bepaald is betreffende smaad en geweld tegen leden van de Wetgevende Kamers.	Smaad en geweld ten aanzien van de leden van de Raad die overgaan tot het onderzoek of dit laatste bijwonen worden gestraft krachtens de bepalingen van hoofdstuk II, Titel V, boek II, van het Strafwetboek betreffende smaad en geweld ten aanzien van de leden der Wetgevende Kamers.	Smaad en geweld tegen de leden van de Raad die het onderzoek verrichten of bijwonen, worden gestraft overeenkomstig hetgeen in boek II, Titel V, hoofdstuk II van het Strafwetboek bepaald is betreffende smaad en geweld tegen leden van Wetgevende Kamers.	Geen wijziging in art. 7, W. 3 mei 1880.	Identiek aan de wet van 3 mei 1880, met toevoeging evenwel van een artikel 14 (zie <i>infra</i>).	Smaad en geweld tegen de leden die het onderzoek verrichten of bijwonen, worden gestraft overeenkomstig hetgeen in boek II, Titel V, hoofdstuk II van het Strafwetboek bepaald is betreffende smaad en geweld tegen leden van de Wetgevende Kamers.	Idem als art. 7, W. 3 mei 1880.
Art. 8	Art. 8	Art. 8	Geen wijziging in art. 8, W. 3 mei 1880 (tenzij impliciet: zie art. 2 van het voorstel, <i>infra</i>).	Identiek aan de wet van 3 mei 1880, met toevoeging evenwel van een artikel 14 (zie <i>infra</i>).	Art. 8	Idem als art. 8 W. 3 mei 1880, maar toevoeging van een derde lid: « Artikel 458 van het Strafwetboek is niet van toepassing op degenen die in een parlementair onderzoek door de voorzitter van de Kamer of de voorzitter of een van de leden van de onderzoekscommissie worden verplicht geheim te maken die hun uit hoofde van hun staat of beroep zijn toevertrouwd. »
Getuigen, tolken en deskundigen hebben tegenover de Kamer, de commissie of de aangestelde magistraat gelijke verplichtingen als tegenover de onderzoeksrechter, op de weigering of het verzuim daaraan te voldoen staan dezelfde straffen.	Getuigen, tolken en deskundigen hebben tegenover de Raad, de commissie, de voorzitter van de Raad, de voorzitter van de commissie of de aangestelde magistraat gelijke verplichtingen als tegenover de onderzoeksrechter, op de weigering of het verzuim daaraan te voldoen, staan dezelfde straffen.	Getuigen, tolken en deskundigen hebben tegenover de Raad, de commissie, de voorzitter van de Raad, de voorzitter van de commissie of de aangestelde magistraat gelijke verplichtingen als tegenover de onderzoeksrechter, op de weigering of het verzuim daaraan te voldoen, staan dezelfde straffen.	Geen wijziging in art. 8, W. 3 mei 1880 (tenzij impliciet: zie art. 2 van het voorstel, <i>infra</i>).	Identiek aan de wet van 3 mei 1880, met toevoeging evenwel van een artikel 14 (zie <i>infra</i>).	Getuigen, tolken en deskundigen hebben tegenover de commissie, de voorzitter of de aangestelde magistraat gelijke verplichtingen als tegenover de onderzoeksrechter. Op de weigering of het verzuim daaraan te voldoen staan dezelfde straffen.	Idem als art. 8 W. 3 mei 1880, maar toevoeging van een derde lid: « Artikel 458 van het Strafwetboek is niet van toepassing op degenen die in een parlementair onderzoek door de voorzitter van de Kamer of de voorzitter of een van de leden van de onderzoekscommissie worden verplicht geheim te maken die hun uit hoofde van hun staat of beroep zijn toevertrouwd. »
Bij de eedaflegging wordt hetzelfde formulier gebruikt als voor het Hof van Assisen.	Bij de eedaflegging wordt hetzelfde formulier gebruikt als voor het Hof van Assisen.	Bij de eedaflegging wordt hetzelfde formulier gebruikt als voor het Hof van Assisen.	Geen wijziging in art. 8, W. 3 mei 1880 (tenzij impliciet: zie art. 2 van het voorstel, <i>infra</i>).	Identiek aan de wet van 3 mei 1880, met toevoeging evenwel van een artikel 14 (zie <i>infra</i>).	Bij de eedaflegging wordt hetzelfde formulier gebruikt als voor het Hof van Assisen.	Idem als art. 8 W. 3 mei 1880, maar toevoeging van een derde lid: « Artikel 458 van het Strafwetboek is niet van toepassing op degenen die in een parlementair onderzoek door de voorzitter van de Kamer of de voorzitter of een van de leden van de onderzoekscommissie worden verplicht geheim te maken die hun uit hoofde van hun staat of beroep zijn toevertrouwd. »

Loi du 3 mai 1880	Décret C.C.F. (12 juin 1981)	Décret VI. R. (20 mars 1984)	Proposition De Beul (Doc. Chambre 91/1, 1981-1982)	Proposition Henrion et Remacle (Doc. Chambre 1117/1, 1984-1985)	Proposition Van Elewyck (801/1, 1986-1987)	Proposition Onkelinx et Di Rupo (Doc. Chambre 675/1, 1988-1989)
Art. 9	Art. 8	Art. 9	Pas de modification à l'art. 9, L. 3/5/1880.	Identique à la loi du 3/5/1880, mais en y ajoutant un article 14 (<i>infra</i>)	Art. 9	<i>Idem</i> art. 9, L. 3/5/1880.
Le coupable de faux témoignage, l'interprète et l'expert coupables de fausses déclarations, le coupable de subornation de témoins, d'experts ou d'interprètes seront punis d'un emprisonnement de deux mois à trois ans et privés de l'exercice du droit de vote et d'éligibilité pendant cinq ans au moins et dix ans au plus.	Le coupable de faux témoignage, l'interprète et l'expert coupables de fausses déclarations, le coupable de subornation de témoins, d'experts ou d'interprètes seront punis d'un emprisonnement de deux mois à trois ans, privés de l'exercice du droit de vote et d'éligibilité pendant cinq ans au moins et dix ans au plus.	Le coupable de faux témoignage, l'interprète et l'expert coupables de fausses déclarations, le coupable de subornation de témoins, d'experts ou d'interprètes seront punis d'un emprisonnement de deux mois à trois ans et privés de l'exercice du droit de vote et d'éligibilité pendant cinq ans au moins et dix ans au plus.			Le coupable de faux témoignage, l'interprète et l'expert coupables de fausses déclarations, le coupable de subornation de témoins, d'experts ou d'interprètes, seront punis d'un emprisonnement de deux mois à trois ans et privés de l'exercice du droit de vote et d'éligibilité pendant cinq ans au moins et dix ans au plus. Lorsque le témoin, l'expert ou l'interprète aura reçu de l'argent, une récompense ou des promesses, il sera condamné, de plus, à une amende de 50 francs à 3 000 francs.	
Lorsque le faux témoin, l'expert ou l'interprète aura reçu de l'argent, une récompense quelconque ou des promesses, il sera condamné de plus à une amende de 50 à 3 000 francs.	Lorsque le faux témoin, l'expert ou l'interprète aura reçu de l'argent, une récompense quelconque ou des promesses, il sera condamné en outre à une amende de 50 à 3 000 francs.	Lorsque le témoin, l'expert ou l'interprète aura reçu de l'argent, une récompense ou des promesses, il sera condamné, de plus, à une amende de 50 francs à 3 000 francs.			Lorsque le témoin, l'expert ou l'interprète aura reçu de l'argent, une récompense ou des promesses, il sera condamné, de plus, à une amende de 50 francs à 3 000 francs.	
La même peine sera appliquée au suborneur, sans préjudice des autres peines.	La même peine sera appliquée aux suborneurs, sans préjudice des autres peines.	La même peine sera appliquée au suborneur, sans préjudice des autres peines.			La même peine sera appliquée au suborneur, sans préjudice des autres peines.	
Le faux témoignage est consommé lorsque le témoin, ayant fait sa déclaration, a déclaré y persister.	Le faux témoignage est consommé lorsque le témoin, ayant fait sa déclaration, a déclaré y persister.	Le faux témoignage est consommé lorsque le témoin, ayant fait sa déclaration, a déclaré y persister.			Le faux témoignage est consommé lorsque le témoin, ayant fait sa déclaration, a déclaré y persister.	
Si le témoin est appelé pour être entendu de nouveau, le faux témoignage n'est consommé que par la dernière déclaration du témoin qu'il persiste dans sa déposition.	Si le témoin est appelé pour être entendu de nouveau, le faux témoignage n'est consommé que par la dernière déclaration du témoin qui persiste dans sa déposition.	Si le témoin est appelé pour être entendu de nouveau, le faux témoignage n'est consommé que par la dernière déclaration du témoin qui persiste dans sa déposition.			Si le témoin est appelé pour être entendu de nouveau, le faux témoignage n'est consommé que par la dernière déclaration du témoin par laquelle celui-ci persiste dans sa déposition.	

Wet van 3 mei 1880	Decreet C.C.F. (12 juni 1981)	Decreet VI. Gem. (20 maart 1984)	Voorstel-De Beul (Gedr. St. Kamer, 91/1, 1981-1982)	Voorstel-Henrion en Remacle (Gedr. St. Kamer, 1117/1, 1984-1985)	Voorstel- Van Elewyck (Gedr. St. Kamer, 801/1, 1986-1987)	Voorstel-Onkelinx en Di Rupo (Gedr. St. Kamer, 675/1, 1988-1989)
Art. 9	Art. 8	Art. 9	Geen wijziging in art. 9, W. 3 mei 1880.	Identiek aan de wet van 3 mei 1880, met toevoeging evenwel van een artikel 14 (zie <i>infra</i>).	Art. 9	Idem als art. 9, W. 3 mei 1880.
Hij die schuldig is aan valse getuigenis, de tolk en de des- kundige die schuldig zijn aan valse verklaringen en hij die schuldig is aan verleiding van getuigen, deskundigen of tol- ken, worden gestraft met ge- vangenisstraf van twee maan- den tot drie jaar en wor- den voor een termijn van ten minste vijf jaar en ten hoogste tien jaar ontzet van het recht om te kiezen en gekozen te worden.	Hij die zich schuldig maakt aan valse getuigenissen, de tolk en de deskundige die zich schuldigen maken aan valse ver- klaringen, hij die zich schul- dig maakt aan omkoperij van getuigen, deskundigen of tolken, worden gestraft met een gevangenisstraf van twee maanden tot drie jaar en wor- den ontzet uit hun stemrecht en uit het recht om verkozen te worden, gedurende min- stens vijf jaar en ten hoogste tien jaar.	Hij die schuldig is aan valse getuigenis, de tolk en de des- kundige die schuldig zijn aan valse verklaringen en hij die schuldig is aan verleiding van getuigen, deskundigen of tolken, worden gestraft met gevangenisstraf van twee maanden tot drie jaar en wor- den voor een termijn van ten minste vijf jaar en ten hoogste tien jaar ontzet van het recht om te kiezen en gekozen te worden.			Hij die schuldig is aan valse getuigenis, de tolk en de des- kundige die schuldig zijn aan valse verklaringen en hij die schuldig is aan verleiding van getuigen, deskundigen of tolken, worden gestraft met gevangenisstraf van twee maanden tot drie jaar en wor- den voor een termijn van ten minste vijf jaar en ten hoogste tien jaar ontzet van het recht om te kiezen en gekozen te worden.	
Heeft de valse getuige, de deskundige of de tolk geld, een beloning of een belofte aangenomen, dan wordt hij bovendien veroordeeld tot geldboete van vijftig frank tot drieduizend frank.	Wanneer de valse getuige, deskundige of tolk, geld, een beloning of een belofte of andere beloning of belof- ten gekregen heeft, wordt hij bovendien veroordeeld tot een boete van 50 tot 3 000 frank.	Heeft de getuige, de deskundige of de tolk geld, een beloning of een belofte aangenomen, dan wordt hij bovendien veroordeeld tot geldboete van vijftig frank tot drieduizend frank.			Heeft de getuige, de deskundige of de tolk geld, een beloning of een belofte aangenomen, dan wordt hij bovendien veroordeeld tot een geldboete van vijftig tot drieduizend frank.	
Dezelfde straf wordt toege- past op de verleider, onver- minderd de andere straffen.	Dezelfde straf zal toegepast worden jegens de omkopers onverminderd de andere straffen.	Dezelfde straf wordt toege- past op de verleider, onver- minderd de andere straffen.			Dezelfde straf wordt toege- past op de verleider, onver- minderd de andere straffen.	
Valse getuigenis is vol- tooid, wanneer de getuige zijn getuigenis heeft afgelegd en ver- klaard heeft daarbij te vol- harden.	De valse getuigenis is vol- tooid wanneer de getuige die zijn getuigenis afgelegd heeft, verklaard heeft erin te volhar- den.	Valse getuigenis is voltooid, wanneer de getuige zijn getui- genis heeft afgelegd en ver- klaard heeft daarbij te vol- harden.			Valse getuigenis is voltooid, wanneer de getuige zijn ge- tuigenis heeft afgelegd en ver- klaard heeft daarbij te vol- harden.	
Wordt de getuige opgeroe- pen om opnieuw te worden gehoord, dan is het valse ge- tuigenis eerst voltooid met de laatste verklaring van de ge- tuige dat hij bij zijn getuigenis volhardt.	Indien de getuige opgeroe- pen wordt om opnieuw ver- tooid te worden is de valse getuigenis slechts voltooid bij de laatste verklaring van de getuige die in zijn getuigenis volhardt.	Wordt de getuige opgeroe- pen om opnieuw te worden gehoord, dan is het valse ge- tuigenis eerst voltooid met de laatste verklaring van de ge- tuige dat hij bij zijn getuigenis volhardt.			Wordt de getuige opgeroe- pen om opnieuw te worden gehoord, dan is de valse getui- genis eerst voltooid met de laatste verklaring van de getuige dat hij bij zijn ge- tuigenis volhardt.	

Loi du 3 mai 1880	Décret C.C.F. (12 juin 1981)	Décret VI. R. (20 mars 1984)	Proposition De Beul (Doc. Chambre 91/1, 1981-1982)	Proposition Henrion et Remacle (Doc. Chambre 1117/1, 1984-1985)	Proposition Van Elewycck (Doc. Chambre 801/1, 1986-1987)	Proposition Onkelinx et Di Rupo (Doc. Chambre 675/1, 1988-1989)
Art. 10	Art. 9	Art. 10	Pas de modification à l'art. 10, L. 3/5/1880.	Identique à la loi du 3/5/1880, mais en y ajoutant un article 14 (<i>infra</i>)	Art. 10 Les procès-verbaux constatant les infractions seront transmis au procureur général près la Cour d'appel dans le ressort de laquelle elles auront été commises, pour qu'il y soit donnée telle suite que de droit. S'il existe des circonstances atténuantes, les peines seront diminuées conformément au Code pénal.	<i>Idem</i> art. 11, L. 3/5/1880.
Art. 11	Art. 10	Art. 11	Pas de modification à l'art. 11, L. 3/5/1880.	Identique à la loi du 3/5/1880, mais en y ajoutant un article 14 (<i>infra</i>)	Art. 11 Les indemnités dues aux personnes dont le concours a été requis dans l'enquête sont réglées conformément au tarif des frais en matière civile.	<i>Idem</i> art. 12, L. 3/5/1880.
Art. 12	Art. 11	Art. 12	Pas de modification à l'art. 11, L. 3/5/1880.	Identique à la loi du 3/5/1880, mais en y ajoutant un article 14 (<i>infra</i>)	Art. 12 Les dépenses résultant de l'enquête sont imputées sur le budget de la Chambre qui l'a ordonnée.	

Wet van 3 mei 1880	Decreet C.C.F. (12 juni 1981)	Decreet Vl. Gem. (20 maart 1984)	Voorstel-De Brul (Gedr. St. Kamer, 91 I. 1981-1982)	Voorstel-Henrion en Remacle (Gedr. St. Kamer, 1117 I. 1. 1984-1985)	Voorstel- Van Elewycx (Gedr. St. Kamer, 801 I. 1. 1986-1987)	Voorstel-Onkelinx en Di Rupo (Gedr. St. Kamer, 675 I. 1. 1988-1989)
Art. 10 Het proces-verbaal dat het misdrijf vaststelt, wordt gezonden aan de procureur-generaal bij het Hof van beroep van het rechtsgebied waarin het misdrijf is gepleegd, opdat daaraan gevolg wordt gegeven als naar recht. Indien er verzachtende omstandigheden aanwezig zijn, worden de straffen verminderd overeenkomstig het Strafwetboek.	Art. 9 De vervolgingen worden ingesteld op verzoek van de voorzitter van de commissie of, wanneer de opdracht dan deze laatste ten einde is, op verzoek van de voorzitter van de Raad. De processen-verbaal welke de inbreuken vaststellen worden overhandigd aan de procureur-generaal bij het Hof van Beroep van het rechtsgebied in hetwelk ze gepleegd worden, om er het gevolg aan te geven welk het recht vereist. Indien het het rechtsgebied van het Hof van beroep te Brussel betreft en dat de procureur-generaal niet van de Franse taalrolis, worden processen-verbaal aan de eerste van zijn substituten van de Franse taalrol overhandigd.	Art. 10 Het proces-verbaal dat het misdrijf vaststelt, wordt gezonden aan de procureur-generaal bij het Hof van Beroep van het rechtsgebied waarin het misdrijf is gepleegd, opdat daaraan gevolg wordt gegeven als naar recht. Indien er verzachtende omstandigheden aanwezig zijn, worden de straffen verminderd overeenkomstig het Strafwetboek.	Geen wijziging in art. 10, W. 3 mei 1880.	Identiek aan de wet van 3 mei 1880, met toevoeging evenwel van een artikel 14 (zie <i>infra</i>).	Art. 10 Het proces-verbaal dat het misdrijf vaststelt, wordt gezonden aan de procureur-generaal bij het hof van beroep van het rechtsgebied waarin het misdrijf is gepleegd, opdat daaraan gevolg wordt gegeven als naar recht. Indien er verzachtende omstandigheden aanwezig zijn, worden de straffen verminderd overeenkomstig het Strafwetboek.	Idem als art. 10, W. 3 mei 1880.
Art. 11 De vergoedingen verschuldigd aan de personen wier medewerking bij het onderzoek is gevorderd, worden uitgekeerd overeenkomstig het tarief van gerechtskosten in burgerlijke zaken.	Art. 10 De vergoedingen welke verschuldigd zijn aan de personen die bij het onderzoek dienen mee te werken worden geregeld overeenkomstig het tarief der kosten in burgerlijke zaken.	Art. 11 De vergoedingen verschuldigd aan de personen wier medewerking bij het onderzoek werd gevorderd, worden geregeld overeenkomstig het tarief der kosten in burgerlijke zaken.	Geen wijziging in art. 11, W. 3 mei 1880.	Identiek aan de wet van 3 mei 1880, met toevoeging evenwel van een artikel 14 (zie <i>infra</i>).	Art. 11 De vergoedingen verschuldigd aan de personen wier medewerking bij het onderzoek werd gevorderd, worden geregeld overeenkomstig het tarief der kosten in burgerlijke zaken.	Idem als art. 11, W. 3 mei 1880.
Art. 12 De uitgaven voor het onderzoek worden aangerekend op de begroting van de Kamer die het onderzoek heeft gelast.	Art. 11 De uitgaven voortvloeiend uit het onderzoek worden in mindering gebracht op de begroting van de Raad.	Art. 12 De uitgaven, door het onderzoek veroorzaakt, worden aangerekend op de begroting van de Raad.	Geen wijziging in art. 12, W. 3 mei 1880.	Identiek aan de wet van 3 mei 1880, met toevoeging evenwel van een artikel 14 (zie <i>infra</i>).	Art. 12 De uitgaven, door het onderzoek veroorzaakt, worden aangerekend op de begroting van de Kamer, respectievelijk de Senaat.	Idem als art. 12, W. 3 mei 1880.

Loi du 3 mai 1880		Proposition De Beul (Doc. Chambre 91/1, 1981-1982)	Proposition Henrion et Remacle (Doc. Chambre 1117/1, 1984-1985)	Proposition Van Elewyck (Doc. Chambre 801/1, 1986-1987)	Proposition Onkelinx et Di Rupo (Doc. Chambre 675/1, 1988-1989)
Art. 13	Art. 12	Art. 13	Art. 13	Art. 13	<i>Idem</i> art. 13, L. 3/5/1880.
Les pouvoirs de la commission cessent en cas de dissolution de la Chambre qui a ordonné l'enquête. Ils sont suspendus par la clôture de la session, à moins que la Chambre n'en décide autrement.	Les commissions d'enquête ont un caractère temporaire. Leur mission prend fin par le dépôt de leur rapport et au plus tard à l'expiration d'un délai d'un an, à compter de leur création. Elle prend fin en cas de dissolution du Conseil qui a ordonné l'enquête. Elle est suspendue par la clôture de la session, à moins que le Conseil n'en décide autrement.	Les pouvoirs de la commission cessent en cas de dissolution du Conseil. Ils sont suspendus par la clôture de la session, à moins que la chambre n'en décide autrement.	Identique à la loi du 3/5/1880, mais en y ajoutant un article 14 (<i>infra</i>)	Les pouvoirs de la commission cessent en cas de dissolution de la Chambre ou du Sénat. Ils sont suspendus par la clôture de la session, à moins que la Chambre ou le Sénat n'en décide autrement.	
	Art. 13		Identique à la loi du 3/5/1880, mais en y ajoutant un article 14 (<i>infra</i>)	Art. 14	
	Le présent décret entre en vigueur le jour de sa publication.		Identique à la loi du 3/5/1880, mais en y ajoutant un article 14 (<i>infra</i>)	La loi du 3 mai 1880 sur les enquêtes parlementaires est abrogée.	
	Art. 7		Art. 14		
	Les membres de la commission, ainsi que ceux qui, à un titre quelconque, y assistent ou participent à leurs travaux sont tenus au secret.		§ 1 ^{er} . Les membres des commissions d'enquête, ainsi que ceux qui, à un titre quelconque, assistent ou participent à leurs travaux, sont tenus au secret.		

Wet van 3 mei 1880	Decreet C.C.F. (12 juni 1981)	Decreet Vl. Gem. (20 maart 1984)	Voorstel-De Beul (Gedr. St. Kamer, 91/1, 1981-1982)	Voorstel-Henrion en Renacle (Gedr. St. Kamer, 1117/1, 1984-1985)	Voorstel- Van Elewyck (Gedr. St. Kamer, 801/1, 1986-1987)	Voorstel-Onkeldinx en Di Rupo (Gedr. St. Kamer, 675/1, 1988-1989)
Art. 13 De bevoegdheid van de commissie vervalt door de ontbinding van de Kamer die het onderzoek heeft gelast. Haar werkzaamheden worden geschorst door de sluiting van de zitting, tenzij de Kamer anders beslist.	Art. 12 De onderzoekscommissies zijn van tijdelijke aard. Hun opdracht komt ten einde bij het neerleggen van hun verslag en ten laatste na verloop van een termijn van één jaar, te rekenen van hun stichting. Zij komt ten einde in geval van ontbinding van de Raad die het onderzoek bevelen heeft. Zij wordt opgeschort bij het sluiten van de zitting behalve indien de Raad er anders over beslist.	Art. 13 De bevoegdheden van de Commissie vervallen bij ontbinding van de Raad. Zij worden geschorst door de sluiting van het zittingsjaar, tenzij de Raad anders beslist.	Geen wijziging in art. 13, W. 3 mei 1880.	Identiek aan de wet van 3 mei 1880, met toevoeging evenwel van een artikel 14 (zie <i>infra</i>).	Art. 13 De bevoegdheden van de commissie vervallen bij ontbinding van de Kamer, respectievelijk de Senaat, door de sluiting van het zittingsjaar, tenzij de Kamer, respectievelijk de Senaat anders beslist.	Idem als art. 13, W. 3 mei 1880.
Art. 13 De bevoegdheid van de commissie vervalt door de ontbinding van de Kamer die het onderzoek heeft gelast. Haar werkzaamheden worden geschorst door de sluiting van de zitting, tenzij de Kamer anders beslist.	Art. 12 De onderzoekscommissies zijn van tijdelijke aard. Hun opdracht komt ten einde bij het neerleggen van hun verslag en ten laatste na verloop van een termijn van één jaar, te rekenen van hun stichting. Zij komt ten einde in geval van ontbinding van de Raad die het onderzoek bevelen heeft. Zij wordt opgeschort bij het sluiten van de zitting behalve indien de Raad er anders over beslist.	Art. 13 De bevoegdheden van de Commissie vervallen bij ontbinding van de Raad. Zij worden geschorst door de sluiting van het zittingsjaar, tenzij de Raad anders beslist.	Geen wijziging in art. 13, W. 3 mei 1880.	Identiek aan de wet van 3 mei 1880, met toevoeging evenwel van een artikel 14 (zie <i>infra</i>).	Art. 13 De bevoegdheden van de commissie vervallen bij ontbinding van de Kamer, respectievelijk de Senaat, door de sluiting van het zittingsjaar, tenzij de Kamer, respectievelijk de Senaat anders beslist.	Idem als art. 13, W. 3 mei 1880.
Art. 13 De bevoegdheid van de commissie vervalt door de ontbinding van de Kamer die het onderzoek heeft gelast. Haar werkzaamheden worden geschorst door de sluiting van de zitting, tenzij de Kamer anders beslist.	Art. 12 De onderzoekscommissies zijn van tijdelijke aard. Hun opdracht komt ten einde bij het neerleggen van hun verslag en ten laatste na verloop van een termijn van één jaar, te rekenen van hun stichting. Zij komt ten einde in geval van ontbinding van de Raad die het onderzoek bevelen heeft. Zij wordt opgeschort bij het sluiten van de zitting behalve indien de Raad er anders over beslist.	Art. 13 De bevoegdheden van de Commissie vervallen bij ontbinding van de Raad. Zij worden geschorst door de sluiting van het zittingsjaar, tenzij de Raad anders beslist.	Geen wijziging in art. 13, W. 3 mei 1880.	Identiek aan de wet van 3 mei 1880, met toevoeging evenwel van een artikel 14 (zie <i>infra</i>).	Art. 13 De bevoegdheden van de commissie vervallen bij ontbinding van de Kamer, respectievelijk de Senaat, door de sluiting van het zittingsjaar, tenzij de Kamer, respectievelijk de Senaat anders beslist.	Idem als art. 13, W. 3 mei 1880.
Art. 13 De bevoegdheid van de commissie vervalt door de ontbinding van de Kamer die het onderzoek heeft gelast. Haar werkzaamheden worden geschorst door de sluiting van de zitting, tenzij de Kamer anders beslist.	Art. 12 De leden van de commissie alsmede zij die, in gelijk welke hoedanigheid deze bijwonen of aan hun werken deelnemen, zijn tot geheim gehouden.	Art. 13 De bevoegdheden van de Commissie vervallen bij ontbinding van de Raad. Zij worden geschorst door de sluiting van het zittingsjaar, tenzij de Raad anders beslist.	Geen wijziging in art. 13, W. 3 mei 1880.	Identiek aan de wet van 3 mei 1880, met toevoeging evenwel van een artikel 14 (zie <i>infra</i>).	Art. 13 De bevoegdheden van de commissie vervallen bij ontbinding van de Kamer, respectievelijk de Senaat, door de sluiting van het zittingsjaar, tenzij de Kamer, respectievelijk de Senaat anders beslist.	Idem als art. 13, W. 3 mei 1880.
Art. 13 De bevoegdheid van de commissie vervalt door de ontbinding van de Kamer die het onderzoek heeft gelast. Haar werkzaamheden worden geschorst door de sluiting van de zitting, tenzij de Kamer anders beslist.	Art. 12 De leden van de commissie alsmede zij die, in gelijk welke hoedanigheid deze bijwonen of aan hun werken deelnemen, zijn tot geheim gehouden.	Art. 13 De bevoegdheden van de Commissie vervallen bij ontbinding van de Raad. Zij worden geschorst door de sluiting van het zittingsjaar, tenzij de Raad anders beslist.	Geen wijziging in art. 13, W. 3 mei 1880.	Identiek aan de wet van 3 mei 1880, met toevoeging evenwel van een artikel 14 (zie <i>infra</i>).	Art. 13 De bevoegdheden van de commissie vervallen bij ontbinding van de Kamer, respectievelijk de Senaat, door de sluiting van het zittingsjaar, tenzij de Kamer, respectievelijk de Senaat anders beslist.	Idem als art. 13, W. 3 mei 1880.

Loi du 3 mai 1880	Décret C.C.F. (12 juin 1981)	Décret VI. R. (20 mars 1984)	Proposition De Beul (Doc. Chambre 91/1, 1981-1982)	Proposition Hennion et Remacle (Doc. Chambre 1117/1, 1984-1985)	Proposition Van Elewyck (Doc. Chambre 801/1, 1986-1987)	Proposition Onkelinx et Di Rupo (Doc. Chambre 675/1, 1988-1989)
				Toute infraction à cette disposition sera punie des peines prévues à l'article 438 du Code pénal. La même obligation existe dans le chef des membres des commissions parlementaires chargées d'instruire une demande de poursuites en vertu de l'article 45 de la Constitution ou une action éventuelle devant la Cour de cassation en vertu de l'article 90 de la Constitution. § 2. L'assemblée intéressée peut décider, par un vote spécial et après s'être constituée en comité secret, de ne pas autoriser la publication de tout ou partie du rapport d'une commission d'enquête ou de poursuites. Seront punis des peines de l'article 438 du Code pénal, tous ceux qui auront divulgué une information relative aux travaux, aux délibérations, aux actes et aux rapports non publiés des dites commissions.		

Wet van 3 mei 1880	Decreet C.C.F. (12 juni 1981)	Decreet VI. Gem. (20 maart 1984)	Voorstel-De Beul (Gedr. St., Kamer, 91:1, 1981-1982)	Voorstel-Henrion en Remacle (Gedr. St., Kamer, 1117/1, 1984-1985)	Voorstel- Van Elewyck (Gedr. St., Kamer, 801:1, 1986-1987)	Voorstel-Onkelinx en Di Rupo (Gedr. St., Kamer, 675:1, 1988-1989)
				Iedere overtreding van die bepaling wordt gestraft met de bij artikel 458 van het Strafwetboek gestelde straffen. Dezelfde verplichting geldt voor de leden van de parlementscommissies die belast zijn met het onderzoek van een verzoek ertoe strekkend verlof te verlenen voor het instellen van vervolging krachtens artikel 45 van de Grondwet of een eventuele rechtsvordering voor het Hof van Cassatie krachtens artikel 90 van de Grondwet. § 2. De betrokken vergadering kan, bij afzonderlijke stemming en met gesloten deuren, beslissen dat het verlag van een onderzoekscommissie of van een commissie belast met het onderzoek van een verzoek ertoe strekkend verlof te verlenen voor het instellen van vervolging niet of slechts gedeeltelijk mag worden bekendgemaakt. Hij die ruchtbaarheid geeft aan een inlichting in verband met de werkzaamheden, de beraadslagingen en besluiten of de niet-bekendgemaakte stukken en verslagen van die commissies, wordt gestraft met de bij artikel 458 van het Strafwetboek gestelde straffen.		

Loi du 3 mai 1880	Décret C.C.F. (12 juin 1981)	Décret VI. R. (20 mars 1984)	Proposition De Beul (Doc. Chambre 91/1, 1981-1982)	Proposition Henrion et Remacle (Doc. Chambre 1117/1, 1984-1985)	Proposition Van Elewyck (Doc. Chambre 801/1, 1986-1987)	Proposition Onkelinx et Di Rupo (Doc. Chambre 675/1, 1988-1989)
			CHAPITRE I Droit de contrôle collectif Article 1er L'article 2 de la loi du 3 mai 1880 sur les enquêtes parlementaires est remplacé par la disposition suivante: Art. 2 Chaque commission parlementaire peut inviter et entendre en qualité de témoins ou d'experts des personnes ou organismes qui ne font pas partie des instances législatives ou de leurs Exécutifs. Les témoins ou experts qui, sauf en cas de force majeure, refusent de comparaître, peuvent être punis pour outrage au Parlement conformément à ce qui est prévu dans le Livre II, titre V, chapitre II du Code pénal en matière d'outrages et de violences envers les membres des Chambres législatives. Art. 3 Les présidents des instances législatives ou de leurs commissions peuvent charger le Comité supérieur de contrôle de procéder à une enquête donnée.			

Wet van 3 mei 1880	Decreet C.C.F. (12 juni 1981)	Decreet VI. Gem. (20 maart 1984)	Voorstel-De Beul (Gedr. St., Kamer, 91/1, 1981-1982)	Voorstel-Henricx en Renacle (Gedr. St., Kamer, 1117/1, 1984-1985)	Voorstel- Van Elewycx (Gedr. St., Kamer, 801/1, 1986-1987)	Voorstel-Onkelinx en Di Rupo (Gedr. St., Kamer, 675/1, 1988-1989)
			HOOFDSTUK I Collectief controlerecht Artikel 1 Artikel 2 van de wet van 3 mei 1880 op het parlementair onderzoek wordt vervangen door de volgende bepaling: Art. 2 Iedere parlementscommissie kan personen of instellingen die niet tot de wetgevende instellingen of hun Executieven behoren als getuigen of als deskundigen uitnodigen en horen. Getuigen of deskundigen die — behoudens heikracht of overmacht — weigeren te verschijnen, kunnen worden gestraft wegens smaad aan het Parlement, overeenkomstig hetgeen in Boek II, titel V, hoofdstuk II van het Strafwetboek is bepaald betreffende smaad en geweld tegen leden van de Wetgevende Kamers. Art. 3 De voorzitters van de wetgevende instellingen of van hun commissies kunnen het Hoog Comité van Toezicht met een bepaald onderzoek gelasten.			

Loi du 3 mai 1880	Décret C.C.F. (12 juin 1981)	Décret Vl. R. (20 mars 1984)	Proposition De Beul (Doc. Chambre 91/1, 1981-1982)	Proposition Henrion et Remacle (Doc. Chambre 111/1, 1984-1985)	Proposition Van Eleweyck (Doc. Chambre 801/1, 1986-1987)	Proposition Onkelinx et Di Rupo (Doc. Chambre 675/1, 1988-1989)
			Dans ce cas, le Comité supérieur de contrôle fait rapport directement au président de l'instance qui l'a chargé de l'enquête. En cas d'urgence, les présidents des instances visées peuvent fixer un délai dans lequel le rapport doit être déposé. Art. 4 Les services de la Sûreté de l'Etat relèvent de la compétence du Ministre de la Justice qui est assisté par une commission ad hoc de la Chambre des Représentants. CHAPITRE II Droit de contrôle individuel Art. 5 Chaque parlementaire dispose d'un droit de contrôle individuel sur les organismes publics. Il peut exercer ce droit en procédant à une enquête ou à une inspection.			

Wet van 3 mei 1880	Decreet C.C.F. (12 juni 1981)	Decreet Vl. Gem. (20 maart 1984)	Voorstel-De Beul (Gedr. St., Kamer, 91/1, 1981-1982)	Voorstel-Henrion en Remacle (Gedr. St., Kamer, 1117/1, 1984-1985)	Voorstel- Van Elweyck (Gedr. St., Kamer, 801/1, 1986-1987)	Voorstel-Onkelinx en Di Rupo (Gedr. St., Kamer, 675/1, 1988-1989)
			In dit geval brengt het Hoog Comité van Terechtstreeks verslag uit bij de voorzitter van het opdragtegevend lichaam. In geval van hoogdringendheid kunnen de voorzitters van bedoelde lichamen de termijnen bepalen waarin het verslag moet worden neergelegd. Art. 4 De diensten van de Staatsveiligheid behoren tot de bevoegdheid van de Minister van Justitie, daartoe bijgeaan door een commissie ad hoc van de Kamer van Volksvertegenwoordigers. HOOFDSTUK II Individueel controlerecht Art. 5 Ieder parlementslid beschikt over een individueel controlerecht op de overheidsinstellingen. Dit recht kan worden uitgeoefend door onderzoek of door inspectie.			

Loi du 3 mai 1880	Décret C.C.F. (12 juin 1981)	Décret VI. R. (20 mars 1984)	Proposition De Beul (Doc. Chambre 91/1, 1981-1982)	Proposition Henrion et Renacle (Doc. Chambre 1117/1, 1984-1985)	Proposition Van Elewyck (Doc. Chambre 801/1, 1986-1987)	Proposition Onkelinx et Di Rupo (Doc. Chambre 675/1, 1988-1989)
			Art. 6 (De Beul) Sont considérés comme organismes publics pour l'application de la présente loi: 1° les services publics centralisés et décentralisés de l'Etat, des provinces et des communes; 2° les personnes physiques et morales concessionnaires d'un service public ou chargées d'une mission qui sort du cadre de l'entreprise privée et que la loi ou les pouvoirs publics leur ont confiée dans l'intérêt général, pour autant qu'il s'agisse de ce service public ou de l'accomplissement de cette mission; 3° les personnes physiques et morales qui participent à un service public ou à l'accomplissement d'une mission sortant du cadre de l'entreprise privée et qui, pour ce service public ou cette mission, tirent la moitié au moins des sommes affectées à leurs dépenses des budgets des services publics visés au 1° ci-avant, pour autant qu'il s'agisse de ce service public ou de l'accomplissement de cette mission; 4° l'armée et la gendarmerie, ainsi que les organismes auxquels le législateur ou le Conseil d'Etat a conféré le caractère de pouvoir public (De Beul).	Art. 6 (Van Gansbeke) Sont considérés comme organismes publics pour l'application de la présente loi: 1) les services publics centralisés et décentralisés de l'Etat, des provinces et des communes; 2) les personnes physiques et morales concessionnaires d'un service public ou chargées d'une mission qui sort du cadre de l'entreprise privée et que la loi ou les pouvoirs publics leur ont confiée dans l'intérêt général, pour autant qu'il s'agisse de ce service public ou de l'accomplissement de cette mission; 3) les personnes physiques et morales qui participent à un service public ou à l'accomplissement d'une mission sortant du cadre de l'entreprise privée et qui, pour ce service public ou cette mission, tirent la moitié au moins des sommes affectées à leurs dépenses des budgets des services publics visés au 1) ci-avant, pour autant qu'il s'agisse de ce service public ou de l'accomplissement de cette mission (Van Gansbeke).		

Wet van 3 mei 1880	Decreet C.C.F. (12 juni 1981)	Decreet Vl. Gem. (20 maart 1984)	Voorstel-De Beul (Gedr. St., Kamer, 91/1, 1981-1982)	Voorstel-Henrion en Remacle (Gedr. St., Kamer, 1117/1, 1984-1985)	Voorstel- Van Eleyck (Gedr. St., Kamer, 801/1, 1986-1987)	Voorstel-Onkelinx en Di Rupo (Gedr. St., Kamer, 675/1, 1988-1989)
			Art. 6 (De Beul) Voor de toepassing van deze wet worden als overheidsinstellingen aangezien: 1° de gecentraliseerde en gedecentraliseerde openbare diensten van de Staat, van de provincies en van de gemeenten; 2° de natuurlijke en rechtspersonen die concessiehouder zijn van een openbare dienst of die gelast zijn met een taak die de grenzen van het privaat bedrijf te buiten gaat en die de wet of de openbare machten hun hebben toevertrouwd in het belang van het algemeen, voor zover het de uitvoering van die openbare dienst of die taak betreft; 3° de natuurlijke en rechtspersonen die deelnemen aan de uitvoering van een openbare dienst of van een taak die de grenzen van een privaat bedrijf te buiten gaat en die tenminste de helft van hun uitgaven voor die openbare dienst of die taak ontvangen uit begrotingen van de onder 1° hiervoren vermelde openbare diensten, voor zover het de uitvoering van die openbare dienst of taak betreft; 4° het leger en de rijkswacht alsmede de instellingen waaraan door de wetgeving of door de rechtspraak van de Raad van State het karakter van administratieve overheid is toegekend. (De Beul)	Art. 6 (Van Gansbeke) Voor de toepassing van deze wet worden als overheidsinstellingen beschouwd: 1) de gecentraliseerde en gedecentraliseerde openbare diensten van de Staat, van de provincies en van de gemeenten; 2) de natuurlijke en rechtspersonen die concessiehouder zijn van een openbare dienst of die gelast zijn met een taak die de grenzen van het privaat bedrijf te buiten gaat en die de wet of de openbare machten hun hebben toevertrouwd in het belang van het algemeen, voor zover het de uitvoering van die openbare dienst of die taak betreft; 3) de natuurlijke en rechtspersonen die deelnemen aan de uitvoering van een openbare dienst of van een taak die de grenzen van een privaat bedrijf te buiten gaat en die ten minste de helft van hun uitgaven voor die openbare dienst of die taak ontvangen uit begrotingen van de onder 1) hiervoren vermelde openbare diensten, voor zover het de uitvoering van die openbare dienst of taak betreft. (Van Gansbeke)		

Loi du 3 mai 1980	Décret C.C.F. (12 juin 1981)	Décret Vl. R. (20 mars 1984)	Proposition De Beul (Doc. Chambre 91/1, 1981-1982)	Proposition De Beul (Doc. Chambre 91/1, 1981-1982)	Proposition De Beul (Doc. Chambre 91/1, 1981-1982)	Proposition De Beul (Doc. Chambre 91/1, 1981-1982)	Proposition De Beul (Doc. Chambre 91/1, 1981-1982)	Proposition De Beul (Doc. Chambre 91/1, 1981-1982)	Proposition De Beul (Doc. Chambre 91/1, 1981-1982)	Proposition De Beul (Doc. Chambre 91/1, 1981-1982)	Proposition De Beul (Doc. Chambre 91/1, 1981-1982)	Proposition De Beul (Doc. Chambre 91/1, 1981-1982)	Proposition De Beul (Doc. Chambre 91/1, 1981-1982)
			Art. 7 Aucun acte ni aucun document concernant l'administration des affaires publiques, sauf ceux dont la liste est établie par arrêté royal délibéré en Conseil des ministres, ne peut être soustrait à l'enquête effectuée par le parlementaire. Le parlementaire peut examiner ces documents à tout moment, à l'endroit où ils se trouvent. Si la demande leur en est faite, les agents et fonctionnaires des administrations publiques doivent fournir verbalement au parlementaire les explications qui lui sont nécessaires.	Art. 8 Chaque parlementaire a, à tout moment, le droit d'inspecter les organismes publics, sauf ceux dont la liste est établie par arrêté royal délibéré en Conseil des ministres. Au cours de cette inspection, les agents et fonctionnaires des organismes publics concernés sont tenus de fournir verbalement les explications que le parlementaire demande.	Art. 9 Les actes de mauvaise volonté, les outrages et les violences envers un parlementaire qui effectue une enquête ou une inspection sont punis conformément à ce qui est prévu au chapitre II du titre V du Livre II du Code pénal en ce qui concerne les outrages et les violences envers les membres des Chambres législatives.								

Wet van 3 mei 1880	Decreet C.C.F. (12 juni 1981)	Decreet Vl. Gem. (20 maart 1984)	Voorstel-De Beul (Gedr. St., Kamer, 91/1, 1981-1982)	Voorstel-De Beul (Gedr. St., Kamer, 91/1, 1981-1982)	Voorstel-Henrion en Remacle (Gedr. St., Kamer, 1117/1, 1984-1985)	Voorstel- Van Elswyck (Gedr. St., Kamer, 801/1, 1986-1987)	Voorstel-Onkelinx en Di Rupo (Gedr. St., Kamer, 675/1, 1988-1989)
			Art. 7 Geen akte, geen stuk betreffende het openbaar bestuur, behoudens deze waarvan de lijst bij een in Minister-raad overlegd koninklijk besluit wordt vastgesteld, mag aan het onderzoek van het parlementslid worden onttrokken. Het parlementslid kan deze documenten te allen tijde inzien, ter plaatse waar zij berusten. Desgevraagd dienen de agenten, beambten en ambtenaren van het openbaar bestuur het parlementslid mondeling de nodige uitleg te verstrekken. Art. 8 Ieder parlementslid heeft te allen tijde het recht de overheidsinstellingen te inspecteren, behoudens deze waarvan de lijst bij een in Ministerraad overlegd koninklijk besluit wordt vastgesteld. Tijdens deze inspectie zijn de agenten, beambten en ambtenaren van de be-trokken overheidsinstellingen ertoe gehouden mondeling de uitleg te verstrekken waarom het lid ver-zoekt. Art. 9 Onwilligheid, smaad en geweld tegenover een parlementslid dat een onderzoek of inspectie verricht, wordt ge-straft overeenkomstig het-geen in Boek II, titel V, hoofd-stuk II van het Strafwetboek is bepaald betreffende smaad en geweld tegen de leden van de Wetgevende Kamers.				

Annexe 3

Projet de proposition de loi modifiant la loi du 3 mai 1880
sur les enquêtes parlementaires

Article premier

L'article 2 est complété par un deuxième alinéa libellé comme suit:

« Chaque Chambre peut adresser à l'autre Chambre une demande d'exercice du droit d'enquête sur un sujet précisé dans ladite demande. »

Art. 2

L'article 3, deuxième alinéa, est complété comme suit:

« à moins que la Chambre ou la commission ne décide le contraire ».

Art. 3

L'article 3 est complété par un quatrième alinéa libellé comme suit:

« Les membres de la commission d'enquête ainsi que les personnes qui assistent ou participent à ses travaux en quelque qualité que ce soit sont tenus au secret, à moins que la Chambre ne décide le contraire. Toute infraction à cette disposition est punie des peines prévues à l'article 458 du Code pénal. »

Art. 4

L'article 4 est remplacé comme suit:

« La Chambre ou la commission d'enquête ainsi que leur président ont les pouvoirs suivants:

— d'entendre et de confronter les témoins conformément aux dispositions des articles 71 et suivants du Code d'instruction criminelle;

— de se rendre sur place;

— de désigner, d'entendre et de se faire accompagner d'experts;

— de demander toutes les informations utiles à l'enquête:

a) en affaires criminelles, correctionnelles, de police et disciplinaires, moyennant demande écrite adressée au procureur général de la Cour d'appel ou à l'auditeur général de la Cour du travail de délivrer copie des devoirs d'enquête et des actes de la procédure qu'elle estime utiles; si ce magistrat considère ne pas pouvoir répondre à cette demande, la Chambre, la commission ou leur président pourront aller en appel contre cette décision auprès d'un collège de la Cour d'arbitrage composé du président, du magistrat le plus ancien et du membre le plus ancien ex-parlementaire; ce collège siège en chambre du conseil et entend de manière contradictoire le président de la commission et le magistrat concerné; le collège rend son arrêt...;

b) en matière administrative, en adressant au ministre ou secrétaire d'Etat compétent en la matière une demande écrite, demande à laquelle celui-ci est tenu de répondre sans délai.

Chaque fois qu'elle ordonne une enquête, la Chambre a le droit de restreindre ces pouvoirs.

La Chambre, la commission d'enquête et leur président disposent des pouvoirs coercitifs attribués par le Code d'instruction criminelle.

Bijlage 3

Ontwerp van wetsvoorstel tot wijziging van de wet van 3 mei 1880
op het parlementair onderzoek

Artikel 1

Artikel 2 wordt aangevuld met een tweede lid als volgt:

« Elke Kamer kan tot de andere Kamer een verzoek richten tot uitoefening van het recht van onderzoek over een in het verzoek nader omschreven onderwerp. »

Art. 2

Artikel 3, tweede lid, wordt aangevuld als volgt:

« tenzij de Kamer of commissie anders beslist. »

Art. 3

Artikel 3 wordt aangevuld met een vierde lid als volgt:

« De leden van de onderzoekscommissie alsmede degenen die in welke hoedanigheid ook de werkzaamheden ervan bijwonen of eraan deelnemen, zijn tot geheimhouding verplicht, tenzij de Kamer er anders over beslist. Iedere overtreding van deze bepaling wordt gestraft met de bij artikel 458 van het Strafwetboek gestelde straffen. »

Art. 4

Artikel 4 wordt vervangen als volgt:

« De Kamer of de commissie van onderzoek, alsook hun voorzitter hebben de volgende bevoegdheden:

— het horen en confronteren van getuigen, overeenkomstig artikel 71 en volgende van het Wetboek van Strafvorderingen;

— het zich ter plaatse begeven;

— het aanstellen, horen en zich laten vergezellen door deskundigen;

— het opvragen van alle voor het onderzoek nuttige inlichtingen hetzij:

a) in criminele, correctionele, politie- en tuchtzaken middels het richten van een schriftelijk verzoek, tot het lichten van een afschrift van de onderzoeksverrichtingen en proceshandelingen die nuttig geacht worden, aan de procureur-generaal bij het Hof van Beroep of de auditeur-generaal bij het Arbeidshof; zo deze magistraat meent niet te kunnen ingaan op het verzoek, zal de Kamer, de commissie of hun voorzitter hiertegen beroep kunnen instellen bij een college van het Arbitragehof, samengesteld uit de voorzitter, het oudste lid magistraat en het oudste lid gewezen parlamentslid; dit college zetelt in raadkamer en hoort op tegenspraak de voorzitter van de commissie en de betrokken magistraat; het college spreekt arrest uit ...;

b) in bestuurszaken, middels het richten van een schriftelijk verzoek tot de ter zake bevoegde Minister of Staatssecretaris, aan welk verzoek onverwijld gevolg dient verleend te worden.

Telkens als de Kamer een onderzoek gelast, kan zij die bevoegdheden beperken.

De Kamer, de commissie van onderzoek en hun voorzitter beschikken over de dwangmiddelen zoals bepaald in het Wetboek van Strafvordering.

La Chambre et la commission d'enquête font appel à un juge d'instruction pour procéder sous leur contrôle par voie rogatoire aux devoirs d'instruction suivants:

- a) saisies;
- b) perquisitions.

Le juge d'instruction commis peut, dans le cadre de cette mission, intervenir sur l'ensemble du territoire du Royaume.

Le juge d'instruction est choisi par la Chambre ou la commission d'enquête sur une liste de trois magistrats comptant au moins cinq ans d'expérience de la fonction de juge d'instruction, présentée par le ministre de la Justice au moment de la composition de la commission d'enquête. Ce magistrat ne peut exercer sa mission que moyennant l'autorisation du ministre.

Le magistrat conserve sa place dans le cadre de la magistrature et continue à bénéficier de son traitement ainsi que des avantages y afférents. Sa place n'est pas déclarée vacante.»

Art. 5

L'article 9 est remplacé par les dispositions suivantes:

« Les témoins, les interprètes et les experts sont devant la Chambre, la commission ou le magistrat commis soumis aux mêmes obligations.

Tout un chacun peut être remplacé comme témoin.

Avant d'être entendus, les témoins sont tenus de présenter l'invitation ou la convocation à témoigner; il en est fait mention dans le procès-verbal. Avant d'être entendu, le témoin décline ses nom, prénoms, profession, lieu et date de naissance et domicile.

Il prête ensuite le serment: « Je jure, en honneur et conscience, de dire toute la vérité et rien que la vérité ».

Les experts confirment leurs rapports verbaux ou écrits en prononçant le serment suivant: « Je jure avoir accompli ma mission en honneur et conscience, avec exactitude et probité ».

Le procès-verbal de témoignage est signé soit immédiatement, soit au plus tard dix jours à dater de la fin de l'audition par le président et le témoin après que lecture lui en a été faite et qu'il a déclaré y persister.

Aucun interligne ne pourra être fait; les ratures et renvois seront approuvés et signés par le président et le témoin.

Toute personne citée pour être entendue en témoignage sera tenue de comparaître et de satisfaire à la citation sous peine d'un emprisonnement de huit jours à six mois et d'une amende de 500 à 10 000 francs. Tout témoin qui, en faisant une déclaration conforme à la vérité, s'exposerait à des poursuites pénales peut refuser de témoigner.»

Art. 6

L'article 13 est complété par un deuxième alinéa, rédigé comme suit:

« Les travaux de la commission sont consignés dans un rapport formulant des conclusions en vue de recommander une modification de la loi et/ou la désignation de responsabilités. »

Art. 7

L'article 458 du Code pénal est modifié comme suit:

« ... qui, hors les cas où ils sont appelés à rendre témoignage en justice et celui où la loi ou une commission d'enquête parlementaire les oblige à faire connaître ces secrets, ... ».

De Kamer en de commissie van onderzoek doen beroep op een onderzoeksrechter, onder hun toezicht, voor het verrichten van navolgende, ambtelijke opdrachten:

- a) inbeslagnames;
- b) huiszoekingen.

De aangezochte onderzoeksrechter kan in het kader van deze opdracht optreden op het gehele grondgebied van het Rijk.

De onderzoeksrechter wordt door de Kamer of de commissie van onderzoek gekozen uit een door de Minister van Justitie op het ogenblik van de samenstelling van de commissie van onderzoek meegedeelde lijst van drie magistraten die ten minste vijf jaar het ambt van onderzoeksrechter uitoefenen. De opdracht van deze magistraat kan slechts met diens toestemming geschieden.

De magistraat behoudt zijn plaats op de ranglijst en blijft de wedde met de daaraan verbonden voordelen genieten. Zijn plaats valt niet open.»

Art. 5

Artikel 8 wordt vervangen als volgt:

« Getuigen, tolken en deskundigen hebben tegenover de Kamer, de commissies of de aangestelde magistraat gelijke verplichtingen.

Een ieder kan opgeroepen worden als getuige.

Vooraleer te worden gehoord, vertonen de getuigen de uitnodiging of de dagvaarding waarbij zij zijn opgeroepen om te getuigen; daarvan wordt melding gemaakt in het proces-verbaal. Alvorens te worden verhoord, doet de getuige opgave van zijn naam, voornaam, beroep, plaats en datum van geboorte en woonplaats.

Hij legt de volgende eed af: « Ik zweer in eer en geweten dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen ».

De deskundigen bevestigen hun mondelinge dan wel schriftelijke verslagen met de als volgt gestelde eed: « Ik zweer dat ik mijn opdracht in eer en geweten, nauwgezet en eerlijk vervuld heb ».

Het proces-verbaal van de getuigenissen wordt getekend, hetzij onmiddellijk, hetzij uiterlijk tien dagen na beëindiging van het verhoor, door de voorzitter en de getuige, nadat deze daarvan voorlezing heeft gekregen en verklaard heeft daarbij te volharden.

Er mag niet tussen de regels geschreven worden; doorhalingen en verwijzingen worden door de voorzitter en de getuige goedgekeurd en getekend.

Hij die gedagvaard wordt om als getuige te worden gehoord, is gehouden te verschijnen en aan de dagvaarding te voldoen, op straffe van een gevangenisstraf van acht dagen tot zes maanden en een geldboete van vijfhonderd tot tienduizend frank. Iedere getuige, die door naar waarheid een verklaring af te leggen, zichzelf zou blootstellen aan strafvervolging, mag getuigenis weigeren.»

Art. 6

Artikel 13 wordt aangevuld met een tweede lid als volgt:

« Van de werkzaamheden van de commissie wordt een verslag opgesteld waarin conclusies worden geformuleerd met het oog op aanbevelingen tot wetswijziging en/of het aanduiden van verantwoordelijkheden. »

Art. 7

Artikel 458 van het Strafwetboek wordt aangevuld na:

« (...) die geheimen bekend te maken. » met: « of voor een parlementaire onderzoekscommissie. »

ALLEMAGNE FEDERALE

I

CHRONIQUE

par Michel FROMONT (1)

L'année 1987 a tout d'abord été marquée par la nomination de six juges nouveaux, ce qui a entraîné le renouvellement du tiers des membres de la Cour constitutionnelle fédérale. Dans la première chambre, les juges Simon (S.P.D., juge fédéral), Katzenstein (C.D.U., haut fonctionnaire) et Hesse (neutre proposé par le S.P.D., professeur) ont cédé la place aux juges Dieterich (S.P.D., juge fédéral), Söllner (C.D.U., professeur) et Grimm (neutre proposé par le S.P.D., professeur) et dans la seconde chambre, les juges Zeidler (S.P.D., juge fédéral), Niessler (C.S.U., haut fonctionnaire) et Steinberger (neutre proposé par la C.D.U., professeur) ont été remplacés par les juges Franssen (S.P.D., juge fédéral), Kruis (C.S.U., haut fonctionnaire) et Kirchhof (neutre proposé par la C.D.U., professeur). Il résulte de ces changements que la composition professionnelle de la Cour est désormais la suivante: huit juges, six professeurs de droit (dont deux ayant une expérience politique) et deux hauts fonctionnaires et que l'âge moyen des juges ne dépasse guère 55 ans.

A la faveur de cette vague de nominations, le professeur Herzog, vice-président (C.D.U.), a été nommé président et le juge fédéral Mahrenholz (S.P.D.) a été nommé vice-président.

Le nombre d'affaires jugées a été de 2 993 en 1987, dont 2 905 recours individuels. A la suite de la réforme réalisée en 1985 (voir cet Annuaire 1985, p. 291), le nombre de décisions rendues par les sections (composées de trois juges) a considérablement augmenté au détriment de celles rendues par les deux chambres: respectivement 61 et 5 143 ordonnances ou jugements.

I. — LE FONCTIONNEMENT DES INSTITUTIONS POLITIQUES ET LE STATUT DE LA REPUBLIQUE FEDERALE

1. L'étendue des prérogatives des commissions d'enquête (1er octobre 1987) (2).

La Cour était saisie de recours formés par la Fédération des syndicats allemands et diverses entreprises contrôlées par elle qui étaient impliquées dans le scandale de la « Neue Heimat ». Ces recours étaient dirigés contre une ordonnance d'un juge allemand qui avait décrété la saisie de documents détenus par les requérants à la demande de la commission d'enquête créée par le Bundestag pour élucider l'affaire.

La question majeure qui était posée à la Cour était celle de savoir si la commission d'enquête pouvait exiger du juge civil qu'il ordonnât la saisie de tous documents privés. La Cour répondit que le juge ordinaire était tenu de veiller à la protection des droits fondamentaux et devait donc arrêter lui-même la liste des documents susceptibles d'être saisis, puis communiqués à la commission d'enquête. Dans l'espèce, la Cour estima, en conséquence, que le tribunal cantonal avait certes eu raison d'ordonner la saisie des procès-verbaux des sociétés en cause, mais qu'il n'aurait pas dû transmettre la totalité de ceux-ci à la commission car certains d'entre eux donnaient des informations confidentielles sur la composition et la structure du groupe formé par ces sociétés. Ainsi, le juge ordinaire est-il chargé d'exercer un certain contrôle sur l'étendue des saisies de documents demandées par le Bundestag, ce qui est une nouvelle illustration de la primauté du principe de l'Etat de droit sur le principe démocratique.

2. Les rapports entre la nationalité allemande et la citoyenneté de la R.D.A. (21 octobre 1987) (3).

(1) Professeur à l'Université de Paris I.

(2) Références: BVerfGE, tome 77, p. 1; NJW 1988, p. 890; DÖV 1988, p. 261; DVBl 1988, p. 200.

(3) BVerfGE, tome 77, p. 137; NJW 1988, p. 1313, note Gyssek; JZ 1988, p. 144, note Fiedler; DVBl 1988, p. 279, note Wyduckel.

Selon l'article 116 de la Loi fondamentale, ont la nationalité allemande (c'est-à-dire ont la qualité de ressortissants de la République fédérale) tous ceux qui avaient la nationalité allemande le 31 décembre 1937 et leurs descendants. Ce qui signifie que la plupart des citoyens de la R.D.A. ont vocation à se voir attribuer « la nationalité allemande », c'est-à-dire la qualité de ressortissant de la R.F.A. Mais cela signifie-t-il aussi que la nationalité allemande puisse être également reconnue à quelqu'un qui a acquis la citoyenneté de la R.D.A. par naturalisation et ne remplit donc pas les conditions posées par la Loi fondamentale? Dans une affaire relative à un naturalisé de la R.D.A., la Cour administrative fédérale ne l'avait pas admis, mais son arrêt fit l'objet d'un recours individuel devant la Cour constitutionnelle fédérale et il fut cassé par elle le 21 octobre 1987 pour inconstitutionnalité.

La Cour constitutionnelle fédérale a justifié cette interprétation très extensive de l'article 116 de la Loi fondamentale en se fondant sur la disposition du Préambule qui assigne aux autorités fédérales l'obligation de promouvoir la réunification de l'Allemagne. En effet, cet objectif justifie que la nationalité allemande reste, dans toute la mesure du possible, commune aux deux Etats allemands et donc que, sous réserve de l'ordre public, toute acquisition de la citoyenneté de la R.D.A. entraîne l'acquisition de la nationalité de la R.F.A. On estime que cette décision a eu pour effet d'augmenter de 800 000 le nombre d'habitants de la R.D.A. pouvant revendiquer la « nationalité allemande », c'est-à-dire celle de la R.F.A.

Annexe 5

Situation des magistrats de l'ordre judiciaire
nommés membres des Comités permanents

Conformément à l'article 65 de la loi du 18 juillet 1991, les articles 308, alinéas 1er, 2, 4 et 5, et 309 du Code judiciaire s'appliquent aux magistrats de l'ordre judiciaire nommés membres des Comités permanents.

Ces articles qui figurent dans un chapitre intitulé « Des magistrats autorisés à accepter des fonctions publiques auprès d'une institution internationale, supranationale ou étrangère », disposent :

« 308. Les magistrats de l'ordre judiciaire peuvent être autorisés par le Roi, sur l'avis du chef de corps ou du magistrat dont ils dépendent hiérarchiquement, à accomplir des missions auprès d'institutions supranationales, internationales ou étrangères.

Au cas où les tâches qui leur sont dévolues ne leur permettent plus de s'acquitter de leurs fonctions dans l'ordre judiciaire, ces magistrats sont mis en congé pour cause de mission.

(...)

Le magistrat en congé pour cause de mission conserve sa place sur la liste de rang. Pendant la durée du congé il cesse de percevoir le traitement attaché à ses fonctions dans l'ordre judiciaire.

Ces dispositions ne sont pas applicables aux premiers présidents et présidents des cours et tribunaux, aux procureurs généraux, aux procureurs du Roi et auditeurs du travail.

309. Le Roi peut nommer des magistrats pour remplir les fonctions de ceux qui ont été régulièrement autorisés à accepter des fonctions publiques auprès d'institutions supranationales, internationales ou étrangères, alors même qu'aucune vacance n'existerait. »

Pour ce qui est de la situation pécuniaire des intéressés lorsqu'ils reprennent l'exercice de leurs fonctions dans l'ordre judiciaire, il peut être fait référence à l'article 361 du Code judiciaire. Les majorations d'ancienneté sont calculées comme si les intéressés n'ont jamais cessé d'exercer ces fonctions.

Pour la question de savoir si les intéressés, à leur retour, reprennent la même fonction ou exerceront une fonction supérieure, il doit être renvoyé aux dispositions réglant la nomination des magistrats, notamment les articles 99, 101 et 105 de la Constitution ainsi que les dispositions légales édictées en vertu de ce dernier article.

Bijlage 5

Toestand van de magistraten van de rechterlijke orde
die benoemd worden tot lid van de Vaste Comités

Overeenkomstig artikel 65 van de wet van 18 juli 1991 zijn artikel 308, eerste, tweede, vierde en vijfde lid, en artikel 309 van het Gerechtelijk Wetboek, van toepassing op de benoemingen van magistraten van de rechterlijke orde tot lid van de Vaste Comités.

Deze artikelen, die voorkomen in een hoofdstuk « Magistraten gemachtigd om een openbaar ambt te aanvaarden bij een internationale, supranationale of buitenlandse instelling » luiden als volgt :

« 308. De magistraten van de rechterlijke orde kunnen door de Koning, op advies van de korpschef of de magistraat wie zij hiërarchisch ondergeschikt zijn, gemachtigd worden om opdrachten te vervullen bij supranationale, internationale of vreemde instellingen.

Indien de taken die hun zijn opgedragen, het hun niet meer mogelijk maken hun ambt bij de rechterlijke orde te vervullen, worden die magistraten op verlof gesteld wegens opdracht.

(...)

De magistrat met verlof wegens opdracht behoudt zijn plaats op de ranglijst. Gedurende het verlof ontvangt hij niet meer de wedde verbonden aan zijn ambt in de rechterlijke orde.

Deze bepalingen zijn niet toepasselijk op de eerste voorzitter en voorzitters van hoven en rechtbanken, op de procureurs-generaal, de procureurs des Konings en de arbeidsauditeurs.

309. De Koning kan, ook wanneer er geen vacature is, magistraten benoemen om het ambt te vervullen van hen die regelmatig gemachtigd zijn tot het aanvaarden van een openbaar ambt bij een internationale, supranationale of buitenlandse instelling. »

Voor de pécuniaire toestand van de betrokkenen wanneer zij hun ambt in de magistratuur weer opnemen, kan verwezen worden naar artikel 361 van het Gerechtelijk Wetboek. De anciënniteitsverhogingen worden berekend alsof er nooit een onderbreking geweest is in de uitoefening van het ambt.

Voor de vraag of de betrokkenen terugkeren in hetzelfde ambt of in een hoger ambt moet verwezen worden naar de bepalingen die de benoeming van de magistraten regelen, en meer bepaald de artikelen 99, 101 en 105 van de Grondwet en de wettelijke bepalingen uitgevaardigd krachtens dit laatste artikel.

III. OUVRAGES DE REFERENCE — REFERENTIEWERKEN

1. Doctrine — Rechtsleer

- ALEN A., *Algemene beginselen en grondslagen van het Belgisch publiek recht*, Brussel, Story Scientia, 1989, 124-128.
- DE BROUCKERE C. & TIELEMANS F., *Répertoire de l'administration et du droit administratif de la Belgique*, Bruxelles, Weissenbruch, 1838, 302.
- DELPÉREE F., *Droit constitutionnel*, Bruxelles, Larcier, 1988, 358-361.
- ERRERA P., *Traité de droit public belge*, Paris, Giard et Brière, 1918, 185.
- MAST A. & DUJARDIN J., *Overzicht van het Belgisch grondwettelijk recht*, Gent, Story Scientia, 1985, 140-141.
- N., *De scheiding der machten*, Brussel, Kamer van Volksvertegenwoordigers, 1989.
- N., *Les Nouvelles-Lois politiques et administratives — T. II*, Bruxelles, Larcier, 1935, 167-168.
- N., *Pandectes belges*, Bruxelles, Larcier, 1891, 372-388.
- SENELLE R., *Commentaar op de Belgische Grondwet*, Brussel, Ministerie van Buitenlandse Zaken, 1974, 117-118.
- TOEBOSCH E., *Parlementen en reglementen*, Brussel, Story Scientia, 1991, 150-176.
- TRAEST G., *Het recht van onderzoek van het parlement*, Brugge, Die Keure, 1979.
- VELU J., *Droit public*, Bruxelles, Bruylant, 1986, 866-870.
- WIGNY P., *Droit constitutionnel T. II*, Bruxelles, Bruylant, 1952, 535, 537, 555-556.

2. Articles — Artikelen

- ALEN A. & MEERSSCHAUT F., « Beschouwingen omtrent het wezen van het parlementair onderzoeksrecht », *Liber Amicorum Prof. Em. E. Krings*, Brussel, Story Scientia, 1991, 3-19.
- DUMON F., « Le Pouvoir judiciaire, cet inconnu et ce méconnu », *J.T.*, 1981, pp. 460 et suivantes.
- DUMON F., « De scheiding der staatsmachten. De grondwettelijke onafhankelijkheid van de rechterlijke macht — de parlementaire onderzoekscommissies », *R.W.* 1990-1991, 169-176.
- DUPONT L., « Terugblik op het fenomeen parlementair onderzoek », *Panopticon*, 1990, 461-483.
- FIJNAUT C. & PETERS T., « Het drama op de Heizel. Een nabeschouwing over het parlementair onderzoek », *Panopticon*, 1986, 208-217.
- GANSHOF VAN DER MEERSCH W., DELANGE R., DUMON F., CHARLES R., « A propos de l'indépendance du pouvoir judiciaire », *J.T.*, 1990, 423-426; « De grondwettelijke onafhankelijkheid van de rechterlijke macht », *R.W.*, 1990-1991, 16-20.
- KRINGS E., « Enkele beschouwingen betreffende rechtsstaat, scheiding der machten en rechterlijke macht », Hof van Cassatie, Plechtige openingszitting van 1 september 1989, 31-37.
- SALEFRANQUE L., « Note sur les commissions d'enquête parlementaire en Belgique », *Bulletin de la Société de législation comparée*, Paris, 1893, 595-602.
- SCHACHMUYLDER L., Note relative aux devoirs des magistrats appelés à témoigner devant la commission d'enquête parlementaire relative à la répression du banditisme et du terrorisme.
- UYTTENDAELE M., « L'enquête parlementaire sur les événements tragiques qui se sont déroulés le 29 mai 1985 au stade du Heysel », *J.T.*, 1986, 357-370.

UYTTENDAELE M., « Le pouvoir judiciaire et les commissions parlementaires d'enquête: un dialogue difficile et nécessaire », *J.T.*, 1989, 205-208.

VAN DER HULST M., « Parlementaire onderzoekscommissies en hun verhouding tot de rechterlijke macht. Een poging tot synthese », *T.B.P.*, 1991, 12-16.

VAN OUDENHOVE A., « Waardigheid en samenwerking », Hof van Beroep te Brussel, Plechtige openingszitting van 3 september 1990, 14-16.

X., « Vraagstukken die rijzen in geval van samenloop van een parlementair en een gerechtelijk onderzoek », *T.B.P.*, 1989, 3-10.